ŽELJKO RUDOLF PAVLIČIĆ



MUŠKO I ŽENSKO STVORI III

848

ŽELJKO RUDOLF PAVLIČIĆ

MUŠKO I ŽENSKO STVORI IH

ĐAKOVO 1998.

Izdaje:
Obiteljski centar
Slavonski Brod
Kumičićeva 16

Odgovara:
Željko Rudolf Pavličić
Đakovo
Strossmayerov trg 5

Narudžbe:
Željko Pavličić – Strossmayerov trg 5
31400 Đakovo – Tel. 031/813-138

Tisak: OCE – Slavonski Brod

MUŠKO I ŽENSKO STVORI IH

Stvorenje čovjeka

"Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama – morskim, pticama nebeskim i stoci - svoj zemlji - svim gmizavcima što pužu po zemlji!" – "Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori!" – Tako glasi izvještaj o stvaranju čovjeka. I dok se pri stvaranju svega neživog i živog, kroz simboličnih šest dana, uvijek iznova ponavlja riječ: "Neka bude!", govoreći o stvaranju čovjeka, naglašava se poseban pristup Stvoritelja tom djelu, kao nesumljivo razlikovanje prema svim drugim stvorenjima: **"Načinimo čovjeka na svoju sliku!"** U nastavku čitamo: "Jahve, Bog, stvori čovjeka od praha zemaljskog i u nosnice mu udahne dah života. Tako postane čovjek živa duša" *(Post 1,24-27).*
Jer je čovjek stvoren "na sliku Božju", sličan Bogu "on se naziva gospodarem svega stvorenoga, svega onoga što mu je Bog u svojoj dobroti udijelio. Bog je neizmjerni Duh, biće bez tijela, pa mu čovjek može biti "sličan" samo po svojoj duši. Njegovo dostojanstvo Psalmista ističe: "Učinio si ga malo manjim od anđela, okrunio si ga slavom i čašću i postavio ga nad svim djelima svojih ruku!" Gospodin Bog još u starom zavjetu naziva sebe Ocem, dok Isus govori o Ocu svojem i Ocu čovjekovom, i uči da ga zazivamo: "Oče naš, koji jesi na nebesima". Čovjekovo je određenje da cio život živi svjestan toga dostojanstva i zavrijedi ući kao baštinik u kraljevstvo Boga svojega Oca.

Stvaranje žene

"Čovjek nadjene ime svoj stoci, svim pticama u zraku i svim životinjama u polju" čitamo u nastavku: "No čovjeku se ne nađe pomoć kao što je on. Tada Jahve, Bog, pusti tvrdi san na čovjeka te on zaspa, pa mu izvadi jedno rebro... Od rebra što je uzeo čovjeku načini Jahve, Bog, ženu, pa je dovede čovjeku. Na to čovjek reče: "Gle, evo kosti od mojih kostiju, mesa od mesa mojega. Ženom neka se zove od čovjeka kada je uzeta." U starom hrvatskom jeziku postoje nazivi: muž i mužica. U nekim krajevima se donedavno upotrebljavalo naziv za ženu: mužača. Čovjek prepoznaje u ženi biće sebi slično, učinjeno od njegovih kostiju i njegova mesa. "Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uz svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo." Očito je da se radi o prvoj ženidbi koja je sklopljena po Božjem planu. Da "ne bude čovjek sam", nego da dobije "pomoć sličnu sebi".

Rađanje potomstva

"Bit će njih dvoje jedno tijelo". *(Post 2,25).* Te su riječi Stvoriteljeve u

neposrednom slijedu nakon Stvoriteljeve odredbe: "Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uz svoju ženu i bit će njih dvoje jedno tijelo" *(Post 2,24)*. II Vatikanski Sabor uči: "Združeni tom snažnom težnjom koja ih dijeli od samih roditelja, oni će se i tjelesno združiti. Ta bića su od tijela i duha, pa ništa prirodnije od Božje odredbe da se i duhom i tijelom povežu u svrhu ispunjenja Božjih planova. U dokumentu se veli: "Intimnim sjedinjenjem osoba i čina pružaju jedno drugome pomoć i službu te doživljavaju smisao svojega jedinstava, i iz dana ga u dan sve više produbljuju". *(GS 41,1)*.

Ženidba je sakramenat

Ženidbu je kako vidimo iz biblijskog izvještaja ustanovio Stvoritelj ljudskog roda, a Božji ju je Sin uzdigao na čast sakramenta. Ženidba je kao i svi drugi sakramenti vidljivi znak, kojim se podjeljuje nevidljiva milost. Koja je to milost? Da se, kao što to biva u svim sakrametnima, ženidbeni drugovi posvećuju i primaju roditeljsku vlast i milost. Da djecu rađaju i kršćanski odgajaju.

Koliko traje koji sakramenat?

"Sveto krštenje traje dok voda teče niz čelo; sveta ispovijed dok se svećenikova ruka spušta nad naše glave; bolesničko pomazanje dok traje smrtna opasnost. Dok sveta Euharistija i ženidba nisu sakrametni za par časaka. Euharistija traje doklegod se sveta hostija združuje preko tijela s pričesnikom, a ženidba dok se tijelo ljudskog bića ne združi sa zemljom (do smrti) – *(Katekizam za odrasle)*. "Sveta ženidba nije sakramenat samo kada se sklapa, nego i nakon toga sve do smrti muža ili žene. Doklegod budu bračni drugovi živjeli dotle će se rijeke Kristove milosti izlijevati na njihov zajednički život" *(Sv. Robert Belarmin)*.

"Sveta je ženidba darivanje tijela i po volji i blagoslovu Kristovu, da bi se duše ujedinile u ljubavi među sobom i s Bogom. I kršćanska je ženidba nikla iz probodenog Srca Isusova, kao i svi ostali sakramenti. Sinu je Božjem bilo prvo svetohranište krilo jedne žene. Muž i žena ne smiju nikada zaboraviti da su svojim posvećenim tijelom postali živa slika one ljubavi koja je našega Spasitelja prisililа da i svoju krv prolije na križu za svoju Zaručnicu svetu Crkvu. Ne smiju nikada zaboraviti da je njihovo sakramentalno posvećenje slično posvećenju svete hostije na oltaru. Zato moraju biti ponosni. Mužu i ženi je mjesto kraj oltara, kao i Majci Božjoj kraj križa..." *(Duhovni pisac)*. U misi vjenčanja svećenik moli "Bože, ti si bračni život posvetio i učinio tako uzvišenim sakramentom, da bi ženidbena veza postala slika između Krista i

Crkve. Muževi i žene sakramentom ženidbe sliče Kristu i Crkvi i njihovoj svetoj ljubavi."

LJUBAV MUŽA I ŽENE

"Crkva traži od muža i žene više nego što traže druge zajednice, vjerske ili etničke. Kršćanski muž mora ljubiti ženu kao Krist Crkvu, i ako je potrebno i život dati za nju. On mora ostati vjeran svojoj ženi i onda, kada je bolest možda godinama pritiskuje uz bolesničku postelju. Žena mora biti vjerna svojem mužu i onda kada on nju ostavi, ili čak nakon toga dovede drugu.
I muž i žena moraju djecu rađati, moraju ih kreposno odgajati da budu dobra djeca njihova i Božja. Ne smiju se služiti nikakovim ograničenjima da izbjegnu potomstvo. Netko će reći da je to teško obdržavati. To i nije moguće ljudskim silama, no u tome i jest smisao sakramenta ženidbe, što ona podjeljuje i mužu i ženi milost za sve te teške obaveze."

STALEŠKE DUŽNOSTI

Nauka Apostola

Dužnosti žena

"Pokoravajte se jedan drugome iz poštovanja pred Kristom. Žene neka se pokoravaju svojim muževima kao Gospodinu, jer je muž glava žene, kao što je i Krist glava Crkve, on, Spasitelj svoga tijela. Štoviše, kao što je Crkva pokorna Kristu tako neka budu i žene svojim muževima." *(Ef 5,21-24)*

Dužnosti muževa

"Muževi, ljubite svoje žene kao što je i Krist ljubio Crkvu i sam sebe predao za nju, da je posveti čisteći je vodenom kupelji uz riječ da sam privede sebi Crkvu krasnu, bez ljage, bez bore, bez ičega tomu slična, da, štoviše, bude sveta i bez mane.
Na isti način su i muževi dužni ljubiti svoje žene kao svoje vlastito tijelo. Bez sumnje, nitko nikada nije mrzio svoga vlastitog tijela. Naprotiv, hrani ga i njeguje kao i Krist Crkvu. Mi smo, naime, udovi njegova tijela. "Zbog toga razloga ostavit će čovjek oca i majku te će prionuti uz svoju ženu pa će oboje biti samo jedno tijelo. Ova je tajna uzvišena u odnosu na Krista i Crkvu. U svakom slučaju neka svaki od vas ljubi svoju ženu kao sam sebe, a žena neka poštuje svoga muža." *(Ef 5,25-33)*. - Apostol uspoređuje ljubav muža i žene s ljubavlju Krista prema Crkvi. On je stoga podigao ženidbu na čast sakramenta i učinio

je sredstvom posvećenja. Kakva mora biti ljubav svakoga čovjeka prema svojim bližnjima, a dakako još i više prema bračnom sudrugu Apostol tumači: "Ljubav je velikodušna, dobrostiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi. Ljubav nikada ne prestaje."

Muževi i svjedočanstvo ljubavi

Velika ljubav velikih duša. Očekujući da bude pogubljen hrvatski ban Petar Zrinski, uoči svoje smrti piše svojoj ženi:
"Moje drago serce!
Nemoj se žalostiti svrhu ovoga pisma niti burkati. Polag Božjeg odlučenja sutra o deseti uri budu meni glavu sekli, i tulikajše na okupu tvojem bratcu. Danas smo mi jedan od drugoga srčeno proštenje uzeli. Zato ja jemljem po ovom pismu i od tebe jedan vekuvečni oproštaj, tebe proseći, ako sam te u čemu zbantuval, ali ti se u čemu zameril, oprosti mi! Budi Bog hvaljen ja sam k smrti dobro pripravan, niti se ne plašim. Ja se ufam u Boga vsemogućeg, koji me je na ovom svijetu ponizil, da se tulikajše hoće mene smilovati i da ga budem molil i prosil, (komu sutra dojti ufam se) da se mi na okupu pred njegovim svetim tronušem u dike vekuvečne sastanemo. Više ništa ne znam ti pisati, niti za sina, niti za druga dokončanja našeg siromaštva. Ja sam sve na volju Božju ostavil, ti se ništar ne žalosti, ar je tak moralo biti."
U Novom Mestu, pred zadnjim dnevom mojega življenja, 29. aprila leta Gospodnjega 1671. Nek te Gospodin Bog, s mojom kćerkom Aurorom Veronikom blagoslovi. *grof Petar Zrinski.*"
Očekujući strašnu i nepravednu smrt, taj veliki čovjek i junak, misli na svoju životnu družicu, i u časovima kada bi njemu trebala utjeha, on tješi svoju vjernu ženu. Kako on to u pismu i ističe, njegova snaga izvire iz žive vjere u Boga tako da se očituje njegov mir dok svoje riječi utjehe upućuje s nježnošću onoj koju je ljubio kršćanskom ljubavlju.

Muž glavar obitelji

Tako govori apostol Pavao, a tumači kako je muž glava ženi kao što je i Krist glava Crkvi. Najvjerodostojnije svjedočanstvo o tome jest Sveta Obitelj! U litanijama na čast svetom Josipu molimo "Glavara svete Obitelji." U evanđelju čitamo poruku Božju Josipu pravednom: "Nemoj se bojati kući dovesti svoju ženu Mariju." Njihov zakonski brak počeo je na poziv Josipa kojemu se Marija odazvala. Josipu se

javlja anđeo s riječima: "Ono što je ona začela od Duha je Svetoga. Rodit će sina i ti mu nadjeni ime Isus, jer će on spasiti svoj narod od njegovih grijeha! Mariji je anđeo rekao da će roditi Sina Svevišnjega, dok Josipu otkriva razlog Kristova dolaska na svijet: - On dolazi na svijet da ljudski rod spasi od grijeha. Anđeo je rekao Josipu: "Ustani, uzmi dijete i majku njegovu, pa bježi u Egipat i budi ondje do moje nove naredbe, jer će Herod tražiti dijete da ga ubije." Nakon smrti kralja Heroda anđeo naređuje Josipu: "ustani, uzmi dijete i majku njegovu, te idi u izraelsku zemlju jer su umrli oni koji su htjeli ubiti dijete."
Marija sluša o navještenju anđela koji ju pozdravlja riječima: "Zdravo milosti puna." Ona saznaje da će roditi Sina Svevišnjega, da njegovu kraljevstvu neće biti kraja, no sve to nije razlog da pita Josipa za bilo kakovo razjašnjenje, nego se bez riječi odaziva svaki puta pozivu svoga svetog zaručnika. Zato njemu savršeno pristaje naziv "Glavar svete Obitelji." Možda ni na jednom mjestu u svetom Pismu nije tako jasno činjenicama utvrđena istina o mužu kao glavi i karakteru njegova "poglavarstva".

Popušta radi ljubavi

Mlada je žena počela zajednički život sa svojim mužem s mnogo očekivanja. No kraj svojih dobrih strana unijela je u brak i nešto nevaljalo. Vrijeđala se za svaku sitnicu i "objesila nos", pa ne bi s mužem razgovarala po nekoliko dana. On je razmišljao kako da je odući od toga. Jednom prilikom mlada je žena "postavila rekord". Šutjela je pune tri sedmice. Nakon toga kada se "izduvala" počela se obraćati svojem mužu kao da se nije ništa dogodilo. No sada je on šutio i na sva njezina pitanja nije odgovarao. Tako pune tri nedjelje. Napokon i on progovori. Sva sretna žena mu se jecajući bacila u naručaj. Govorila je uz plač: "O, kako mi je bilo strašno, već sam si i smrt poželjela. Kako si mogao tako dugo šutjeti?" On joj kratko odvrati: "Moje tri sedmice šutnje imaju istu dužinu kao i tri tvoje sedmice. Nisam se želio svađati, nego sam ti htio pokazati kako to izgleda kada jedna strana 'objesi nos' i prkosi. Zaključili su: To se ne smije više desiti. Ljubav se gasi prkosom."
Apostol Pavao ima lijek za takove slučajeve kada veli da je "ljubav velikodušna, da, prašta, ne pamti zlo, sve podnosi." Što se pak tiče svađa, nesloge, i srditosti kratko veli: "Srdite se, ali nemojte griješiti, neka sunce ne zađe nad vašom srdžbom."

Izgubljena ljubav, ali i pronađena

Njemački pisac Winnig piše s ljubavlju o svojem ocu: "On se znao češće porječkati s majkom, ali bi se uvijek pomirili. Prva riječ je bila uvijek s očeve strane... Jednog dana svađa je bila malo oštrija i trajala je podulje. Majka se osjećala uvrijeđenom, sjela je kraj peći, okrenula leđa ocu i krpala nešto. Pravila se kao da uopće ne vidi oca. Otac je nekoliko puta pokušao zapodjeti razgovor i da se izmire, ali sve uzalud. Ona nije davala glasa od sebe. U jedan mah, otac naglo ustane, uzme fenjer, zapali ga, pa iako je bio bijeli dan s njime poče hodati po kući, iz sobe u sobu, u kuhinju, kao da nešto traži. Napokon se vratio u sobu gdje je bila moja majka, gurnuo fenjer pod stol, iza ormara, ispod kreveta, izvukao sve ladice, pronoseći svuda zapaljeni fenjer."
Majka je šutjela i gledala ispod oka što otac radi, a kada joj je prekipjelo poviče: "Što ti je? Zar si poludio, pa usred danjeg svijetla tražiš nešto s fenjerom po kući?" On se blago nasmiješio i odgovorio: "Iz ove kuće nestalo je ljubavi, i nikako, nikako da je pronađem. Tražio sam makar samo jednu lijepu riječ, ali ni nje nisam uspi pronaći!" Majka se sva potresena ispričala i, dakako da su se izmirili. Opet, i ovaj puta, očevom zaslugom, iako bi bilo za očekivati baš obratno." Da, bilo bi za očekivati da to žena učini prije muža. Ne radi toga što je ona manje vrijedna. Naprotiv. Ženama je Bog dao mnogo nježnije, mekše i plemenitije srce. To je njihovo najsnažnije oružje, jer nježnost, dobrota, spremnost na popuštanje osvaja srce muškarca. I kao što ne bi bilo prirodno gledati ženu kako s toljagom maše oko sebe, tako je, naročito kada se tiče međusobnih odnosa u braku, vrlo ružno ako u srcu nosi toljagu, grubost!

Tko nosi hlače u kući?

Stara uzrečica koja govori o "prevlasti" u kući. Sam izraz upućuje na muža, barem prema starim mjerilima. Nije niti čudo da to muževi i očekuju, a što s druge strane žene u dobrom dijelu priznaju. Međutim kada se radi o jednoj kraljici, onda je druga stvar. U mnogim monarhijama, kraljevinama, kada kraljevski par nema muškog potomka naslijedi ih na prijestolju kći. Ona nosi naslov kraljice, a kada se uda onda njezin muž nije kralj, nego ima specijalni položaj u državi. Dobiva neki visoki naslov, ali u svečanim zgodama kada kraljica nastupa kao suveren, ona sjedi na prijestolju, a muž stoji pokraj nje. Vlast je vlast, reklo bi se. Takav položaj vlada u danskoj kraljevskoj obitelji. Kraljevna se udala po svojem vlastitom izboru, ima već i djecu, prva je u kraljevini. No što je u obitelji? Jedne su svjetske novine donijele prije par godina njezinu sliku i kratki razgovor s novinarima. Ona je

izjavila: "Ja sam kraljica u mojoj domovini, ali u mojoj obitelji je kralj moj muž. On nosi hlače u kući. S radošću pripremam u kući hranu za njega i našu djecu. Što se pak tiče djece protivim se svim onim sredstvima kojima se žene služe da spriječe dolazak djece na svijet."
Toj svjetskoj dami nije njezin položaj zavrtio mozgom. Ona je svjesna toga da je muž glava u obitelji i tako se vlada unatoč svojem kraljevskom dostojanstvu.

Ljubav do kraja

Oboje su seljačkog porijekla iz naše stare "Granice". Oboje su doživjeli duboku starost. I došlo je vrijeme da starac napusti ovaj život. Liječnik govori da se život približuje kraju. On leži na jednoj postelji, a njegova žena starica od osamdeset godina na drugoj. Slijepa je već deset godina. Neprestano propitkuje kako je mužu. Onda traži da ju dovedu do postelje starca. Stavlja ruku na čelo da vidi "ima li vrućicu". On joj blago govori: "Nemoj stavljati ruku na moje čelo. Ja sam hladan a ti si reumatična pa da ti ne bi naškodilo" - Kako je daleko u toj dobi svaki mladenački zanos i tjelesna ljubav, ali bračna ljubav ostaje neuništiva. Dragi naši dobri starci!

Ljubav preko groba

Poruka ljubavi iz katakomba. Poruka je stara 18 stoljeća iz vremena prvih kršćana, a može se i danas pročitati na nadgrobnoj ploči koju je postavio jedan mladi kršćanin svojoj ženi koja je mlada umrla: "Flavije Krispin podiže ovaj spomenik svojoj ženi Aureliji. Ona je živjela 28 godina. Meni je bila supruga 9 godina. Živjeli smo u potpunoj ljubavi. Nikada nije mojem srcu nanijela ni najmanje tuge. Uživaj moja mila, i počivaj u zajednici sa svima svetima. Živi u Kristu." Ljubav koja je ispunila dva mlada života, koja nije ugasnula niti smrću žene, a začinjena je vjerom u drugi život - život u Kristu.

Ljubav jednoga kralja

Riječ je o francuskom kralju Franji. Kao vladar bio je svjestan svoje vlasti, pravedan ali strog - vele za njega. Bio je u muževnim godinama kada mu je umrla žena koju je nježno volio. Plakao je poput djeteta radi velikog gubitka. Nije sakrivao, unatoč svojem ponosu, suze pred dvorjanicima. Ponavljao je neprestano: "Kakvo sam blago izgubio! Ovo je prva žalost koju mi je u životu moja žena nanijela." - S time što ga je smrću napustila. Zaista kraljevski osjećaji dostojni kraljevskog dostojanstva.

Ljubav siromašnog seljaka

Grob u dvorištu. Svojevremeno je tisak donio ovu vijest: "Jordan Ž. odveden je u pritvor, a lijes s posmrtnim ostatcima njegove žene Krune, vraćen je na seosko groblje. Tako je završila zagrobna selidba koja se dogodila u jednom zabačenom selu. Jordan i Kruna proveli su u ljubavi 55 godina - od najranije mladosti. Kada je žena umrla, pokopali su je prema običaju na seoskom groblju. No Jordan je jedne noći otišao na groblje, i kako mu nije nitko htio pomoći, sam je iskopao kovčeg sa pokojnom ženom, dovezao ga u svoje dvorište i tu ga pokopao. Kada je došao sanitarni inspektor, djed Jordan ga je izbacio iz dvorišta "jer on ne da svoje bake." Starac je pritvoren a vlasti su vratile lijes sa pokojnicom u groblje, jer se nitko od seljana nije htio zamjeriti djedu Jordanu, "koji nije dao svoje bake." Ljubav nesvakidašnja i nerazborita, neusklađena sa ljudskim propisima, ali nitko ne može nijekati da se radi o ljubavi preko groba.

Smrt radi ljubavi

Desilo se u jednom istarskom gradu. Novinar priča o jednoj dubokoj ljubavi dvoje bračnih drugova u dubokoj starosti. Novinar veli: "Najljepša bajka slovenskog primorja je dopisana. O kome se radi? Ivanu i Ivanici koji su živjeli u savršenom braku, dobili četvero djece i proslavili "zlatni pir". Žene su muževima za uzor stavljale Ivana, a muževi ženama Ivanicu. Kratko vrijeme nakon zlatnog pira, od umora i uzbuđenja Ivanica je naglo preminula. Ivan je otišao do prvog susjeda i zamolio ga da obavijesti njegovu djecu. Djeca su došla zaplakana i slomljena žalošću. Smirilo ih je očevo držanje. On je ostao posve miran i sabran. Položio je pokojnicu na postelju. Nakon nekog vremena djeci se pričinilo da je otac umoran. Pomalo se opuštao i sagibao glavu. Onda je legao pokraj pokojnice na krevet da se odmori. Kćerka Ema je pomislila da otac spava. Učinilo joj se da je primjetila lagani trzaj. Prišla je krevetu - i sumnje nije bilo, otac je umro. Cijelo mjesto bilo je na nogama. Svi su bili na sahrani i svi su nosili cvijeće kao da idu na treće vjenčanje staraca. Sahranili su ih u isti grob i na spomeniku ispisali dva imena, koja su se uvijek zajedno ispisivala: Ivan i Ivanica." Ovdje se u punini ispunilo: **jedno u životu, jedno u smrti, i jedno u grobu.** Zaključak je na mjestu: jedno u drugom vječnom životu, u vječnoj ljubavi u Bogu, koji je ljubav i koji ne može a da ne nagradi one koji su dijelili ljubav međusobno, s djecom i sa svima s kojima su se susretali u životu.

ŽENE I BRAČNA LJUBAV

Ljubav supružnika mora biti **stvarna, trajna i kršćanska.** Tako veli crkveni dokumenat.

Stvarna ljubav. To je ona ljubav koja se ne sastoji od samih nježnosti i vanjskog maženja kako to biva kod mladih, nego mora biti kroz cijeli život ostvarivana djelima i činima kojima oboje pokazuju trajnu brigu jednoga za drugo, kao i trajno međusobno podnošenje nedostataka, zatim da pomažu jedno drugome, posebno u različitim potrebama, bolestima, da se tješe u danima žalosti, dijele terete, brige i razne bijede, kojih ima obilje u životu svakoga čovjeka. "Mnogi i veliki zahtjevi koje može ispuniti samo stvarna, trajna i kršćanska ljubav supružnika. Evo cijeli niz dokaza takove ljubavi koju žene pokazuju u braku. Riječi Apostola: "Zaklinjem vas, braćo, Božjim milosrđem: prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu - kao svoje duhovno bogoslužje... Ljubav nehinjena! Zazirite od zla, prianjajte uz dobro! Srdačno se ljubite!" Kakova mora biti ljubav prema bližnjemu, a posebno supružnika jednih prema drugima, tumači apostol Ivan: "Ne ljubite riječima nego djelima!"

Žene i njihovo najveće blago. Desilo se prije nekoliko stoljeća. Tvrde da se radi o povjesnom događaju, a ne samo o dirljivoj priči. Jedan od francuskih kraljeva pošao je s vojskom da zauzme grad koji mu je otkazao poslušnost. Iza visokih zidina građani su se junački branili, i kraljevska vojska unatoč mnogim navalama nije uspjela osvojiti grad. Kralj je bio izvan sebe od bijesa, i poručivao je po glasnicima da se predaju, jer inače neće biti milosti ni za koga. Hrabri su branitelji odgovarali: "Nećemo se predati, boriti ćemo se do smrti!"
S vremenom u gradu je nestajalo i vode i hrane. Mnogi su vojnici izginuli, a drugi su ležali teško ranjeni ili osakaćenih udova. Glad, bolest i smrt vladala je među vojnicima, djecom i ženama. Tada upute izaslanstvo staraca da zamole kralja milost za žene i djecu koji nevini trpe. Kralj je nakon razmišljanja odlučio slijedeće: "Žene i djecu pustiti će iz grada a za ostale nema milosti. Žene smiju povesti djecu, i ponijeti sa sobom samo ono što im je najvrijednije."
Vrata grada su se otvorila, a pred kraljem i njegovom vojskom ukazao se neviđeni prizor. Žene blijede i oslabjele od gladi, oko njih njihova polumrtva djeca, a na ramenima su žene nosile bolesne, ranjene i osakaćene muževe... Povorka je u najvećoj tišini stigla pred kralja, koji je sav potresen gledao nevjerojatni prizor. Žene klekoše pred kralja i pokazujući na svoje klonule muževe zavapiše: "Gospodaru, u svojoj

plemenitosti dozvolio si da ponesemo ono što je nama najvrijednije. Ostani pri svojoj riječi i svojoj dobroti. Ostavi nam naše muževe, očeve naše djece, jer je to naše najveće blago, najvrijednije što posjedujemo. Kralj je bio duboko ganut i nije se dao dugo moliti. Naredio je da svima donesu hrane i pića, liječnici su pristupili ranjenicima i bolesnicima i pružali im najpotrebniju pomoć. Ljubav vjernih žena odnijela je pobjedu nad mržnjom i osvetom. Ljubav plemenitih žena kojom su zakrilile svoje nesretne muževe.

Žene koje Gospodin hvali

"Ženu vrsnu tko će naći? Vrijedi više nego biser. Oslanja se na nju srce muža njezina. Čini mu samo dobro, a ne zlo, svega vijeka svoga. Sinovi se njezini podižu i blagoslivlja je muž njezin, i on je hvali. Dragost vara, ljepota prolazi. Žena koja se boji Gospodina, zaslužuje pohvalu" *(Priče 31,10...30)*.Dobrota dobre žene ima svoj duboki korijen - u Gospodinu. Tako i Apostol veli da bude podložna mužu - kao Gospodinu. Slično čitamo i u slijedećim recima:

Sretan muž dobre žene

"Sretan muž dobre žene, broj se dana njegovih udvostručuje. Žena je valjana radost mužu svom i on doživi u miru broj svojih godina. Žena je valjana baština dobra. Tko se boji Gospodina u posjed je dobije. Bio bogat ili siromašan, srce je njegovo veselo, lice je njegovo uvijek vedro. Duše se čiste ne može platiti. Milina je nad milinama čista žena. Ništa ne pretegne dušu čistu." *(Sirah 26,1-4)*.

"Srce je njegovo veselo, bio bogat ili siromašan."

Tako tvrdi Biblija to potvrđuje i život. O takovom sretniku pripovijeda u svojim uspomenama Benjamin Franklin veliki fizičar i američki državnik. Sudjelovao je u osnivanju SAD. Svaki dan je prolazio ulicama glavnog grada idući u svoj ured. Danima je prolazio kraj jednog gradilišta, gdje se podizala velika vladina palača. Stao bi časkom i promatrao kako napreduju radovi. Među zidarskim pomoćnicima, a to zvanje smatraju najtežim, opazio je jednog radnika, koji je, iako u krpama i na teškom poslu, uvijek bio veseo i dobro raspoložen za razliku od ostalih radnika. Posao težak: Teško kamenje, teška opeka i željezo i žbuka i grede. Njega to, izgleda, nije sprečavalo da bude radostan. Jednog dana pristupi mu Franklin pa ga upita: "Kako možete biti veseli, a posao je tako težak, odjeća slaba a hrana vrlo skromna." Dobio je slijedeći odgovor: "Dragi moj gospodine! Moj posao i moj život je zaista težak. No ja cio dan mislim na one za koje se mučim i

radim. Još nikada nisam uspio doći kući, a da me već izdaleka ne opaze moja žena i dječica. Već izdaleka trči mi u susret s moje petero djece. Pita me da li sam se jako umorio. Djeci neprestano ponavlja: "Gledajte našeg tatu kako se muči za sve nas." Najmanje dijete, hvata za jednu ruku a drugo za drugu, dok se ostali vješaju na mene. Kada dođem u kuću, večera je uvijek spremna. I dok mi jedno dijete nosi vodu da se operem, drugo drži sapun, jedno opet ručnik, a nikada ne zaborave da mi donesu moje papuče i lulu. U veselju i čavrljanju večeramo, a onda se pomolimo i idemo na počinak. Moj gospodine, kako da ne budem sretan! Pa ja živim u raju. Vjerna žena, dobra djeca, skladan život, i kraj svega skromnog života obilje ljubavi i međusobne sloge." O tom malom zemaljskom raju piše učenjak:
Adam Smith, engleski ekonomist i jedan od osnivača znanstvene ekonomike. On veli: "Kada je Bog istjerao Adama i Evu iz zemaljskog raja, nestalo je sa zemlje radosti i lagodnog života. Ipak je čovjeku ostavio kutak zemaljskog raja: ženidbu i njezine radosti."
Car Napoleon je kraj svih svojih ratničkih pohoda i trke za slavom priznao da je bračna sreća jedina prava sreća za čovjeka koji sreću želi i traži.

Kako "doživjeti u miru broj svojih godina"?

Kada se ispunjava ovo obećanje iz Biblije? Priprosta žena stara 106 godina došla je na svadbu svojeg praunuka. Drži se uspravno i dostojanstveno kao oličenje ustrajnosti i mudrosti. Kraj nje je jedan od njezinih sinova. Ima 81 godinu. U toku veselja pitaju staricu što treba činiti da se doživi duboka starost. Odgovor je bio kratak: "Treba činiti sve u svoje vrijeme, umjereno. Ne prejedi se ali i ne pregladni. Najvažnije je srcu ne davati jada. Mladencima je rekla: "Volite se da živite dugo. I ja sam svoga muža voljela!" Prema naučnim istraživanjima novijeg vremena "mržnja, srdžba, koja se duboko usadi u srce, razara poput otrova čovjeka i psihički i fizički." Govori se o brojnim stresovima koji nište ljudske živote i onima koji su razmjerno mladi. Lijek: **Međusobna ljubav i sloga u bračnom životu.**

Zašto oni najduže žive?

U opširnom ispitivanju čvrstoće i dugotrajnosti brakova u bivšem SSSR-u došli su do nepobitne konstatacije: Najtrajniji brakovi i najduža životna dob zamjećena je kod obitelji židovskog podrijetla. Između muževa i žena postoji nerazoriva sloga i usklađenost interesa dok su djeca vrlo privržena roditeljima i veoma ih poštuju. Kratki zaključak: Iz mnogih dobara rađa se nužno opet dobro, kao što iz zala koja niču u pojedinin obiteljima nastaje najveće zlo: raspad brakova. Zlo kako za muža, tako za ženu i djecu.

Ljubav u životinjskom svijetu

Jedan naš tjednik bilježi slijedeće: "Dupini su veoma osjećajne životinje. U jednom talijanskom zoološkom vrtu, ženka dupina se tolikom snagom bacila o stijenu bazena da je slomila vrat. Učinila je to kada su njezina mužjaka prodali nekom drugom zoološkom vrtu, a ona je ostala sama. Nešto se slično desilo u njemačkom gradu Dusseldorfu. U tamošnjem zoološkom vrtu uginuo je dupin Rubi, a deset dana nakon njega uginula je i njegova ženka Suzi. Od časa kada je uginuo mužjak, ženka više nije uopće htjela jesti, i to je bio uzrok njezine smrti. Kakove li pouke za naše vrijeme u kojem naglo raste postotak rastavljenih brakova. U nekim zemljama i više od 50 posto. Čovjek bi mogao kriknuti - učite od nerazumnih životinja.

ŠTO JE NAJVAŽNIJE ZA BRAČNU SREĆU?

Tražeći razloge sve većem broju propalih brakova, zadnjih godina u mnogim krajevima svijeta izvršene su opsežne ankete kojima se pokušalo doći do odgovora na pitanje: što ljudi misle koji je najvažniji uvjet za sretan život u braku?

Ljubav ili seks?

Pod tim naslovom je na stranicama svjetskog tjednika izvršen pokušaj da se nađe odgovor na probleme "svijeta koji je u razvodu". Među brojnim odgovorima na to pitanje navedeno je mišljenje liječničkog para Masters-Johnson koje nazivaju vrsnim istraživačima seksualnosti. Tokom godina izdali su zajedno tri knjige s ovim postavkama:
Brak se sastoji isključivo u tjelesnim odnosima, pa se brakovi raspadaju radi neuspjeha na tom području. Za uspješan brak potrebna je samo puka tehnika "kao u tenisu". Drugo djelo napisali su nakon dužeg, čak i laboratorijskog ispitivanja, u kojem iznose ne malu promjenu u mišljenju, ističući kako "nije baš sve u tijelu, nego da treba unijeti u život duh i osjećaje". U trećem djelu otvoreno priznaju neuspjeh svoje teorije o pukoj tjelesnosti, da nisu uspjeli ništa i da su "umorni od svega". Zaključuju: "Duhovna komponenta osjećaja, ljubavi među supružnicima je bitna u životu." Završavaju, kako kaže kritičar u "ulozi pokajnika" uz konstataciju: "Nadamo se od srca da će lažna priča o mehaničkom tjelesnom životu, najzad i konačno potonuti. Uz to su izjavili nadu "da od njihove teorije neće biti veće štete". No koliko štete je tom i njima sličnim krivim teorijama nanešeno čovjeku našeg vremena koji je sa svih strana okružen mnoštvom iskrivljenih teorija o seksualnosti!

Bračna sreća

London - Studija čiji je cilj bio da dođe do novih spoznaja o prednostima i manama obiteljskog života, pokazala je da ni djeca, ni uspješni spolni život, nisu najvažnije stvari za sretni brak. Studija koju je objavila britanska komisija za obiteljske odnose, navodi da je anketa sprovedena u okviru ovog znanstvenog projekta pokazala da djeca dolaze tek na četvrto mjesto, a slaganje u tjelesnom životu tek na peto mjesto, među kvalitetama neophodnim za bračnu sreću. Prema mišljenju brojnih bračnih parova koji su se odazvali anketi očito je, da su se na najvišem mjestu našle kvalitete: **ljubav, drugarstvo, razumijevanje, ravnopravnost,** dok se materijalna sigurnost našla tek na šestom mjestu. Uz put se navodi da većina ispitanih vjeruje da je "spolni život izvan braka nemoralan". Kako je i navedeno, studija je nastala kao plod istraživanja britanske državne komisije za obiteljske odnose, te se radi o pravom znanstvenom istraživanju. Zaključak **je da je za bračnu sreću najvažnija ljubav,** a drugarstvo i razumijevanje su u neku ruku sinonimi za bračnu ljubav.

Što je najvažnije?

London. Ispitujući bračne drugove sa stanovitim stažem što je po njihovom mišljenju najvažnije za uspješni brak, londonski "Times" od četiri postavljena uvjeta iznosi mišljenje većine kako je spolni život na zadnjem mjestu. Iste godine je "New-York Times" postavio deset mogućih uvjeta, na koje je odgovor da je spolni život najvažniji, došao tek na deveto mjesto. Ništa čudno, jer čovjek nije samo tijelom obdaren, nego i duhom koji traži i pronalazi kriterije pri traženju sreće, vođen svojim razumom.

MEĐUSOBNA POMOĆ - PLOD MEĐUSOBNE LJUBAVI

Zahtjev Apostola Ivana da treba ljubiti djelima a ne riječima upućen je svakom vjerniku, te je potpuno razumljivo da bi ljubav supružnika bila i nakaradna i iluzorna kada ne bi bila potvrđena kroz cijeli život muža i žene. U Bibliji čitamo kako se prvom čovjeku nije našla njemu slična pomoć i to je bio razlog što je Stvoritelj čovjeku tu pomoć pružio stvarajući ženu. Kao jednu od svrha ženidbe navodi se **uzajamna ljubav i uzajamna pomoć.** Kako je već rečeno to je stvarna ljubav koja združuje muža i ženu "u zdravlju i bolesti, u dobru i u zlu", i to kroz cio život.

U čemu je međusobna pomoć?

"U raznim zemljama (ne samo u jednoj ili drugoj), 49 posto zapitanih muževa izjavilo je da su nadasve tražili "dobru životnu družicu". (Neki prijevodi u knjizi Postanka vele da je Bog stvorio i čovjeku dao 'družicu' sličnu njemu)." Ovi rezultati ističu da muškarac ne kaže na vjenčanju svoj 'da' lake glave ili iz bilo kojeg motiva, u bunilu ili ljubavnom zanosu, već pristupa vjenčanju sa zaokruženom svrhovitosti svojega braka. Očito je da mladenačka ljubav, zapaljenost, tjelesna privlačnost nisu ni izdaleka razlozi za odabir bračnog druga. Ugledni anketari ustanovili su čak da se muškarci doduše rado okreću za neozbiljnim djevojkama, ali nisu spremni da takovu tjelesno privlačivu osobu odvedu pred oltar. U svijetu se danas cijeni žena prijateljica, biće s kojim čovjek može povjerljivo razgovarati, od koga može čuti savjet i crpsti duhovnu okrepu u svakidašnjem životu. "To je cijeli niz kvaliteta koje muževi traže od buduće žene, a koje jednom riječju označuju "međusobnu ljubav i pomoć".

Najbolji muževi

"U zapadnoevropskim zemljama vođena je neka vrsta ankete da bi se utvrdilo u kojoj su zemlji muževi najbolji. Sakupljeni su podaci analizirani i tako je utvrđeno da su to Englezi. Konstatirano je da 85 posto muževa u Engleskoj redovno ili povremeno pere sa ženama suđe, dok u drugim zemljama taj prosjek ne dostiže niti 30 posto. Zatim 30 posto muževa ostaje kod kuće kad je neko dijete bolesno. Nešto je manje onih koji se brinu o pranju rublja, 29 posto, ali i u tome su iznad drugih" *("Vjesnik")* - Svaka im čast. Mnogi bi mogli za sve tri navedene kategorije pomaganja, reći da nisu nikada susreli nijednog muškarca koji bi radio bilo koji od tih poslova. Zna se i tako se kaže: ženski poslovi. Kada se radi o brizi oko djece, naročito male, postojala je poslovica u Slavoniji: tko je kvoco, onaj neka i vodi. Preveliko pomaganje ženi povlači za sobom ocjenu: papučar. Međutim, vele anketari, sve češća je pojava u svijetu da muževi hoće dijete i okupati, previti ga, odvesti ga u vrtić, pripremiti jelo, oprati koju pelenu, čak i nakon rastave postati "otac i majka". Kroz godine kod nas je bilo nepisano pravilo da žena mora obavljati u kući sve "ženske poslove" ali se nije nitko ustručavao da povede ženu na njivu, kopanje, oranje, košnju, u vinograd, da se i ne govori o teškoj brizi oko sitne i krupne stoke. Nije bilo rijetko na selu da se žena na njivi i porodi. Bezuvjetno je potrebno da žena - pomoćnica mužu - nađe u svom mužu također pomoćnika, jer ljubav koja se ostvaruje u međusobnom pomaganju ne smije biti "jednosmjerna".

Savršena pomoć

"**Sam Darwar,** pakistanski doseljenik u Veliku Britaniju, četiri je posljednje godine svoga života bio doslovno prikovan uz krevet svoje teško bolesne žene Rehane. Ona je ležala u komi koja je trajala pune četiri godine. Muž je svaki dan dolazio u bolnicu, ostajao kraj kreveta svoje žene i po 12 sati dnevno gladeći joj čelo, pričajući joj umilno, iako nije pokazivala nikakova znaka svijesti, pokušavao ju je ljubavlju vratiti u život. Kako bi mogao svaki dan dežurati uz njezinu postelju, Sam je zatvorio svoju prodavaonicu. Za taj nečuveni primjer dobrote Sama Darwara, pročulo se u cijeloj Britaniji, a mnoge su novine pisale o njemu dirljive i tužne napise." - Kao **protivnost** tome sve se češće čuje kako bračni drugovi nasilnom smrću, makar se ona zvala, "eutanazija", prekidaju nit života onima kojima su zavjerili najveću ljubav i vjernost - do smrti.

Povjerljiva žena

Američki profesor Fromme, šef anketara o bračnom životu, nakon duge i opširne ankete veli: "Muškarci žele povjerljivog i solidnog životnog druga s kojim mogu razgovarati, diskutirati, a nije im, kako kažu, stalo previše "je li žena plava ili smeđa, debela ili mršava". Današnji muškarac traži od životne drugarice ove kvalitete: "**Duh, odgoj, komunikativnost, inteligenciju.** Slijedi podaleko tjelesna privlačnost i vrline domaćice." Muž i žena svaki dan su prisiljeni razgovarati, diskutirati i tražiti međusobni sporazum o problemima života. Nije nikakovo čudo ako s toga razloga traže žene koje su za to sposobne.

Potrebni odnosi u braku

Jedan liječnik piše: "**Bračni drugovi moraju voditi računa o potrebama i željama bračnog sudruga** i uzajamnom poštovanju, pod čime se podrazumjeva nježnost, taktičnost, strpljivost, pa se osim poštenja razvija povjerenje i ljubav. Solidnu materijalnu podlogu i standard partneri stvaraju radom - zajednički i složno, pa se tako podiže i viši životni standard, i stvara drugarstvo kao rezultat zajedničke borbe u kojoj si međusobno nesebično pomažu. Takav zajednički život pun stremljenja, uspjeha i neuspjeha, sreće i nedaća nikada ne može prouzročiti opasne pukotine u braku. Do boljeg životnog standarda teže će doći par koji pretjerano uživa alkohol, provodi se u raznim lokalima, kocka ili nekontrolirano troši na luksuz. Današnji tempo života traži da bračni drugovi s mnogo pažnje međusobno se pomažu, štede jedan drugome živce, tako da im dom bude mjesto radosti i odmora. To se može ostvariti samo u međusobnom nesebičnom pomaganju." (Dr. D. Zanella)

Ljubav na Novoj Gvineji

Otok na kojem su živjeli zadnji ljudožderi. Jedan putopisac pod naslovom "Put u prethistoriju" piše: "Odnosi supružnika su nježni i obazrivi, žene nikada ne očijukaju s drugim muškarcima, dok je preljub prava rijetkost. Dirljiva je obazrivost muškaraca u odnosu prema ženama. Ne dozvoljavaju im nikakove teže poslove, a svakom prilikom zamjeniti će ih u njihovim poslovima. Muškarci tetoše oko djece i pomažu u svakom pogledu ženama pri odgoju. Brakovi su Papuanaca zaista uzorni." Opet se ponavlja ono o čemu smo toliko pisali - brakovi čvrsti, uzorni - jer jedno drugome pomaže.

Pigmejci, jedno od najstarijih plemena na svijetu, koji žive na razini prethistorijskog čovjeka žive u sretnim obiteljskim prilikama, tako da jedan muž i jedna žena prebivaju skupa, međusobno se pomažu i silno ljube svoju djecu.

Zašto su muževi zahvalni ženama na suradnji u obitelji?

Jedan Amerikanac promatrajući svoju ženu preko cijelog dana, sastavio je statistiku što ona učini preko dana za svoju djecu:
- Djeci otvori vrata 106 puta.
- Obuje im, skine i sveže cipele - 16 puta.
- Mališana koji je počeo hodati, podigne sa zemlje - 21 puta
- Malom trogodišnjaku rekne: ostavi to - 106 puta.
- Obriše mališanima nos - 19 puta.
- Mora im odgovoriti na razna pitanja - 175 puta
- Kada izgubi strpljivost pa podvikne na njih ili ih dohvati šibom - 47 puta
- Trčeći za njima prevali dnevno - 8 kilometara.
- Namaže izvan obroka kruh maslacem ili marmeladom - 17 puta
- Najmlađima dok ih nahrani pruži zalogaj - 86 puta.
- Vode im pruži - 16 puta
- Provjeri kroz prozor idem li ja - 10 puta.

Sigurno, kako veli, nije bilo manje od navedenog broja, ali je veoma lijepo što znade cijeniti sav trud samo oko djece koja su toliko njegova koliko i njezina. Nije nabrojio koliko puta ih preko dana pouči o molitvi, sklopi im ručice, pokaže zadaću i - štošta drugo.

Žena svestrana i mnogostruka pomoćnica

Kao uzorak uzeta je obitelj od četiri člana. U njoj su dijete - učenik, jedno tek rođeno, zaposleni otac sa srednjim primanjima i naravno, domaćica koja vodi brigu o svima i o svemu.

1) **Ona je kuharica.** Vrti se oko štednjaka oko tri sata dnevno. To pretpostavlja kako se tim poslom okupira 21 sat tjedno i 84 mjesečno. Anketar uspoređuje pripremanje hrane s onim u restoranu i računa da bi muž za to morao dati trećinu plaće.
2) **Kućanica i sobarica.** U njezinoj je nadležnosti spremanje kreveta, laštenje parketa i namještaja, usisavnje prašine, briga o urednoj kupaonici te drugo. Taj rad joj odnosi 26 sati tjedno, odnosno 104 sata mjesečno. Slijedi račun koji bi trebalo platiti poslugi za taj posao.
3) **Žena bdije nad djecom i starijim ukućanima,** pa se često pretvara u pravu bolničarku.
4) **Žena mora pronaći vrijeme između jedne i druge aktivnosti** da se bavi dopunskim obrazovanjem djece. Slijedi: Prišivanje dugmeta, krpanje, odmašćivanje odjeće i slično.
5) **Kućanica je i pralja,** pati se i glačalom. Time nije spisak obaveza iscrpljen.
6) **Ona sastavlja kraj s krajem u kućnom budžetu.** Ona mora "rastezati" suprugovu mjesečnu plaću. Mora usklađivati prihode i rashode i imati na dohvatu ruke novac za telefon i plin, struju i komunalije, televizijsku pretplatu i slično. U nadležnosti kućanice je i da prati zbivanja i gibanja na tržnici i uvijek na vrijeme sazna gdje se što može jeftinije nabaviti. Sve u svemu ona je knjigovođa." Pisac članka pretvara sav njezin posao u novac i zaključuje da bi njezina plaća za sav rad bez ičega drugog morala biti veća od muževljevih prihoda.

Dok jedni rade i pomažu drugi samo odmažu

Glasoviti britanski BBC prikazivao je seriju filmova u kojima se govori o stanju u brakovima diljem svijeta od Europe pa sve do Istočne Azije. Evo katastrofalnih rezultata:

Japan. Pred kamerama je uspješan poslovni čovjek. Dom napušta u 7 satu ujutro, vraća se iza ponoći. Večeri provodi s prijateljima u baru. Njegova žena je tužna, osamljena i nemoćna da promjeni svoj život.

Indija. Muškarac priča o vrlinama svoje proširene obitelji. No njegova se žena žali kako se od nje očekuje, jer je 'najmlađa', da kuha i sve poslove obavlja za cijelu obitelj.

Kenija. Muškarci kažu da njihove žene prihvaćaju njihov 'slobodni' život. No žene se gorko žale na nevjeru muškaraca. Madžarska. Stopa nataliteta strmoglavo pada, ali zato raste broj rastava brakova, jer zaposlenim ženama muževi ništa ne pomažu u kući. Dakle i kontracepcija, a eventualno i pobačaj - imaju uzrok, uz rastave brakova, u muževoj sebičnosti. Svi muževi, tvrde žene ne misle ništa učiniti da

bi drukčije živjeli i promjenili svoj nepravedni odnos prema ženama, sa žalošću prihvaćaju žene u sivom beznađu.

Gdje je solidarnost

Mogli bismo reći - **međusobna pomoć**

Stuttgart. - "Više od 80 posto zaposlenih žena u dobi od 20 do 60 godina u zapadnonjemačkoj pokrajini Baden-Wurtenberg, 'padaju s nogu' od kućnih poslova, jer im njihovi muževi ni u čemu ne pomažu. Štoviše, pridružuju im se i djeca slijedeći negativni primjer lijenih očeva. Ovo su podaci iz ankete u kojoj je sudjelovalo 1200 žena." *(Vjesnik)*

Raspored dužnosti i prava. "Trebalo bi da se žene samo oni koji su spremni da svoja prava prepolove, a da svoje dužnosti udvostruče" *(Schopenhauer - njemački filozof).*

Žena ili biljar. Torgay. Jedna je britanska domaćica ravnih petnaest godina trpjela da njezin muž ima i "drugu ljubav" - bilijar, ali joj je to konačno dosadilo biti uvijek sama prepuštena sebi, pa je zatražila razvod. "Što je previše, previše je", izjavila je. "On sve slobodno vrijeme posvećuje biljaru." Muž, vozač automobila je uz to što je svih šest dana u slobodnom vremenu posvećivao biljaru, sedmi je dan odmora provodio u igri "pikado".

Žena ili mačka. London. "Mnogi Britanci više od novca, djece i bračnog druga, vole kućne ljubimce. Prema jednoj novinskoj anketi, deset posto britanskih građana smatra četveronožne ljubimce važnijim za sreću nego bračne partnere, za oko dvadeset posto ispitanih, životinje su važnije od djece. Čak trećina anketiranih kaže da su im "ljubimci" značajniji od posla, a polovica životinje pretpostavlja novcu!" *(Vjesnik).* Podaci su stari desetak godina i govore o krajnjoj bijedi bračnih partnera u jednoj kulturnoj zemlji.

Međusobni razdor

Slika veoma jednostavna koliko i veoma česta. Muž se vratio s posla i spustio se na kauč, "Molim te", kaže ženi "dodaj mi novine sa stola". Ona kratko uzvraća: "Samo tri metra od tebe leže novine na stolu, izvoli pa se posluži." Muž ujutro odlazi na posao a žena mu veli: "Kad pođeš sa posla ponesi mi kilogram soli." Ogovor glasi: "U našoj ulici, broj taj i taj radi samoposluga, izvoli pa se posluži." - Svaka od ovakvih sitnih pakosti kida one brojne veze izmedu bračnih drugova. Ljubav se pretvara u mržnju i zlobu. Mnogo takovih "zahvata" sigurna su prijetnja stabilnsti braka, za koji je bitna međusobna ljubav i pomoć.

BRAČNI ZLOTVORI

Bolje se lijepi. Živjeli su u omanjem selu, upoznali se i vjenčali. Ona je bila vrijedna, ali ćudljiva. Sve ju je smetalo. On je bio radin ali pravi grubijan. Nakon stanovitog vremena, pojavile su se sitne razmirice. Kada bi je on za nešto prekorio, ona bi mu opsovala majku. Kada mu je to dojadilo, on ju je udario. Nisu popuštali jedno drugom, a završilo je tako da ju je on vezao za stup i tukao užetom. Prije bi on prestao udarati nego ona njemu psovati. Jednog dana su ga susjedi zatekli kako s užetom zamočenim u vodu udara ženu. "Zašto to radiš", pitali su ga u čudu. Odgovorio je zlobno: "Kada je mokro bolje se lijepi." Teško je reći koji je od njih dvoje bio veći zlotvor.

Zlokobno hvalisanje. U gostionici se sastali mladići i slušaju prijatelja koji se oženio. On se hvali: "Kada me žena razljuti, ja ju ispljuskam, ona plače, a ja ju natjeram da predamnom igra i pjeva." Jedan od njih pripovijeda župniku kako taj "zna držati ženu na uzdi". Nakon kratkog vremena župnik njega pozove na razgovor. Govorio mu je kako je poznato da su se "uzeli iz ljubavi", pa da je to velika sramota i što ju tuče i do krajnosti ponižava. Palo je i nekoliko ozbiljnijih opomena koje su ipak koristile. Nakon desetak godina žena priča svećeniku kako ju otada nije nikada "ni taknuo". Čovjek bi rekao da se to dešava kod primitivaca, slijedeći primjer svjedoči drugo.

Polovica Amerikanaca živi u paklu. Statističari donose podatke iz SAD koji govore o tome kako polovica žena u SAD dobiva batina od svojih muževa. Bogati ljudi, s prvorazrednim automobilima, elegantno odjeveni, prostački batinaju one kojima su zavjerili ljubav do groba. U Švicarskoj, Turskoj su zlostavljane žene osnovale udruge za zaštitu od opakih muževa. U Italiji je izašla knjiga namjenjena ženama koje muževi tuku. Njezin je naslov: "Plači tiho (kad te tuče) da susjedi ne čuju." Jedna Talijanka priča kako ju njezin muž, ugledni časnik zrakoplovstva, tuče, dok ju svekrva drži. Među ostalim, gasio joj je na tijelu upaljene cigarete. Po prirodi stvari odvratno je i ponižavajuće za siledije ako tuku slabije od sebe, no kada se radi o bračnim drugovima zlostavljanje "slabijeg spola", kako naziva Apostol žene, predstavlja posebnu vrstu zločina i protiv humanosti i svetosti braka. U nekoliko država je ustanovljena "hitna pomoć" koju žene mogu nazvati ako ih muž zlostavlja. Žene i djecu odvedu u prihvatilište, a siledžiju ostave na par mjeseci da sam kuha, pere suđe i rublje, mete i sprema kuću i na taj način osjeti i ženinu dobrotu i svoju zloću.

PODNOSITE JEDNI DRUGE

Apostol Pavao, kako smo već i spomenuli govori o ljubavi muža i žene i međusobnim obavezama koje proizlaze iz svete veze. Međutim ima jedna uputa koju Apostol namjenjuje svima, a tiče se odnosa prema bližnjemu: "Podnosite jedni druge!" Svakako to vrijedi za sve osobe i za sve prilike, a na poseban način za muževe i žene koji kroz dugo vrijeme u zajedničkom životu doživе i trenutke nerazmjevanja, napetosti i veoma često nepravde, s bilo koje strane dolazile.

Koliko mi je zla nanijela! Svećenik, već u godinama, pohodio svojeg prijatelja iz škole. On ih je i vjenčao, njega i njegovu Elizabetu. Posjetili su njezin grob, pomolili se, a onda svećenik veli: "Kako ste bili mladi, lijepi i zanosni na dan vašega vjenčanja. Život sa svojim plemenitim radostima otvarao se pred vama. Često mi je ta slika bila pred očima." Prijatelj je neko vrijeme šutio gledajući u grob, a onda je brišući suzu uzdahnuo: "O koliko mi je zla nanijela u životu." A onda doda: "Nikada je nisam udario, podnosio sam sve uvrede i izazivanja i napokon ju do smrti dvorio." Evo što znači **podnositi.**

Biblija svjedoči. Job pravedni i bogobojazni kako ga zove Biblija, pretrpio je mnogo zla u životu. Imao je tisuće ovaca, goveda, magaraca, a kao najveće dobro brojnu djecu. Bogat i ugledan imao je mnoge prijatelje koji su ga duboko poštovali. No kako Biblija priča Bog je da iskuša Joba poslao na nj mnoge nevolje, pa je u kratkom vremenu izgubio sve: i sluge i stoku, a što je bilo najteže poginula su mu sva djeca. Iza svake nesreće Job je ponizno uzdisao: "Bog dao, Bog uzeo, neka bude blagoslovljeno ime Gospodnje." Sv. Pismo tumači da je to bilo djelo sotone koji je rekao Bogu: "Sve će čovjek dati samo da sačuva sebe, svoj život." Sotona ga udari gubom od glave do pete, a Job da ne onečisti kuću izađe iz kuće, sjede na smetlište, te je crijepom skidao gnoj sa sebe. No i tada je Job zahvalio Bogu i na toj nevolji. Njegova žena međutim u bijesu radi nevolja, pristupa mužu i kaže: "Zar si još postojan u neporočnosti? Prokuni Boga i umri!" Job mirno podnosi i taj nepravedni napadaj žene i mirno kaže: "Kad od Boga primismo tolika dobra, zar da i zlo ne primimo?"

Sv. Pismo govori o ludosti koja je svezana za srce čovječje. I muž i žena su često puta u stanju reći ili učiniti takove ludosti, da je teško razumjeti. Jer je brak za cio život, što drugo preostaje nego podnositi jedan drugoga, ma kako to bilo teško? Može li naime biti veće ludosti, nego razoriti brak radi časovite ludosti jedne ili druge strane.

Mudrac mnogo podnosi

Svakom obrazovanom čovjeku poznat je grčki filozof Sokrat. Ubrajaju ga među najumnije ljude staroga doba. Međutim, imao je ženu koja se zvala Ksantipa - uvijek mrzovoljna, vječno spremna za svađu, svemu prigovara i za svaku sitnicu saspe vatru na svojega muža. Što je on radio? Kada bi mu dosadilo, izašao bi iz kuće i sjeo na klupu ispod prozora. Ona pak bjesna što neće prihvatiti svađu, izlila bi mu krčag vode kroz prozor na glavu. A on? Podiga bi se sa klupe, malo otresao haljinu, i savršenim mirom rekao: "Pa, nakon toliko grmljavine, moralo je biti i kiše!" Da ju je izmlatio, kao što neki muževi čine "kad im prekipi", ljudi bi rekli: "Eno, mudri Sokrat tuče svoju ženu!" Ovako Sokrat ostade kao primjer dobrote, a Ksantipa krajnje zloće i pakosti. I danas školovani ljudi pitaju prijatelja koji ima kućnog "zmaja". "Što radi tvoja Ksantipa?" Žalosna uspomena na jednu nevaljalu ženu.

Sagni se da te ošamarim

O blagoslovu kuća novi župnik na prvom susretu sluša postariju ženu koja mu ispriča da joj je muž umro prije godinu dana. Na pitanje da li se je pripravio na smrt i kako je umro, starica započe svoju priču. Živjela je s mužem više od pola stoljeća, pretrpjela mnogo zla i nepravde, a malo koji nesporazum u kući nije svršio s batinama. Tukao ju je često bez ikakova razloga, ako častan muž može uopće naći razlog da digne ruku na svoju ženu. Kada je pao na postelju, s velikim strahom ga je pitala hoće li zvati svećenika, jer se nije od vjenčanja ispovijedio, odgovorio je psovkom. S vremenom nije više mogao sam jesti, nego ga je žena hranila kao dijete. Zadnji dan pred smrt veoma se razljutio. Pozvao ju je k postelji i protisnuo kroz zube: "Sagni se da te ošamarim!" Svećenik sa zaprepaštenjem upita: "Jeste li ga poslušali?" Blago je odgovorila: "Jesam! Nikada mu nisam protuslovila nijednom riječju, pokoravala sam mu se u svemu cijeli život." Zvuči upravo nevjerojatno, ali je nažalost istinito.

Ona se zaklela. Ispričala je župniku svoju stravičnu priču. S čovjekom je u braku preko četrdeset godina, a on se od prvih godina opija do besvijesti i muči ju na sve načine. Pljuske su pljuštale svaki dan. No najstrašnije je bilo ovo: svaku večer bi veliki kuhinjski nož stavio u postelju između sebe i žene i govorio: "Ovim ću te jedne noći zaklati!" Užasnut, svećenik joj tumači kako može dobiti i crkvenu rastavu braka, dakako bez prava na drugu ženidbu, no ona kratko odgovori: "Ja sam se pred oltarom zaklela na vjernost i neću ga napustiti!" To nije jednostavno podnošenje, nego mučeništvo života. Kolike su pak žene provele na taj način svoj cijeli život, a opće je

poznato da su mnoge takve patnice izgubile život od ruke svojeg bračnog druga.

Mudrost jednoga kralja. Kralj Alfonz Aragonski, odličan vjernik, običavao je reći da će među supružnicima biti sačuvan mir, ako muž bude znao biti gluh a žena slijepa!" On gluh za grijehe ženskog jezika, a ona slijepa za muškaračke ludosti. To nije opet ništa drugo nego nasljedovanje savjeta: "Podnosite jedni druge!" Slično, ili bolje reći isto, je rekao filozof De Montaigne: "Dobar bi bio brak između gluhe žene i slijepog muža!"

Mudri seljak savjetuje grofa

Dvorac grofa N. nalazio se na području jednog njemačkog sela. Kada se mladi grof ženio pozvao je i glavara sela, seljaka, na svadbu. Bio je to jednostavan ali uman čovjek kojega je poštivala cijela okolica. Kada su se prikazivali darovi pristupio je i taj seljak i predao mladencima na dar jednu malu kutiju uz riječi: "Ovo je uspomena od mojega djeda koji je služio vojsku u Holandiji i tamo dobio tu kutiju na dar od čovjeka s kojim se sprijateljio."

Kada je mladi par otvorio kutiju u njoj je našao srebrenu medalju. S jedne strane je bio prikazan par volova u jarmu, a oko njega natpis: "Junoti valemus" - što znači: "Snažni smo ako smo složni!" Na drugoj strani su ucrtani zemljani lonci kako plivaju po površini vode. Tu je stajao natpis - "Collidentes frangimur!" Značenje je: "Ako se sudarimo, razbit ćemo se!" Mladi grof kada ostadoše sami, reče mladenki: "Mnogo smo danas dobili darova, no ovaj mi se čini posebno vrijedan. Morali bismo ga negdje staviti gdje će nam biti stalno pred očima."

Postoji uzrečica koja govori o ženidbi kao jarmu. Nastala je u doba kada su seljaci sve poslove obavljali s ujarmljenim volovima. Tako je trajalo stoljećima. Tu bi vrijedilo kada se govori o braku i jarmu Isusova riječ: "Breme je moje lako, a jaram je moj sladak." To vrijedi za brak, ako i muž i žena znaju, da će taj jaram biti i ugodan i plodonosan ako ga složno prihvate.

Mudri savjet za svaku ženu. "Žene, kada vam muž dođe umoran s posla i napet, ne pričajte mu odmah o težini svoga posla, ne spominjite odmah neuspjeh djece u školi, niti nedaće u kući i susjedstvu. Budite vesele, pričajte sve ono najljepše što ste toga dana doživjele. Budite vesele i kada vam duša plače. Kratki su časovi vašeg zajedničkog života između muževa dva radna vremena, pa se potrudite da to budu časovi ljubavi i pažnje. Tako ćete i muža i djecu privezati uz kuću (Rathberger).

Za svađu se traži dvoje

Nije samo šaljiva priča koja se češće ponavlja, nego je događaj iz života sv. Filipa Neri. Došla mu je po savjet jedna žena izvan sebe od ljutnje i počela se tužiti kako joj muž uvijek viče, kako se uvijek svađa i grubo s njom razgovara. Svećenik joj mirno primjeti: "Gospođo, nije on sam kriv, jer za svađu treba dvoje. I vi sudjelujete u svađi. Ona je uporno nastavila sa svojim optužbama i zamolila ga da joj dade kakove moći ili čudotvornu medaljicu koja će vratiti mir u kuću. Nakon kratkog razmišljanja otiđe on u drugu sobu i donese bočicu s vodom te ju uvjeri da će nastati mir ako ona uzme dok "se muž svađa" malo te "čudotvorne" tekućine u usta. Žena se nakon nekoliko dana vratila sva sretna i zamolila još jednu posudicu te "čudotvorne" vode. Svetac joj sa smješkom reče: "To vam je obična voda iz studenca. Kada uzmete vodu u usta, ne protivite se mužu i vaša šutnja dokrajči svađu, jer za svađu potrebno je dvoje." Dadne joj još jedan savjet: "Pokušajte to bez vode tako da stisnete zube kada zaprijeti svađa."

Savjet pravnika

Savjet je zatražila neka žena koja je imala muža pijanca. Tužila ga je na sve načine i pričala njegove nevaljalštine. Pravnik je upita: "A što vi radite kada se on tako ponaša?" Odgovorila je: "Pa šta mogu nego da ja i njemu vraćam istom mjerom? I ja vičem na njega kada dođe pijan kući, a ako me udari ja mu vraćam." Dobila je ovaj savjet. Kada dođe kući pijan ništa vam ne vrijedi ni svađa ni vikanje, ni udarci. Pokušajte ga lijepo dočekati, recite mu koju lijepu riječ. Dajte mu pristojnu večeru, a onda ga spremite na počinak. Za nekoliko dana stajao je njezin muž pred vratima tako pijan, da nije uspio otvoriti vrata. Ona ga uvede u kuću, skine mu cipele, opere mu noge i ponudi večerom. Muž je bio tako pijan da nije znao gdje se nalazi pa promuca nesuvislo: "Vidite kako ste me lijepo primili, a da sam došao kući moja bi opaka žena i vikala i lupala po kući pa i po meni. Baš vam hvala." - Da je život žene alkoholičara nadasve težak svakom je poznato pogotovu kada se veli da je alkoholizam u svijetu problem broj jedan. No isto je tako očito da čovjeku koji je poradi pića polusvjestan, ili pak bez svijesti, ne vrijedi ništa govoriti.

Savjet jednog sveca

"Žene! najprije slavite Boga, a iza njega štujte muža. Nek je on zjenica vašeg oka. Ljubav svoju ne dajte nikome i ničemu osim njemu. Ne dajte mu povoda da se srdi na vas. Ako je srdit nemoje braniti svoje razloge. Ako mu želite nešto prigovoriti, vladajte se kao oni koji pripitomljuju lavove: umjesto da ih batinom mlate, oni ih milovanjem

pridobivaju. Ima i vaš muž mana, ali ih strpljivo podnosite i nikada mu ih ne predbacujte." Netko bi mogao prigovoriti: sve govori po muškarca. No lako ćemo primjetiti da muževe, što baš nije laskavo, uspoređuje s lavovima. Svetac očito apelira na plemenitiju i nježniju ženinu narav, da se uskladi s voljom muža, a da ono što nije ispravno mudro ispravlja. Ima naime žena, koje su pravi stručnjaci u izazivanju muževa. Kao da neprestano nose popis mana svojih supruga. Njihove krivice i prekršaje brižljivo pamte, premeću po svojoj svijesti, i što je najgore iznose ih pred druge. Sigurno je da to ne vodi nikamo. No što činiti s onima koji su tvrdi, okorjeli i nepopravljivi? Ako su zaista takovi, onda će svađa, mržnja i predbacivanje učiniti zlo još većim i vjerojatno prije ili kasnije razoriti brak. Nasuprot tome, poznato je da razborite i strpljive žene, svojim ponašanjem i nadljudskim žrtvama, nerijetko dovedu pameti i boljem životu svoje muževe.

Savjet jedne svetice

Govor je o majci svetog Augustina svetoj Monici. Živjela je u vrijeme kada je u rimskom carstvu bilo još mnogo pogana. Njezini je roditelji dadoše za ženu poganinu Patriciju. Bio je po ćudi veoma naprasti i grub, te je često vrijeđao svoju plemenitu suprugu. No ona niti se je svađala, niti proklinjala kako to često žene čine u jadu, nego je kao prava vjernica sve strpljivo podnosila i uzvraćala dobrim za sve zlo koje je doživljavala. Kada bi muž prigovarao ili vikao bilo radi čega, ona je šutjela i nastojala da muža dobrotom ublaži. No, kada bi se on smirio, tada bi mu mirno i s poštovanjem protumačila zašto je postupila na ovaj ili onaj način. Takovu šutnju, blagost i strpljivost preporučivala je i svojim prijateljicama, pa bi im često govorila: "Mi smo žene krive kada dođe do svađe u kući! Jer ako je muž bijesan i grub, jedino je riješenje da se svladavamo i budemo tihe dok se on ne smiri. Kada bi žene tako radile, mnoga bi žena umakla i uvredama i batinama."

✈ ✈ ✈

Lavovi i lavice

Poznavaoci životinja tvrde nakon mnogog ispitivanja slijedeće: "I najslabiji lav u čoporu na višem je rangu od najjače lavice. Neki grabežljivci vode pravi bračni život. Najjači lav je gospodar grupe, no i najmlađi lav ima prednost pred lavicama." Ljudi ne žive u čoporu kao grabežljivci. Oni su vjerna slika Božja, pa su stoga dužni živjeti po volji Božjoj. Životinje se nagonski, po instinktu pokoravaju jedna drugoj, dok to čovjek čini slobodno, shvaćajući svoje obaveze, bilo da se radi o mužu ili ženi. Žalosno je ako život čovjeka i žene, radi manjka suradnje

padne ispod razine životinje. Poznato je da mnoge životinje, ptice pa vele čak i ribe žive doživotno u jednom paru.

Vukovi i vučice

Pišu prirodoslovci: "Kod vukova ženke vrše jaki ujtecaj na aktivnost čopora. Često imamo predodžbu o vuku, koja ima tobože sličnosti s ljudima i njihovim životom. Međutim, što se tiče položaja ženki i njihova utjecaja, sličnost ne postoji. Ženke su vukova u čoporu ravnopravne." U tom vidu su vučice u boljem položaju od žena. Sreća pa to žene ne znaju. One koje mnogo pate, mogle bi požaliti što ne žive u čoporu. Jedan prirodoslovac među ostalim veli: "Vuk ne pokazuje nikada svoje očnjake svojoj ženki." I ta vrsta životinja, vele, žive doživotno u jednom paru.

✈ ✈ ✈

Nemaju zajednički jezik

Najteži slučaj podvojenosti među bračnim drugovima. "Pripadnici nomadskog plemena Tajuta, koji žive u centralnoj Mongoliji, govore tri jezika. Osim jezika kojim se međusobno sporazumijevaju žene i muškarci, postoje još dva jezika - po jedan za svaki spol. Muškarci kada su sami govore jednim jezikom isto tako i žene. Ne radi se možda o dva dijalekta ili dva žargona, već o posve različitim jezicima, o riječima koje imaju različite korjene. Zbog toga muškarci uopće ne razumiju što žene međusobno razgovaraju, isto tako i žene. U plemenu se strogo insistira na toj jezičnoj podvojenosti, i još se nije nikada dogodilo da bi tko naučio jezik drugog spola" *(Vjesnik)*.
Kada se danas želi izraziti neslaganje ili podvojenost bilo u odnosu muža i žene ili djece i roditelja, ili u bilo kakovoj vrsti odnosa, upotrebljava se izraz "ne mogu naći zajednički jezik." U slučaju tog primitivnog plemena išlo se je kroz stoljeća za tim da se muževi i žene ne razumiju. Kadgod se govori o uzrocima sve većeg broja raspada brakova, ističe se na prvom mjestu neslaganje, kako nisu u stanju da nađu zajednički jezik. Govori se o nerazumijevanju, oprečnim intresima i slično. Kolike pak radi toga nakon rastave braka slijede nevolje i za muževe i žene i najgore za djecu, poznato je iz sudskih rasprava i svakidašnjeg života. Da se to izbjegne potrebno je samo jedno: odreći se "vlastitog jezika" i progovoriti jednim jezikom, jezikom djece Božje, koji uz malo dobre volje mogu razumjeti i muževi i žene, ako imaju jasnu spoznaju o svojem uzvišenom porijeklu djece Božje, **koja po volji Božjoj sklapaju zajednicu međusobne ljubavi i suradnje koja rada mirom i blagoslovom.**

Vučje zajedništvo

Poslije rata je u nas izašla knjiga pisca Curwooda, a prema njoj je već snimljen i film, o životu jednog vuka i vučice. Godinama su u prostranstvima Kanade lovci viđali taj par, no nitko ih nije htio ustrijeliti. Zašto? Vučica je bila slijepa. Trčkarali su zajedno a ona se oslanjala na mužjaka, zajedno lovili i podizali leglo malih vučića. Pravo je čudo kako je umjetnik našao toliko materijala da napiše cijelu knjigu. Ispisale su je zajedno zapravo dvije zvijeri, kako ih mi ljudi nazivamo, koje su unatoč velikom nedostatku jednog člana, živjeli uzajamno se pomažući. - Tako nam život nerazumnih bića otkriva od kolike je važnosti međusobna pomoć, da ne kažemo i ljubav, kao i podnošenje međusobnih nedostataka.

ŽENIDBENA VJERNOST I NERAZRIJEŠIVOST

"Je li dopušteno čovjeku otpustiti svoju ženu s kojeg mu drago razloga?" Takovo su pitanje postavili farizeji Isusu i dobili kratak odgovor: "Zar niste čitali da ih je Stvoritelj, kad ih u početku stvori, 'stvorio muško i žensko', i da im je rekao: 'Zato će čovjek ostaviti oca i majku, te će prionuti uz svoju ženu, pa će oboje biti samo jedno tijelo?' Prema tome oni nisu više dva nego jedno tijelo. Dakle: Što je Bog sjedinio, neka čovjek ne rastavlja!" Što to znači bračna vjernost? To, da muž mora potpuno i sav pripadati svojoj ženi, a žena sva i jedino biti muževa, prema naravi ženidbe koja je pojedinačno udruženje samo jednog čovjeka i samo jedne žene.

Zaručnici se pred oltarom zaklinju da neće više biti gospodari sebe, nego da će jedno pripadati drugome i to isključivo samo jedno drugome, i to u sve dane svoga života. To je svečano obećanje izvršeno u crkvi, pred Bogom i svjedocima koji su prisutni. Tko bi dakle prekršio zakletvu vjernosti, učinio bi veliki zločin."

Vjernost dušom i tijelom

Biblija pripovijeda o pravednom Jobu i njegovoj dubokoj vjeri i puzdanju u Boga. Zna se da je bio oženjen i imao brojnu djecu. Uz ostale vrline koje se nabrajaju, spominje se i njegova bračna vjernost: "Sklopio sam ugovor sa svojim očima, da neću pogledati djevice." Gospodin govori o toj vrsti čistoće i tumači: "Tko pogleda ženu s grešnom željom, već je u srcu učinio preljub." Jedan moderni znanstvenik piše: "Pogledajte današnjeg čovjeka kako stoji na rubu pločnika i promatra žene s neurednim pogledom. Kao da to nisu ljudska bića, nego predmet najnižih strasti. Kao da to nisu nečije

majke, sestre ili kćerke. Kao da to nisu vrijedne radnice, kućanice, učiteljice ili liječnice ili pripadnice bilo kojega zvanja ili položaja u društvu, nego igračke iskrivljenog čovjeka!"

Velike riječi velikog čovjeka

Dostojevski, ruski pisac, ubraja se među najveće pisce svijeta. Njegove knjige su bile takova sadržaja da su ga i ateisti nazvali "bogotražilac". Piše o nesreći čovjeka koji živi u grijehu. Sam se priznavao kršćaninom. Na samrti moli ženu da mu čita evanđelje, a onda stavlja ruku na evanđelje i govori ženi: "Anusja, kunem ti se da te u cijelom životu nisam ni u mislima prevario." Živio je i umro kao vjernik, a njegova vjernost ženi u tijelu i u duši, dokaz su njegove veličine.

+ + +

Bračna vjernost u očima znanosti

Vjernost kroz povijest. "Povijest i etnologija proučavale su bračni život starih naroda. I jedna i druga grana zananosti našle su da je bračni život to stroži što je narod stariji. A čim dublje prodiremo u povijest pojedinih naroda, nalazimo da je život u obitelji sve sličniji onome koji je danas i kroz stoljeća tražila kršćanska nauka od svojih vjernika. Tako su dvije moderne znanosti došle do zaključka da su ljudi najprije živjeli u jednoženstvu, jer je jedan muž imao samo jednu ženu i obratno: svaka žena imala je samo jednog muža. Istom nakon tisućljeća počeli su neki narodi u tom moralnom pitanju, kao i u mnogim drugim popuštati, te je došlo i do mnogoženstva. Pravom znanošću i najnovijim otkrićima došlo se do spoznaje da u početku nije bilo ni mnogoženstva ni mnogoboštva.

Nakon drugog svjetskog rata pod pokroviteljstvom Ujedinjenih Nacija izašlo je velebno djelo u dvadeset knjiga "Historija čovječanstva". Na tom djelu radilo je više od stotinu znanstvenika, a obrađena su sva područja života od prapovijesti do naših dana. U prvoj knjizi koja nosi naslov "Prethistorija", kao plod dugogodišnjih istraživanja, donosi se ovaj sud o pračovjeku: "Bio je biće izvanredne finoće, uman, plemenit, vjerovao u prekogrobni život i imao stroge seksualne propise i ženidbene uredbe." Tako je bilo prije sto i više tisuća godina.

Poganski narodi i primitivna plemena

Papuanci. Etnolozi navode: "Ako neki muškarac sumnja u vjernost svoje žene mora se povjeriti svojem najboljem prijatelju. Kad se povjerio taj divlji ratnik postaje njegov saveznik. Obojica nadziru osumnjičenu ženu, pa ako je uhvate u zlu, u tom času počinje muževo pravo da kazni ženu kakogod želi, pa čak i smrću.

Teška kazna za nevjeru. Engleski pukovnik Fawcet dopro je na svojem istraživanju u još neistraženim djelovima Afrike, duboko u unutrašnjost. Na svoj užas našao je u velikom tropskom mravinjaku cijeli kostur čovjeka. Proučavajući običaje urođenika u tom kraju, saznao je da je u tom plemenu zakon, ako nekoga uhvate u preljubu, da ga živa zakopaju u mravinjak, te tako svrši užasnom smrću. Svakako da to nije za odobriti, ali je zanačajno da takva plemena, koja bi po mišljenju evolucionista imala biti najbliža životinjskom stadiju života, imaju takove propise u pogledu bračnog života. Podsjećamo kako je u Starom savezu bila za preljub određena kazna kamenovanje.

+ + +

Svjedočanstvo vjernosti

"Sola mors - samo smrt." Nekoliko stoljeća unatrag zaratila su se dva skandinavska kneza. Pobjednik je uhvatio svojeg protivnika i bacio ga u tamnicu. Rekao je da neće izaći nikada na slobodu. Naredio je da dovedu pred njega ženu nesretnika i rekao joj: "Ti si sada slobodna, možeš se ponovno udati, jer on ostaje do smrti u tamnici." Kneginja je skinula sa svojeg prsta vjenčani prsten i pružila ga okrutnom knezu. Uzeo je prsten u ruku i pročitao što je na njemu pisalo: "Sola mors - Samo smrt". Znamo što to znači. Znade svaki vjernik. Muž i žena moraju ostati vjerni jedno drugome "do svoje ili njegove smrti" kako se ponavlja u obredu vjenčanja u brojnim kršćanskim zajednicama. Knez se veoma začudio ali ga to nije ganulo. Tada ga ona zamoli da može dijeliti s mužem život u tamnici. Dozvolio joj je i ona je dvadeset godina dijelila sa svojim mužem tamnički život. Novi vladar, poštujući toliku plemenitost i takovu vjernost, pusti ih oboje na slobodu.

Jedan predsjednik i bračna vjernost

"U dvoboju je - pobijedio predsjednik Carter." Pod tim naslovom izvještava novinar Lester Klasovig o dvoboju riječima u kojem je sudjelovao Carter. Na nekoj konferenciji prenošenoj na televiziji, pred mnoštvom gledalaca novinar je upitao predsjednika da li je on u pogledu vjernosti u braku iznad svake sumnje. Dobio je odgovor: "Moji su odnosi u braku bili uvijek jedinstveni. Bio sam vjeran svojoj ženi. Pitate me za vjernost mojih suradnika. Mislim da i oni žive u bračnoj vjernosti. Ako bi bilo ipak nekih koji bi skrenuli s puta kreposti, učinit ću što mogu - moliti ću se za njih." U doba sveopćeg pada morala, znakovito je što čini i govori predsjednik jedne od najvećih država u svijetu. Ne isključuje niti molitvu kao sredstvo da se održi bračna vjernost.

Predsjednik i vjernost njegova sina

Sin predsjednika Cartera ostao je nakon vjenčanja s ocem u kući. S vremenom je došlo među mladima do nesuglasica i Carterov sin je najavi da će se rastaviti od žene. Otac je međutim izrekao svoj pravorijek: Snaha će ostati u kući s predsjednikom i njegovom suprugom, a pustopašni sin će morati otići na njhovu farmu kikirikija. Kratko jasno i odlučno. - Poznato je koliki udio u rastavama braka imaju roditelji jednoga ili drugoga. U Kini, tako primitivnoj zemlji, preko polovicu rastava su skrivile majke sina ili kćeri. U SAD postoji čudovišna pojava koju nazivaju "mamizam". Roditelji sina, naročito majke i nakon njegova vjenčanja žele zadržati kontrolu nad njim. Mora ostati "mamin sinek". Posljedica toga je da se mnogi brakovi, inače sretni - zauvijek raspadaju.

Dva izdanka istog kraljevskog roda

Grof Henrik Orleanski, koji bi u slučaju obnove monarhije na prijesto stupio kao kralj Francuske, javno je objavio: "Moj sin Henry od Francuske razveo se od svoje žene i sklopio drugi, civilni brak i tako prekršio zakone francuskog kraljevskog doma. Zato ga razbaštinjujem, oduzimam naslov pretendenta na kraljevsko prijestolje. Poslije smrti, njegov sin, a moj unuk, steći će naslov baštinika francuskog prijestolja." Tako je i ovaj otac član vladarske porodice odrekao svom sinu pravo na kraljevsku baštinu. Još jedna pouka roditeljima koji dozvoljavaju bez ikakovih granica svojem potomstvu da lome svete bračne veze i po vjerskom sudu čine teški prekršaj brakolomstva.

+ + +

Učite od majmuna

Londonski "Times" jedan od najvećih svjetskih dnevnika, donio je pod naslovom "Tri lažna mita", najoštrije kritike na račun onih koji iznose trostruku laž: seks je ugodan, nije opasan, i lomovi brakova nisu ništa loše. Na naučni način dokazuje obratno: koliko bolesti izvire iz nemoralnog života, koliko raznih opasnosti i kakove štete od brakolomstva. Među ostalim piše: "Ima doduše majmuna koji žive u čoporu, no među njima takove vrste postoje, gdje su mužjaci vjerni svojim ženkama. Kratko završava: "Učite se od majmuna." Prema tradiciji između raznih ptičjih vrsta poznate su po vjernosti rode. Tvrdilo se godinama, ako koja roda prevjeri, otiđe u tuđe gnijezdo, da ju ubiju kljunovima, ili da s jatom leti u visine i prisiljena od ostalih sklapa krila i počinja samoubojstvo. Mnogo toga što je navedeno služi

kao sredstvo da se misli o bračnoj vjernosti učvrste i pokaže kako se i među ljudima i mnogim živim bićima cijeni bračna vrijednost.

+ + +

Zaručnička vjernost kod Kineza

Nakon razgovora s jednim kineskim studentom koji živi u Zagrebu, novinar iznosi svoje dojmove: "Mladić studira u Zagrebu, a za odličan uspjeh na fakultetu dobio je nagradu sveučilišta. No odličan je u još nečemu. On veli: 'Unatoč napora kolegica ostajem vjeran Ma Tungu, mojoj djevojci koja me čeka u Pekingu'. Kaže se da prijateljstvo i ljubav traže trajnu prisutnost i da od dugih rastanaka venu. Međutim u slučaju ovog mladog Kineza nije tako. Njegova djevojka je ostala u domovini - zove se Ma Tung, što znači Mirna djevojka. Nisu se vidjeli pune tri godine, ali se on ne boji nevjerstva i nikada se ne rastaje od amajlije koju je od nje dobio na rastanku. Dodaje: "Ni ja nju ne bi nikada prevario. Ne da nisam imao prilike za nevjerstvo, ali ja znam da bi to nju bolilo, osjetila bi, znala bi. A kako bi ja njoj, kada se vratim kući, pogledao u oči. Znate i sami da postoje riječi: prijateljstvo, ljubav, vjernost. Sve je to sadržano u imenu Ma Tung - Mirna djevojka." Kolika moralna snaga u tog mladog čovjeka koji živi okružen djevojkama "koje čine napore da ga zavedu". Kakove snage s jedne strane i kolike bijede s druge!

Vjernost - Jedinstvo

U jednoj maloj knjižici namjenjenoj onima koji se pripremaju za brak iznesene su ove misli: "Jedinstvo braka proističe iz činjenice stvaranja žene koja tajnovito izlazi iz čovjekova rebra, od iste naravi, iste kosti i istog mesa, i njih dvoje nisu više dvoje, nego "jedno tijelo". Bog je stvorio jednog čovjeka i za njega jednu ženu, određujući im životno poslanje.

Gospodin naglašava u raspri s farizejima koji su zastupali mogućnost napuštanja žene: "Tako nije bilo iz početka!" *(Mt 19,4).* Na početku nije bilo tako da je muž mogao napustiti ženu ili žena muža". Dodaje da je to nastalo radi "okorjelosti srdaca".

II Vatikanski Sabor: "To intimno sjedinjenje kao uzajamno darivanje dviju osoba, a i dobro djece zahtjevaju potpunu bračnu vjernost ženidbenih drugova i njihovo nerazdruživo jedinstvo" *(GS 48,1)* Činjenica nerazdruživosti ženidbe, proizlazi iz same naravi bračne ljubavi i iz izričite zapovijedi Gospodnje.

Zahtjev naravi. U pravoj bračnoj ljubavi doživljava se nešto trajno i neuništivo. **Tko ljubi vjerno, ljubi vječno.** Iskrena ljubav želi ispuniti svako vrijeme i svaki prostor, odgovoriti voljenoj osobi svojim trajnim "da". To uzajamno darivanje, koje vodi do potpune požrtvovnosti, zatjeva i uključuje neraskidivost bračnog zajedništava.

Dobrobit djece. Drugi važni razlog za neraskidivost ženidbe jest dobrobit djece koja su plod jednobračne ljubavi. Djeca nisu tražila život, nego su im ga roditelji nesebično poklonili. Stoga su i otac i majka dužni odgajati i osigurati normalan i zdrav razvoj svojega potomstva. Roditelji se po svojoj glavnoj dužnosti obvezuju pružati svojoj djeci, ne samo stan, hranu i odijelo, nego i vjerski, društveni, moralni nauk i život. A taj dvostruki život, odgoj tjelesni i duhovni, najuspješnije i najpotpunije ostvaruju u okviru svoje bračne vjernosti i nerazrješivosti.

Zapovijed od Gospodina. Krist Gospodin je sav bračni moral vratio na izvore. On je rekao farizejima i svima koji mu postavljaju pitanja o nerazrješivosti: "Što je Bog združio, čovjek neka ne rastavlja!" Apostol Pavao piše u poslanici Korinćanima: "A oženjenima zapovijedam ne ja nego Gospodin, žena neka se od muža ne rastavlja: ako se pak rastavi, neka ostane neudana, ili neka se s mužem pomiri, a muž neka ne otpušta žene!" (Kor 1;7,10). Ovim riječima Krista Gospodina i njegova apostola nije potrebno ništa više dodati.

RASTAVA BRAKA

Netom smo čuli riječi sv. Pisma - Krista Gospodina i njegova Apostola, a u nastavku ćemo iznijeti što o rastavi braka misle primitivna plemena, što vele učenjaci a što pojedinci.

Rastava braka na Gvineji. Najprimitivniji ljudi na svijetu nalaze se na Novoj Gvineji, zemlji koja još nije potpuno istražena. U drugoj polovici našeg stoljeća francuski istraživači prokrstarili su pojedinim krajevima. Namjerili su se među tim divljim ljudima među kojima žive "lovci na lubanje" ljudske, i gdje je donedavno još bilo ljudožderstva. Vrlo je zanimljiv obred rastave braka. Kada muž i žena odluče da se rastave, onda u svojoj kolibici zauzmu položaj u dva različita ugla. Okrenu se leđima jedno prema drugome, pa stotinu puta šapnu prema zidu: "Ja sam lud, ja sam lud, ja sam lud..." Žena isto tako ponavlja sto puta: "Ja sam luda, ja sam luda, ja sam luda..." Potom s okrenu jedno prema drugome pa zajednički dugo i dugo ponavljaju: "Mi smo ludi mi smo ludi, mi smo ludi..." I tim je završio obred rastave braka. Svatko odlazi na svoju stranu.

- Kraj toliko spoznaja o štetnosti rastave ipak je ona u ljudskom društvu u stalnom porastu. Rekli bismo - iako znaju da nije dobro ni za muža, ni

za ženu, a još manje za djecu, oni to ipak čine. Razlog: ludost pod raznim vidovima, o čemu će biti govora u nastavku.

Zagrepčani i rastava. "Da bi se supružnici uredno razveli treba mnogo njihova razuma, želje da protekne sve u miru, nastojanja da njihov razlaz ne pogodi djecu. Na žalost samo devet posto zahtjeva za razvodom zagrebački parovi podnose sporazumno. Prošle je godine zasnovano u Zagrebu 5574 obitelji, a raspalo se 2111." Tako kratka bilješka u novinama. Obzirom na veoma veliki broj rastava, bilo bi zanimljivo čuti što to znači "razumna" rastava. Još i više kako se može rastava provesti "a da ne pogodi djecu". U jednom od takovih članaka navodi se kako oni koji dosele u Zagreb, veoma često "dok se ne snađu", nađu bilo kakovu žensku osobu pa tako dođu do stana i besplatne košte. Kada "se snađu", tada sklope drugi brak "za ozbiljno". O kakovoj se zloći radi nije teško uvidjeti. Po zakonu se traži za sklapanje braka stanoviti broj godina, te fizička i psihička zrelost. Može li se govoriti o psihičkoj zrelosti, kada i veliki broj onih koji su se duže vremena poznavali, nisu bili sposobni da donesu zrelu odluku o sklapanju braka s određenom osobom. Sudeći po velikom broju rastava, sigurno je da nisu psihički zreli, jer njihova rastava pokazuje da nisu bili sposobni upoznati osobu s kojom žele sklopiti brak za cijeli život, njezine kako intelektualne tako i moralne osobine, kao i sve one kvalitete koje su potrebne kod izbora bračnog druga.

Velika Britanija. "Na deset brakova u Velikoj Britaniji dolazi četiri razvoda. Broj se razvoda u posljednjih 20 godina, prema statističkim podacima objavljenim u Londonu učetverostručio. Tako je u 1965. godini broj rastavljenih bio 40.000, dok je u 1985. godini razvedeno 175.000 supružnika. "Deset godina nakon toga broj rastava se u toj zemlji popeo na 50 posto od sklopljenih brakova, tako da Britaniju ubrajaju među zemlje s najvišim postotkom rastava. Statističari dodaju katastrofalan učinak raspada brakova: "Posljednjih se godina rađa mnogo manje djece." Što to znači za jednu naciju više je nego očito.

Sjedinjene Američke Države. Statističari su donijeli jedan potresni podatak obzirom na broj rastava u toj velikoj Zemlji. Od mnogih brojki iznosimo samo pokoju. U godini 1900 bilo je u SAD-u 5.475 rastava. Godine 1946. - 520.000. U godini 1953. živjelo je u toj državi 6 milijuna rastavljenih žena, dakako i toliko muževa. Prema podacima iz 1996. broj rastavljenih je iznosio daleko preko pedeset posto. Riječ je o pravoj tragediji. Dodajmo da je prije petnaestak godina u SAD živjelo 13 milijuna djece u raznim nesretnim situacijama, radi rastave braka.

Zemlja rastava. Prema podacima starijim od deset godina u bivšem SSSR-u, prema pisanju listova "Medicinskaja Gazeta" SSSR je po

broju rastavljenih brakova bio među prvim Zemljama u svijetu. U nekim dijelovima Zemlje iznosio je čak 75 posto.

Njemačka (bivša Zapadna). U tom dijelu Njemačke je godinama rastao broj samohranih "očeva" tj. onih koji su nakon rastave preuzeli brigu za djecu koju su majke napustile. Pojedini vode brigu o jednom djetetu, a nemali broj i o dvoje ili troje djece. Godine 1975. je bilo 189.000 takovih očeva, a godine 1989. – 371.000. Koliko ih ima danas nije poznato. - Slika koja govori o pravoj tragediji. Rastava sve više, a kako je poznato u Njemačkoj - djece sve manje, i sve manje majki koje hoće nakon rastave uzeti djecu na brigu. Poznato je s koliko ljubavi ženke raznih životinja vode brigu o svojoj mladunčadi, dok kod majki izostaje takav osjećaj.

Najveći i najmanji broj rastava. Govor je o podacima starim deset godina. "Po broju rastava braka danas prednjače Rusija i SAD, gdje na sto zaključenih brakova 50 doživi bračni brodolom. Najmanje je razorenih obitelji danas na Balkanu. - U Albaniji svega osam posto, u Bugarskoj 14 posto, a u bivšoj državi 10 - 14 posto. U odnosu na europske zemlje i zemlje u ostalom svijetu, naša zemlja za sada (prije deset godina) nema visoki postotak razvoda. U Hrvatskoj je postotak iznosio 14,7 posto. Još uvijek je najmanji broj rastava u sredinama s jakim patrijarhalnim moralom: na Kosovu, u Makedoniji i Hercegovini (svega 8 posto). U patrijarhalnim porodicama gdje vlada jaki vjerski utjecaj, vidljivo je da ima najmanje rastava. Za njih je i danas u vrijednosti poruka: "Što Bog združi, čovjek neka ne rastavlja." U tim krajevima nema nikakovih negativnih učinaka o kojima se piše u zemljama "bez patrijarhalnog morala". Nema tragičnih posljedica niti za muževe, niti za žene, i što je najvažnije za djecu koja su: nevine žrtve roditeljskog krivog shvaćanja života.

Brak najvitalniji bolesnik

Članak donešen pod tim naslovom s velikim slovima iznosi problematiku rastave: "U institutu za obiteljsku terapiju u Rimu, četiri je dana trajalo savjetovanje 1500 psihoanalitičara i psihologa, psihoterapeuta i pravnika sa svih strana svijeta o današnjoj problematici bračne zajednice. Smisao referata i diskusija, neki su nazvali "proučavanjem domaćeg pakla". U 150 referata na tri jezika pojavile su se karakteristične teme kao "Muškarac u svojem prvom i drugom braku", te "Rastavljeni roditelji i zajedničko dijete", "Brak u troje", "Životna zajednica s alkoholičarem", i slično. Iz samih naslova je lako zapaziti svu težinu pitanja o kojima je raspravljalo tisuću i pol znanstvenika - s temom: "Brak je bolesnik". Oni koji gledaju najcrnje,

no ti su u velikoj manjini, govore o propasti braka. Na raspravi su se mogle čuti i veoma zabrinjavajuće teme, kao začuđujući broj koji raste obzirom na rastave braka pred starost, te se traže uzroci toj abnormalnoj pojavi. Veliki broj rastava svjedoči kako mnogi bračni drugovi nisu svjesni ozbiljnosti posljedica rastave o kojima stotine obrazovanih ljudi danima raspravlja. Oni se u sastavu psihologa, psihoterapeuta i pravnika, ponašaju kao liječnički konzilij uz postelju teškog bolesnika. A pitanje je riješeno u patrijarhalnim obiteljima gdje vlada, ne patrijarhalni, nego naprosto ljudski moral, usađen kršćanskim odgojem. Bez ispravnih pogleda na brak od Boga ustanovljen nema pomoći "teškom bolesniku".

Razlozi rastave braka

Najčešći razlog. Izjave na sudu i zahtjev za rastavu braka imaju kao najčešći razlog - neslaganje naravi ili "netrpeljivost". O tome podaci sa suđenja na brakorazvodnim parnicama mnogo svjedoče da se radi o nevažnim razlozima, ali nepopustljivost i tvrdoća stvaraju nemir koji se pretvara u pravo neprijateljstvo i mržnju, iz koje slijedi raspad braka. Evo jednog takvog primjera koji je prije nekoliko godina donio naš tisak.

Dvije školovane neznalice. On je bi inženjer šumarstva, a ona profesorica na gimnaziji. Njemu je bilo 29 godina, a njoj 25. Za rođendan je on kupio ženi lijepu kristalnu vazu i stavio je na njezin noćni ormarić. Sutradan kada se vratio s posla, a žena bila u školi, našao je vazu na stolu i opet je stavi na ormarić. Kako taj tjedan nisu radili u istoj smjeni, došavši kući našao je opet vazu na stolu. Naljutio se i vratio vazu gdje ju je i postavio. Tako je išlo par dana dok se nisu našli u istom slobodnom vremenu. On joj mirno reče: "Slušaj, prestani s tim. Neka bude tamo gdje sam ja predmet postavio." Odgovor je glasio: "Ti si je meni poklonio i ja ću je staviti gdje ja želim" i vratila je na stol. Videći to on je već u bjesu kriknuo: "Prestani s tim!" Ona je dobacila: "A zašto ti ne prestaneš, zašto ja?" "Udarit ću te" zaprijetio je. "E nećeš" vikala je žena "jer me ti ne hraniš, jer imam plaću kao i ti." Nije ju udario, a ona je tresnula vazu o pod tako da se razbila u sitne komade. "Glupane!" vrisnula je dršćući od srdžbe. Udario ju je rukom po licu. Ona ga je tužila, sud je prihvatio njezinu tužbu i dao rastavu "radi zlostavljanja u braku". To je doslovni izvještaj sa suđenja koji je zabilježio prisutni izvjestitelj. Zaključak: dvije visoko obrazovane neznalice, koje kraj sveg svojeg visokog obrazovanja nisu naučili jedno: **život se sastoji u neprestanom usklađivanju težnja i volja - uopće, a posebno u braku.** Apostol govori o "podnošenju", a Isus uči: "Tko se ne odreče sebe svaki dan - ne može biti moj učenik." Opet - vrijedi za odnos prema bližnjemu uopće - posebno za muža i ženu. Bračna ljubav nije ništa drugo nego neprestano odricanje u korist drugoga. Majka će se odreći i boljeg zalogaja u korist djece, isto tako kada se radi o potrebnoj odjeći, a da se ne govori o odricanju za vrijeme trudnoće, rađanja, njege male djece i brige za odraslu. Stoga je ime majke simbol najsavršenije ljubavi već na naravnom području, a ako i otac kao hranitelj obitelji podnosi brojne žrtve radosno u korist žene i djece, nikada ne može doći do kobnih posljedica, do propasti obitelji.

Propast i prokletstvo

"Vrlo laka rastava braka, prokletstvo je i propast, vrelo nesreće, rđava stvar za muževe, a još rđavija za žene." Tako je izjavio predsjednik SAD Roosewelt u ono vrijeme kada je bilo veoma malo rastava brakova u toj državi. Međutim je zaboravio dodati: "Rastava braka je najrđavija stvar za djecu iz propalih brakova." To se danas u toj zemlji i obistinilo. Kako su lake rastave braka u pojedinim regijama, koje zvuče nevjerojatno, navodimo:

Cleveland. Mary Harriman je zatražila rastavu braka zbog nevjerojatne muževe lijenosti. Tako je lijen, izjavila je na sudu, da mu dok pere zube mora asistirati i istiskivati pastu za zube.

San Francisko. Nepoznavanje zaručnice.

"Harold Books, po zanimanju bankovni činovnik, oženio se putem oglasa. Odman nakon vjenčanja zatražio je rastavu braka. Njegovo je obrazloženje slijedeće: "U pismima prije braka ona je tvrdila da je visoka 165 centimetara, a teška 62 kilograma. No kada ju je poslije vjenčanja izmjerio, pokazalo se je da je teška 145 kilograma, a visoka 182 centimetra." U struku bankovnog činovnika spada da cijeli život brižno provjerava sve račune, pa zvuči nevjerojatno da se tako prevario i preračunao u izboru bračnog druga.

San Diego. Od nekog Ota Risengera žena je zatražila rastavu braka. Kao razlog je navela njegovu besprimjernu škrtost. Između ostaloga tražio je "radi štednje" da njegova žena nosi njegovo istrošeno zubalo, umjesto da joj kupi novo.

Bordeaux. Ivette Granier je navela kao glavni uzrok rastave što njezin muž ne trpi njezinu majku, pa se želeći da je otjera iz kuće prerušavao noću u sablast. Drugi je dao naslikati na stropu bračne sobe sliku svoje žene kako se utapa u moru.

BRAČNA NEVJERA - PRELJUB RAZLOG RASTAVE

Biblija opominje

Kralj preljubnik i ubojica. Radi se o umorstvu velikog proroka sv. Ivana Krstitelja. Na smrt ga je osudio, dao mu odrubiti glavu, židovski kralj Herod, koji je zaveo ženu svojega brata, doveo ju k sebi i tako učino dva zločina: preljub i umorstvo. Ivan, kojega Isus naziva najvećim među rođenima od žene propovijedao je pokoru. Nije dijelio opomene samo malenim i priprostim ljudima radi grešnog života, nego je otišao u kraljevski dvor i otvoreno ga opomenuo "Ne smiješ imati ženu svojega brata." Evanđelje navodi da je kralj poštivao svetog čovjeka i rado ga slušao, ali sada povrijeđen u svojem kraljevskom dostojanstvu baci Ivana u tamnicu. Prema izvještaju evanđelja, nije mislio ubiti ga, nego ga zaplašiti, ili "spasiti svoju čast" i ugled kako to čine uglednici kada se osjećaju poniženi.
No Herodijada, žena njegova brata, koja je sklopila drugi preljubnički i rodoskrvni brak, veoma je Ivana zamrzila iskoristila priliku kada je njezina kćerka Saloma plesom oduševila razvratne goste, te dobila kraljevo obećanje da će joj ispuniti svaku želju. Nagovorila je kćerku da traži na pladnju glavu Ivana Krstitelja. Kralj se ražalostio, ali "radi zakletve koju je dao" naredi da se proroku odsječe glava, koju predadoše Salomi, a ona svojoj materi. Tako dvoje preljubnika oduzeše život preteči Spasiteljevom.

Kralj se odriče prijestolja radi žene

Nekoliko godina prije drugog svjetskog rata došao je na englesko prijestolje mladi kralj Eduard VIII. Prijestolje je vrlo brzo napustio radi ljubavi prema jednoj ženi koja je bila već dva puta rastavljena. Tomu se protivila kraljica majka, i anglikanska crkva, a tadašnji predsjednik vlade Baldwin postavio je uvjet: ili se odreči rastavljene žene ili prijestolja. I sva engleska štampa, i narod koji je kralja inače cijenio, ustali su protiv toga braka. Ostavio je radije krunu nego nedopuštenu ženidbu, morao otići iz domovine, a za vrijeme velikog rata koji je njegova domovina vodila protiv neprijatelja, nije dobio nikakovu odgovornu službu. Živio je u tuđini, isključen iz javnog života. Ostao je vjeran - nevjernoj ženi. Umro je prije nje i ostavio ogroman imetak njoj: novac, zlato, mnoge dragocjenosti. Ona se posvetila cijelom čoporu pasa koje je uzgajala, i kojima je sve ostavila u oporuci. Tako je bijedno svršio jedan kralj, njegov ugled i njegovo blago.

Zemljopis nevjerstva

Ubojstva radi preljuba. U članku se čita: "Italija i Francuska ubrajaju se među zemlje s najvećim brojem ubojstava radi bračne nevjere. U Francuskoj se navodno godišnje desi tisuću takovih zločina. Na čelu liste najnevjernijih muževa nalaze se filmski radnici, liječnici, novinari, književnici, kompozitori. Tek poslije toga dolaze industrijalci i trgovci. Što više imaju uspjeha u poslovima, to su nevjerniji."
Zaključimo: "Među seljacima, radnicima, skromnim građanima nema preljuba s takvim kvalifikacijama, jer ne žive u obijesti radi bogatstva i društvenog položaja, nego se brinu i bore svakodnevno za svoj opstanak i opstanak svoje obitelji."

Majka preljubnica i ubojica

"S ljubavnikom ubila šestogodišnjeg sina i zakopala ga u smetlište. U članku piše da ga je stavila u kartonsku kutiju, a jer tjelešce nije stalo, majka mu je polomila noge. Liječnička komisija je utvrdila da dječak nije ubijen, nego doslovno ubijan. Ustanovljeno je: prijelom lubanje, izljev krvi u mozak, zdrobljeni zubi, i sedam polomljenih rebara. To je svršetak, a prije toga: mučili su ga, ostavljali gladnog i nagog u sobi, treskali ga o zid kao stvar, kao vreću, za što su susjedi rekli dušmanski su ga tukli. Djed je dječakov, a otac opake majke rekao za svoju kćerku: "Samo njezina smrt može meni i mojoj obitelji donijeti olakšanje. Molim da se majka krvnica i njezin ljubavnik, osude na smrt." Užasno u svakom pogledu, a posljedica neljudskih i nemoralnih odnosa dvoje zločinaca.

Predsjednik države umro radi preljuba

Radi se o turskom premijeru Adnanu Menderesu. Kraj drugih prekršaja, javno je osuđen radi preljubničkog života, kao i radi toga što je navodno dao ubiti nezakonito svoje dijete. Pokušao je izbjeći pokušajem samoubojstva, a nakon što je izliječen, javno je pred mnoštvom gledatelja obješen kao i svaki drugi zločinac.

Ubojica traži ubojicu

To je naslov jedne stravične priče. Ugledni odvjetnik, sudac, poznati borac protiv kriminala, doživio je pravu tragediju. Automobil u kojem se nalazila njegova žena i sinčić je eksplodirao i oboje su našli strašnu smrt. Pristupilo se temeljitoj istrazi u kojoj je sudjelovao i odvjetnik Ado Paine. Nakon duže istrage, otkrili su kriminalisti da je u automobil stavio ekspoloziv sam odvjetnik da se riješi žene, a da ne bude

nikakove sumnje žrtvovao je i sinčića. Pokušao je i kćerku ukloniti ali malena je odustala od putovanja.
Sve se to desilo radi bračne nevjere, jer je imao preljubničke veze sa svojom sekretaricom. Sav slomljen priznao je: "Radi nje ću umrijeti na električnoj stolici." Tragedija u svakom pogledu i za nevine žrtve i za muža zločinca.

Grešni kralj i prorok

Kralj David na vrhuncu svoje moći, zagleda se u ženu svojega časnika Urije, zavede je, a kada je ona zanijela, naredi svojem zapovjedniku da hrabroga Uriju postavi na mjesto gdje se vode najteže borbe, a onda neka ga prepuste neprijateljima. Tako se i dogodilo. Nakon pogibije nevinog čovjeka, uzeo je njegovu ženu Betsabeju k sebi. Prorok Natan po Božjoj naredbi prijeti kralju smrću. Ovaj se pokajao, i smrt ga nije zadesila, ali su ga stigle teške kazne tokom njegova života. Preljubničko dijete je umrlo, jedan mu je sin ubio svojega brata, a onda se digao protiv oca i zakraljio se mjesto njega. Davidova ga je vojska porazila, ali su vojnici ubili njegova sina buntovnika za kojim je s velikom bolju žalio. - Opet preljub - pa kao posljedica ubojstvo nevinog i zaslužnog čovjeka.

Umrla braneći svoju čast

Mlada Francuskinja iz planinskog kraja u Francuskoj čekala je priliku da se s nekim poveze do susjednog grada gdje joj je u bolnici ležalo dijete. Bila je u drugom stanju, nosila je u svojem krilu dijete. Primili su je u jedan kamion vozač i njegov pratilac i ubrzo su počeli s bestidnim pokušajima i ponudama najgore vrste. Ona je molila da je se okane, jer ide bolesnom djetetu, jer je udana i vjerna svojem mužu. Kako su postajali sve nasilniji, zaprijetila je da će iskočiti iz kamiona. Vozač je "dao gas" a žena izvan sebe od ogorčenja, zaokrene upravljač vozila, i oni se survaše niz padinu u planini, dok se kamion zaustavio nakon nekoliko desetaka metara na jednom stablu. Vozač i žena s djetetom su poginuli, a suvozač teško ozlijeđen odvežen je u bolnicu, gdje je sve sa suzama u očima potanko ispričao. - Tom prilikom francuska štampa nazvala je poginulu ženu i majku mučenicom ženidbene vjernosti. Zaključak je jednog novinara: "Sve je više u Francuskoj žena, mučenica ženidbene vjernosti, koje su spremne radije umrijeti, nego iznevjeriti svoje muževe. To su navodi iz velikog francuskog tjednika "Paris Match".

Umro braneći čast svojega oca

Mali Girolamo Puliese iz talijanskog mjesta Cerignola, izgubio je život jer je, iako nejak, pokušao spriječiti preljubnički život svoje majke.
Njih petero djece živjelo je s ocem i majkom. Otac je bio vrlo plemenit, no majka je godinama "prijateljevala" s jednim 37-godišnjakom. Otac, dobričina, nije to vjerovao, ali je mališan mnogo toga znao, i zato je jako trpio, jer je veoma volio oca. Bio je veoma osjećajan i zreo sa svojih 12 godina. Bio je u neku ruku očev zamjenik u kući i osjećao za sve odgovornost što se događalo za vrijeme odsutnosti njegova oca. Osim toga tako je volio oca da je u školskom zadatku napisao da bi dao život za njega. Mali je jednoga dana naišao na majku i njezina "prijatelja", plačući navalio na njega svojim nejakim rukama, vičući da će sve reći ocu. Pokvarenjak je zgrabio dijete, nemilo ga izudarao i ugušio rukama. Potom je dijete objesio o njegov remen, fingirajući samoubojstvo dječaka. Zločinačka majka je uklonila tragove borbe da prikrije zločin nad vlastitim djetetom. Mnoštvo građana sudjelovalo je u pokopu maloga junaka. Zaključak je bio, ne bez ponosa, njegovih sugrađana: "Umro je braneći čast svojega oca."

✈ ✈ ✈

Svi navedeni primjeri svjedoče o teškim posljedicama preljuba, bračne nevjere. Apostol Pavao kratko opominje: "Ni bludnici, ni preljubnici... neće ući u kraljevstvo nebesko." Očito, jer niti ovdje u ljudskom društvu ne spadaju ne samo u kraljevstvo Božje, nego niti u časno ljudsko društvo.

Samooptužba preljubnice

U odgovoru na pitanja čitatelja jedan psiholog svjedoči, kako postoji vrsta dopisa koja otprilike glase: "Imala sam dobrog muža, ali sam se zagledala..." U jednom napisu iznosi primjer o kojem je dobio svjedočanstvo iz prve ruke, od nevjerne žene. "Imala sam divnog muža, dijete, lijepo smo živjeli, svuda išli. Nisam znala što znači pronaći muža pijana, znala sam u svakom trenutku gdje se nalazi, bila sam sigurna da me ne vara. U poduzeću sam slušala kakve sve muke imaju kolegice u braku. Meni su sve zavidjele. I tako, da ne dužim, zaljubila sam se u drugoga. Nađosmo se nekoliko puta. Moj me muž zatekao s njime. Nije mi rekao ni riječi, niti me je udario. Rastali smo se i ja sam otišla čovjeku u kojega sam se zagledala. Moj muž je to užasno teško podnosio. Danima je bio na bolovanju radi šoka koji je doživio. I što je sada: Moj novi muž je postao drugi čovjek i sve se je promjenilo. Ubrzo sam shvatila da sam učinila užasnu pogrešku.

Užasno patim za svojim dobrim mužem kojemu sam zadala tako teške boli. Sada tek vidim da je mojem sretnom braku pridonio najviše on, moj prvi suprug. Sada sam zamrzila svojeg "prijatelja" jer sam uvidjela da je sve ono što mi je govorio mameći me k sebi, bila velika laž. Najteže mi je bilo kada mi je moj prvi muž rekao na rastanku: "Više je žena znalo da sam dobar muž, pa su neke pokušavale da me pridobiju, ali ja sam znao da se oduprem i ne nasjednem lažnim obećanjima." Tu priča završava a psiholog zaključuje: "S odvratnošću čitam pisma rastavljenih žena koje počinju s riječima "Imala sam divnog muža", a onda slijedi kuknjava i plač nad izgubljenim dobrom. Teške samooptužbe za teški zločin preljuba, unatoč dobrom životu s dobrim mužem.

Iz preljuba ravno u smrt

Smrt prijeti preljubnicima

Pariz. Veoma značajna činjenica o kojoj se rijetko piše zbog diskrecije. "One ili oni koji potraže ljubav izvan bračnog ognjišta, često reskiraju da postanu žrtve srčanog udara." Kao uzrok smrti navodi se: srčani udar, no neposredni uzrok smrti trebao bi biti zaveden kao "preljub".

OKRUTNOST U BRAKU RAZLOG RASTAVE

"Krvave kandže zajedničkog života." Taj izazovni naslov prikladan je za sva zla koja se dešavaju u braku. Pisac članka navodi: "Čovjek dokazuje da se ne zna nositi sa silinom urođene agresije ni u vlastitoj kući. Među četiri svoja zida gdje smije konačno olabaviti kravatu i skinuti cipele, i biti ono što jest, gdje ima tko ga takva prihvaća, ili ga mora barem trpjeti spušta granicu tolerancije. Kao prava nasljednica mita o požrtvovnoj ženici, ona će u svom obiteljskom gnijezdu podnijeti sve, pa i više od toga. Pažljivo će ujutro prije posla, očiju natečenih od plača s kojim je pošla u postelju, premazati modricu na licu, i neće nikom ispričati da je muž bio sinoć "nervozan", pa mu se "omakla" grubost. Čak, štoviše, ona će podržati njegovu sliku razborita i uspješna čovjeka, kakav se pokazuje u javnosti. Njegove će nemire, nepredvidive i neobjašnjive napade bjesnila stišavati povlačenjem, samooptuživanjem ili histeričnim zvocanjem. Katkada će između sebe i njega umetnuti nedužno dijete, pa čak opravdati njegovu silu i kućni pakao, tobožnjom dječjom dobrobiti. I nikada ga neće napustiti i otići sama svojim putem, uvjerena da joj je mjesto uz njega, očekujući da će se jednog dana desiti čudo - da će se on promjeniti.
Ona je tučena žena: čistačica, profesorica, domaćica. Svejedno. Sa životnim se drugom dijeli ono najintimnije. Zato će životna družica biti

ta kojoj će se uputiti riječi koje su se mužu nakupile u grlu, kada ga je toga dana "ribao" šef, ili psovke kojima proklinje vlastitu glupost ili nesposobnost. Sve će to "istovariti" svojoj ženi. Ako je civilizacijska korica tanka, stradati će i djeca. Ponavljaju se sudski podaci da svaku drugu ženu tuče muž, govori se o silovanju u braku, kao i o seksualnom zlostavljanju djece. - Gledajući sva zla o kojima govori pisac članka, a imajući pred očima da se to zbiva svakoj drugoj ženi, onda se može s punim pravom upotijebiti riječ: bračni pakao.
"Zahvaljujući pokornosti žena, iza svakih drugih vratiju milijunskih gradova, slavlje slavi podmuklo i trajno nasilje. Ne samo fizičko. Žrtve su svi. I žene i muževi i djeca. Zlo naizgled bezazleno, kapa polako razarajući psihu. Pirovi nasilja nisu najčešće krvavi, ali su isto tako tragični, a rijetko svršavaju pred sudom zahvaljujući šutnji zlostavljanih."

Oni su takvi, jer ih žene vole

"Jer vole svoje muževe one su podložne muževima i pretstavljaju idealan teren za nasilničko ispucavanje njezina bračnog druga. Nabijanje po teniskoj loptici koje psiholozi preporučuju u nastupu bjesa, ne može njemu pružiti zadovoljštinu, jer to lopticu ne boli, pa to njemu ne može pružiti zadovoljstvo, a žena će zasuziti, ali i opravdati njegovo ponašanje. Žestoki pobornik stava da "ženu treba tući" i to uvijek, jer "ako ti već ne znaš zašto, ona će uvijek znati zašto, jer se ona uvijek osjeća krivom, pa ako treba sama će za sebe izmisliti neki neoprostivi grijeh. Knjiga "Muškarci koji mrze svoje žene, i žene koje ih vole" bila je svojevremeno najčitanije djelo. Bila je prava revolucija otkriće da takvi muškarci postoje, da se nadopunjuju i jedno bez drugoga ne može biti.
Oni koji ne shvaćaju tragično to što im je brak začinjen neprestanom svađom, ne pitaju se nikada, da li bi riječi koje izgovore u bjesu, ikada uputili nekom drugom: prijatelju, ocu, majci, rođaku ili prolazniku koji ih trkne ramenom. Nitko za sebe ne misli da je najveća ništarija na svijetu, no da to zaista ne bude barem će približno poštovanje pokloniti osobi koju je sam izabrao za svoj cijeli život."
Pisac ovih redaka s opravdanim ogorčenjem začinjenim sarkazmom, iznosi svu bijedu bračnih zajednica u kojima vlada neprestana svađa, vrijeđanje i batinanje. Najstrašnije je pri tom znanje da to biva "iza svakih drugih vratiju". Ili već spomenuti naslov "Pola Amerike živi u paklu". Psiholozi, sociolozi i suci se muče kako taj potresni problem riješiti Apostol to riješava s dvije rečenice.

Apostol Pavao: *"Žene pokoravajte se muževima, kako priliči u Gospodinu. Muževi ljubite svoje žene i ne budite osorni prema njima."* Kako i djeca spadaju u brak njima poručuje: "Djeco, slušajte svoje roditelje u svemu, jer je to ugodno u Gospodinu." Očevima za odnos prema djeci: "Očevi, ne ogorčujte svoju djecu, da ne klonu duhom."

Kad se nakupi zla krv

"Susjedstva jednako zlurado šapuću i ogovaraju osluškujući tupe udarce kroz tanke pregrade gradskih stanova, kao i tresku razbijenih tanjura. Ubacujući nasilje jednako u crtiće i krimiće, čovjek dokazuje da je nasilje teško breme kojim se ne zna nositi ni u vlastitoj koži, ni u vlastitoj kući. Maska licemjerja i finoće eksplozivno puca pred ženom i djecom. Njima koji su mu najbliži - koji ga i vole, može reći sve ono najgore, što se ne usudi reći ni na ulici, ni na radnom mjestu, i to uvijek opravdava sumanutom isprikom "da mu je pukao film".

Centar za pretučene žene

"Chiswick" je prvi i najstariji centar za pretučene žene u svijetu kojega je osnovala legendarna Erin Pizzy. Ona neprestano putuje po svijetu, i zahvaljujući njoj svuda u Europi i Americi niču ustanove kamo se maltretirane žene s djecom sklanjaju privremeno (dok muž ne dođe k sebi) ili stalno, ako zajednički život više nije moguć. Na pitanje novinara koliko najviše žene ostaju u skloništu, odgovoreno je - ne više od šest mjeseci. Statistika pokazuje da se gotovo šezdeset posto žena vraća svojim nevaljalim muževima, no obično već nakon tri ili četiri mjeseca, osamdeset posto žena se vraća u centar "da se okrpaju" nakon novog incidenta. Statistike nadalje pokazuju da žene obično dolaze nakon što su ih muževi i do deset puta premlatili; isto tako je dokazano da su one žene koje se ne, vraćaju u prvotni brak nego stupe u drugi, vraćaju u dom jer su se namjerile opet na mužjaka nasilnika. Ustanovljeno je da su i očevi takovih nasilnika bili jednako okrutni prema svojim ženama, odnosno majkama. Plemenita začetnica tih humanih ustanova turobno kaže: "Na žalost staro je potvrđeno pravilo da nasilje rađa nasiljem. Ali zar stvarno mislite da nam to daje pravo da dignemo ruke od svega? Da im ne pomognemo?"

Ta strašna zvijer: muškarac

Strašan naslov u ovom prosvjetljenom i kulturom opečaćenom vremenu. Zašto zvijer i zašto strašna, daju brojni podaci navedeni u članku pod tim naslovom.
"Najrasprostranjeniji i najčešći oblik nasilja u suvremenom svijetu je upravo onaj koji se događa u obitelji. Međutim nasilje obično ostaje

unutar zidova "nepovredivog doma" i privatnog društva. Što se to događa u obitelji da muškarac koji je prije braka bio zaljubljen kao Romeo, nasilnički tuče ili na drugi način maltretira svoju suprugu? Zbog čega se žena nježna kao Julija pretvara u opaku životnu družicu? Zbog čega otac i majka s čežnjom rođeno dijete za svaku neposlušnost kažnjavaju tako surovo da mu nanašaju teške tjelesne ozljede i duševne patnje? Na ta i druga pitanja nastojalo je odgovoriti oko stotinu sudionika međunarodnog skupa "Nasilje u obitelji", održanog prije nekoliko godina u dubrovačkom univerzitetskom centru. Skup je pokrenulo Svjetsko viktimološko (žrtvoslovno) društvo u Zagrebu to se društvo bavi posebno sa zločinima u prošlom ratu, žrtvama strašnih logora smrti, mučenjem ratnih zarobljenika itd. A sada moramo s užasom zaključiti da se bavi mučenjem progonom i najtežim patnjama pa čak i ubojstvima u najplemenitijoj ljudskoj zajednici - obitelji.
Predsjednik toga društva dr Zvonimir Šeparović je istaknuo da je danas najrasprostranjeniji oblik i najčešći u suvremenom svijetu, upravo onaj koji se događa u obitelji. Činjenica je da najveći broj slučajeva nasilja ostaje neotkriven, sakriven u krugu obitelji. Zbog složenosti odnosa između članova obitelji, žrtve nasilja rijetko protestiraju kod društvenih organa i institucija, a država i društvo uvažavaju intimnost obitelji, sve dok se nasilje ne manifestira u najgrubljim oblicima poput teških ozljeda ili ubojstva. Zato su prisutni znanstvenici morali pribjeći procjenama o "tamnim brojkama", da bi objasnili koliko je nasilje u obitelji raširena i štetna pojava.

SAD i batine

"Više od polovine udanih žena trpi u SAD fizička zlostavljanja od svojih muževa kaže se u studiji pod naslovom "Zlostavljanje žena" a djelo je napisao psiholog Richard Levy. On veli: "Dokumenat o vjenčanju" je "dozvola za lov".
Ta dozvola daje mužu pravo da pet puta istuče svoju ženu, jer je dokazano da žena tek nakon pet takovih ekscesa traži pomoć izvan kuće. Psihlog tvrdi da deseci milijuna žena trpe batine u braku povremeno, ili su redovno izložene zlostavljanju. U SAD svake godine teško nastrada oko 450.000 osoba od nasilja u obitelji. Tu se ne radi o "običnim" batinama, nego o "teškim ozljedama". No žrtve iz straha od okoline i prijetnja počinilaca, ne prijavaljuju nasilnike. I takovih je veliki broj.

Šveđani i batine

"Švedski Savjet za preventivno suzbijanje prestupništva procjenjuje da u toj zemlji 300.000 žena dobiva batine. Pitaju se stručnjaci - da li žene dobivaju dvostruke porcije batina zato što je zabranjeno tući djecu?"

Švicarska - batine i umorstvo

U Švicarskoj se tvrdi da veoma veliki broj žena dobiva batine, a kako vele, šapuće se o nemalom broju ubojstava koja se na različite načine prikrivaju.

Batine i "Zlatna bula".

Žena koja novinaru opširno pripovijeda o mužu koji ju redovno tuče, a onda svaki puta obećava "da se to više neće ponoviti". On diže na mene svoju snažnu ruku, ne bi li "ubio demona u meni" kako uvijek iznova ponavlja. Obadvoje imamo solidnu naobrazbu, koja se kod njega uopće ne zapaža uzevši u obzir njegovo ponašanje u obitelji. Nekim slučajem došla mi je u ruke "Zlatna bula" izdana 1242. godine. U njoj piše: "Ako tko koga ćušne ili povuče za kosu, mora platiti kaznu od 10 penza, a gradskoj blagajni 100 denara. Učini li tri puta neka se protjera iz grada". Nisam se usudila mužu to pokazati, no vjerojatno bih ja platila u naravi - primljenim batinama. - Kada bi se, imajući pred očima sve činjenice, danas naplaćivale novčane kazne punile bi se gradske blagajne. No isto tako, opustjela bi sela i gradovi jer bi siledžije bile protjerane.

I žene mlate muževe. "Američki autori R. Lengley i S. Steinmetz, stekli su znanstvenu reputaciju svojim knjigama o muževima koje maltretiraju njihove žene. Otkrili su naime da su i muževi žrtve batina. - "Govoreći o bračnim zgodama i nezgodama u SAD, otkrili smo da čak 12 milijuna muževa dobiva grdne batine od svojih ljepših polovica. Među žrtvama žena grubijana su tri kategorije muškaraca. Oni koji su visinom i težinom manji od svojih bračnih družica, teški invalidi i muževi mnogo stariji od svojih žena. Zajedničko je svim žrtvama, žena goropadnica, to što nerado govore o svojim gorkim iskustvima." *(Vjesnik)*. Kada se uzme u obzir činjenica da samo u jednoj zemlji svaka druga žena dobiva batina, a da samo u jednoj zemlji biva zlostavljano nekoliko desetaka milijuna, onda broj muškaraca koji to isto trpe nije velik, ali je velika bijeda i jedne i druge stvarnosti. Bračni pakao u dva izdanja.

GLAS ZA SPAS

Naslov je jednog članka liječnika, poznatog psihologa, seksologa i sociologa. Za čiji spas? On veli: "Brak je postao meta sve brojnijih napadaja sa svih strana. Žena, vele muževi, pripada mužu i kući, manje nego ikada prije. Izgubio je, kako se njemu čini, domaćicu koja će samo njemu pripadati, ugađati mu i brinuti se za njega da on živi u ugodnom kutu i da ga uvijek iznova čeka "da se gospodar vrati". Brak nije više svetinja, a razvod, nekada sramota i tragična nevolja u životu, sada je postao obična stvar. Broj se preljuba u braku uvećao, a ako je muž nevjeran, više se ne smatra nikakvom sramotom. Zato, veli znanstvenik, brak postaje meta kritike za sve češće izjave, psihologa, sociologa i seksologa. To su sve činjenice radi kojih oni najpametniji dižu "glas za spas" teško potresenog braka. Koje su posljedice sve većeg broja rastava, ističe se i poziva na "spasonosno" djelovanje?

Nizozemska. "Sve više razvoda u toj bogatoj zemlji, uzrokovalo je opasno smanjenje rođenih, više kriminala, saobraćajnih nesreća, a manje sklopljenih brakova (23 posto). Pad nataliteta 28 posto." Prava tragedija za jednu naciju; koja unatoč blagostanju srlja u samouništenje.

Rastava i ludilo

Jedna statistika podosta godina unatrag kazuje slijedeće:

"Od sto tisuća nerastavljenih muževa u Bavarskoj dospije u ludnicu 52 muža i 63 žene. Od sto tisuća rastavljenih dođe u ludnicu 557 muževa i 588 žena. U Švicarskoj je broj nerastavljenih veći: 141, ali je zato broj rastavljenih duševnih bolesnika znatno veći: 1501 na svakih sto tisuća. Slična je pojava i u tamnicama gdje se nalaze razni kriminalci i zločinci, u Švicarskoj na stotinu nerastavljenih muževa i žena nalaze se u zatvoru njih 74; od sto tisuća rastavljenih u zatvoru se nalazi 1.209." Podaci su iz jedne javne publikacije pa nema nikakove sumnje u njihovu vjerodostojnost. - Žena je zamišljena kao pomoćnica mužu. Muž kao zaštitnik žene. Lišeni međusobne pomoći i zaštite, lakše izgube razum i želju za časnim životom. Novi podaci o psihičkim bolestima djece, savršeno se poklapaju s navedenim podacima. Djeca iz razorenih brakova mnogo trpe, pa kao i muževi i žene duševno stradaju. S druge strane, kako je utvrđeno, veliki broj zločina velikih i malih, sve do ubojstva, povezani su prema statistikama s raspadom brakova. "Sve su to očajnički pozivi za spas braka. Glas za spas."

"Samoubojstvo je zlo našeg vremena. Činjenica je da se u Švicarskoj na sto tisuća nerastavljenih ubije 50 osoba, dok je među rastavljenim šest puta veći broj samoubojica: 312. I to nije teško shvatiti. Voljena osoba

se osjeća smirenom i sretnom. Oni koji su napušteni lako padnu u očaj i posegnu za vlastitim životom.

I prostitucija je velika nesreća našeg vremena. Broj zahvaćenih je zaprepašćujući. Neudane osobe se deset puta manje odaju nemoralu nego rastavljene. - Kada je u Francuskoj za vrijeme revolucije dozvoljena rastava, francuski rodoljubi braća Goncourt su s ogorčenjem izjavili: "Francuska je postala jedna velika kuća prostitucije. Pretvorili ste našu domovinu u trgovinu ljudskim mesom. Ženidba je postala obični trgovački ugovor za jednu noć ili jednu sedmicu." Kako su ove gorke riječi u našem vremenu dobile žalosnu potvrdu, vidimo iz cijelog niza činjenica koje smo zabilježili.

Kasno kajanje

"De Maciere, doživotni senator Francuske glasovao je za rastavu braka kada se radilo o donošenju tog zakona. Trideset godina kasnije, kada je već bio u dubokoj starosti, priznao je svećeniku mons Auguardu: "Budući da sam bio ministar pravosuđa kada se glasalo o razvodu, morao sam kao ministar dati svoj glas u korist tog zakona. No ja sam za taj nevaljali čin zaslužio žalosnu pokoru u mojoj vlastitoj obitelji. Nisam mogao predvidjeti tragične posljedice po moju Francusku, a sada i po moju obitelj. Moja kći koju vidite u mojoj kući je rastavljena. Moj je sin ovih dana predao sudu zahtjev za rastavu braka. Strašna je kazna u tome da sam i ja postao žrtvom toga zakona o rastavi. Neizmjerno sam ogorčen, ali nemam prava da se žalim, niti se žalim. Prihvaćam svoju bol kao i odviše zasluženu kaznu, te samo molim Boga da mi se smiluje i da mi oprosti." Svećenik završava svoju priču: "Prizor je bi zaista dirljiv i ja sam bio potresen kada sam na licu ovog starca vidio dvije velike suze, ali je on spustio kršćanski i ponizno svoju glavu pod rukom Božjom." - Za kajanje nije nikada prekasno, ali je kasno i nemoguće popraviti tolika zla za sve ono vrijeme što su izdani zakoni koji oslobađaju čovjeka od ženidbenih veza i obaveza.

Dva predsjednika se žale

Predsjednik SAD Roosewelt žalio se pred drugi svjetski rat: "Rastava braka spustila se kao mora na ovu zemlju."

Predsjednik Truman 1947. godine obratio se, iako nije katolik, udruženju "Katolička obitelj" i posebnim pismom predložio da bi Ujedinjene Nacije donijele neku povelju, kojom bi se zaštitila prava obitelji, kao što se štite prava pojedinaca i njihovo ljudsko dostojanstvo." Koliko je ta ustanova uspjela zaštiti prava i dostojanstvo pojedinaca nakon drugog svjetskog rata, svakom je poznato. U malim kako vele "prljavim ratovima" kroz stoljeća, tvrde oni koji problem

poznaju da je poginulo više ljudi, žena i djece nego u samom velikom ratu. A koliko je zaštićena obitelj i njezina prava dosta je navesti žalosnu stvarnost da u SAD propada više od 50 posto brakova. - Postoji jedna druga povelja u kojoj su udareni čvrsti temelji za svaki brak: "Žene pokoravajte se svojim muževima" i "muževi ljubite svoje žene". A nad svim ljudskim zakonima i mudrovanjima stoji Božja zapovijed: "Ne poželi tuđeg ženidbenog druga." Obdržavanje tih uredbi i zapovijedi su jedino jamstvo za sretni bračni život.

Lijek i protuotrov za rastavu

"Malo svađe ne škodi". Čudan savjet, ali obzirom na to da u svakoj zajednici koju sačinjavaju ljudi, pa tako i u obitelji, dolazi u raznim prilikama do napetosti i svađe. O tome ćemo imati prilike razmišljati u recima koji slijede.

"U Indiji mora biti u svakoj kući mala prostorija bez prozora i sa dvostrukim vratima. Ako se muž i žena žele prepirati, a razloga se za to nažalost lako nađe, moraju se zatvoriti u tu prostoriju iz koje se ništa ne čuje. Ne smiju izaći napolje dok jedno drugome ne istresu što im je na srcu. Tako njihova djeca nemaju nikada prilike čuti gorke riječi, uvrede i grubosti svojih roditelja. Soba se zove "krodhagara" - soba za svađe.

Što se tiče srdžbe iz koje izviru svađe i prepirke, Apostol ne preporuča posebne sobe i dvostruka vrata - što nije uvijek moguće, nego kratko naređuje: "Srdite se, ali nemojte griješiti. Neka sunce na zađe nad vašom srdžbom." I Apostol je znao da "nužno" dolazi do napetosti između ljudi, pa i u braku, zato tim savjetom želi naglasiti: koliko je razumljivo da dolazi do nesporazuma, srditosti i svađe, toliko je potrebno da to prestane u najkraćem roku. "Neka sunce ne zađe nad srdžbom."

Priča se da je u prastaroj Njemačkoj bio sličan postupak kao u Indiji... Kad bi se muž i žena toliko zamrzili da bi se odlučili na rastavu braka, najprije bi ih zatvorili u jednu za to određenu kulu. Tu je bilo više soba, obilje hrane i pića, ali je bi samo jedan tanjur, jedna žlica, jedan stol i jedna stolica. Tako im nije ništa drugo preostalo no da sve zajednički dijele. Nakon nekoliko mjeseci pustili bi ih napolje, pa ako bi i tada ustrajali u odluci da se rastave - to su im dozvolili." (Dobri pastir).

Rastavljena kliješta - beskorisno željezo

Posvađala sè kliješta, i to ne velika i mala, nego lijeva s desnom stranom. Kliješta se zavadila i rastavila. Otišla svaka na svoju stranu. "Ti si kriva" reče lijeva strana. "Ne, nego ti" odgovara druga. "Kako ja?" pita opet jedna strana. Druga odgovara: "Kada ja hoću lijevo, ti

pođeš desno, i obratno." "Nije tako nego obratno" prihvati jedna strana. "Kada ja hoću na desno ti hoćeš na lijevo, i tako uvijek." S tobom se ne može izdržati!" I kliješta se rastaviše. Jedna i druga ležale su bespomoćno i beskorisno. Naiđe tu neki bravar i ugledavši raskinuta kliješta promrmlja: "Od takovih kliješta, nikakove koristi! Dva komada željeza bez vrijednosti." Uze spojnicu, stavi kliješta na nakovanj, udari snažno nekoliko puta, i spoji čvrsto obadvije strane. Onda uze kliješta čvrstom rukom i u tren iščupa stari zahrđali čavao koji mu je dugo smetao.

"Tako valja" šapnuo je zadovoljno ovaj puta. "Kada ste rastavljene, obje strane niste ni za što, osim da vas bacim na smetlište. Skupa zlata vrijedite." Kliješta uvidješe kako je glupo i opasno svađati se, i da bi zaista mogla svršiti u otpadu. Čvrsto se zagrliše i odlučiše da se neće više svađati i nikada rastaviti. - Da li je lijeva strana muž ili žena ili pak obratno, posve je svejedno. Bog je rekao stvarajući prvog čovjeka: "Nije dobro da bude čovjek sam." I odmah je odlučio: "Načiniti ću pomoćnicu sličnu njemu!" Budući da po riječima onoga koji ga je zamislio i stvorio, čovjek ne može biti sam, stvorio je ženu pomoćnicu sličnu njemu, ali da ostanu u trajnoj zajednici, čvrsto zagrljeni spojnicom ljubavi. Odredio je da ne smije nitko rastavljati ono što je on sastavio." (Dobri pastir).

Združeni tom spojnicom ljubavi koja je božanskog porijekla, zlata vrijede jedno drugom i oboje svojoj djeci. Nestane li te dragocjene veze, nisu "ni za što" jedno drugome i oboje svojem potomstvu.

Što učiniti ako veze pucaju?

"Svaki peti par u SAD doživljava prave bračne krize" - piše jedan sociolog. Slično je i u SR Njemačkoj (bivšoj). Profesor u bračnom savjetovalištu pri državnom sveučilištu u Kentu, veli: "Mnogo toga što je nekoć održavalo brak: religiozni, društveni i obiteljski potpornji, danas se srušilo, tako da duševni problemi nastaju iz sukoba partnera." I on i mnogi drugi psihijatri pozivaju bračne partnere da se uporno i s pouzdanjem obraćaju savjetovalištima za brak, koji uspiju često puta da se bračne krize sretno svrše." Oduvijek je bio u našim krajevima običaj da se vjernici u kriznim situacijama obraćaju za savjet i pomoć svećeniku. Koliko je bračnih parova nakon razgovora s duhovnim vođom uspjelo nadići sve poteškoće i sačuvati svoj brak!

Gledajte ono pozitivno. Stručnjak za psihologiju I. Vogel savjetuje: "Ovo zvuči možda pretjerano, ali bi morali svaku večer posvetiti pet minuta da se uzajamno pohvale." To mnogi dobri supružnici i čine, potaknuti međusobnom ljubavlju koja se na taj način umnaža.

Malo svađe ne škodi. Ne podgrijavajte svađu. U nekim obiteljima svađa postaje gotovo obred. Razlog je sporedan, a onda se vrti stara ploča - svađe radi rodbine, zbog novca, zbog seksa ili nekog drugog razloga. Neki ljudi uživaju u ulozi "žrtve", no partnera ne možete neprestano kažnjavati. Možemo mu staviti do znanja da smo povrijeđeni, ali mu se mora oprostiti i polaziti od toga da će drugi puta biti obazriviji." Ovaj savjet je sličan onom: "Neka sunce ne zađe nad vašom srdžbom."

Odagnajte sablasti prošlosti. Jedan terapeut navodi primjer muža i žene koji su se uporno svađali oko doručka. On je spominjao da je njegova majka servirala ocu obilati doručak, a žena je spominjala kako je njezina majka svako jutro odlazila rano na posao pa je doručak spremao otac. U raspravi s terapeutom partneri su shvatili da su to sablasti prošlosti radi kojih se uvijek iznova svađaju, kao i da to treba otkloniti.

Pravilo za napadaje bjesa. Terapeut savjetuje da muž najavi ženi da se u njemu nagomilao bijes, pa neka se odtereti, ali ne duže od pet minuta, a onda neka potraže uzrok tome. Važno je nakon toga mirno raspraviti o nevolji koja se pojavila

Razgovarajte o svojim željama. Ponudite svojem partneru razmjenu za nešto što želite. Recimo muž izrazi želju da nakon posla neko vrijeme ima mir. Žena će predložiti možda da razgovaraju o raznim problemima kada su opušteni, možda navečer.

Ne pravite od muhe slona

"Otvorenu pastu za zube, brdo suđa u sudoperu, ako ne pazite ovako nešta može razoriti vaš brak. Možda neki muškarac ostavlja svoje čarape nasred sobe, neuredan je, ali ako njegova žena misli da on na taj način hoće pokazati tko je gazda u kući, onda se sitna svađa može izroditi u veliki sukob. To bi odgovaralo već postavljenoj konstataciji da se većina brakova rastavlja radi besmislenih sitnica oko kojih se vode raspre i svađe. Ako je partnerima stalo do njihova braka, moraju se pitati zbog čega ih sitnice već mogu izbaciti iz takta, veli jedan terapeut. Postavite li svoje ponašanje i svoje reakcije u pravi odnos, tada se možete usredotočiti na teme koje su zaista važne."

Načinite tjednu bilancu

"Najveći neprijatelj zajedništva je nedostatak vremena. Terapeut preporuča da svakog tjedna razgovaraju u određeno vrijeme, određeno za međusobni razgovor. - Ispripovijedajte najprije jedno drugome što vam se ovaj tjedan činilo dobrim. Pričajte o tome što ste mislili i radili. Iskoristite vrijeme da saznate što je partnera možda u tom vremenu

zasmetalo. Napokon morate jedno drugome povjeriti svoje želje, nade, snove." Čovjek bi rekao za sve to: pa kome drugome, nego osobi koja je najbliža od svih ostalih u cijelom svijetu?

DA LJUBAV NE ZAHLADI

Sretni su nježni. Partneri se rado drže za ruke i međusobno čavrljaju. Kao dijete čovjek doživi ljubav najprije dodirom - vele psiholozi. Ta se potreba nikada ne gubi. Kao izraz ljubavi važan je i tjelesni život, što je istaknuto u činu stvaranja: "Biti će dvoje u jednom tijelu Apostol govori o 'bračnom dugu'. To ne znači da bračni drugovi taj elemenat mogu smatrati najvažnijim u bračnom životu. O tome je već bilo govora prema podacima u raznim anketama. Nikada ne dolazi seksualni život na prvo mjesto kao uvjet sretnog braka. Međutim i Crkva u skladu sa Objavom govori o tjelesnom životu kao daru Božjem."

Sretni izražavaju međusobno poštovanje i divljenje

Oni razgovaraju o tome što im se kod bračnog partnera sviđa. "Moj muž je uvijek bio moj najbolji slušalac" - priča jedna anketirana supruga. On je s pažnjom slušao kada sam mu pričala o zbivanjima na mojem poslu, o tome kako se odjevam ili o jelu što sam ga pripravila. Pokazivao je da se ponosi i da se raduje. Čini mi se da sam za njega sjajno svijetlo reflektora. Priželjkujem da i ja svoju ljubav prema njemu izražavam jednako dobro. Htjela bi svima reći da je biti voljen najbolja stvar na svijetu, ali drugoga voliti da je ipak prava." Veoma pametno i iskreno. Međusobni dokazi ljubavi i poštovanja čine i muža i ženu sretnim i zadovoljnim, te im jačaju volju za zajednička nastojanja u svakom pogledu. Takav brak mora biti stabilan.

Sretni su otvoreni jedno prema drugom

"Tko je sretan povjerava se bračnom drugu u većoj mjeri nego ikom drugom. Sretni dijele misli, osjećaje, nade i želje, ali također nedaće, čežnje, neugodne uspomene i bolna iskustva. Mnogom partneru nije lako izraziti riječima sve što osjeća. To u braku u kojem vlada sklad, nije rijetkost da jedno i bez riječi otkriva zbivanja u bliskoj duši. Otvorenost mora vladati i u materijalnim stvarima. Sakrivati novac jedno od drugoga, imati svoje vlastite "račune" je povod i svađama i napetosti!" - U tisku prije nekog vremena moglo se je naći kako je muž dobio na lutriji veću svotu novaca, nju ušio u madrac. Žena je čistila kuću zapalila madrac jer je već bio trošan, a s njim je izgorio cio imetak. No mnogo veća je šteta od međusobnog manjka otvorenosti u bračnom životu jer vodi nepovjerenju, suzdržanosti, pa i rastavi.

Sretni se pomažu

"Sretni bračni parovi podupiru jedno drugo u svakodnevnom radu i raznim nastojanjima. Oni su najbolji prijatelji, što se naročito odražava u bolesti, raznim krizama i teškoćama. Ako oni vide samo svoje potrebe a ne i partnerove, onda to ponašanje podsjeća na nezahvalno dijete u odnosu prema ocu i majci. Netko je zabilježio: "Vjerujem da je najvažnije što tražimo u ljubavi: osobu koja se predano brine o našem dobru. Što bi bez toga bila ljubav i brak?" Sama svrha stvaranja prve žene odražava se u riječi Božjoj: "Načinimo pomoćnicu". Međutim sam pojam pomoći uključuje dvije osobe, tako da i muž i žena moraju cijeli život biti svjesni obaveze međusobnog pomaganja."

Sretni se darivaju

"Sretni se parovi darivaju više nego što se to inače običava. Cijena dara nije važna. Važna je samo namjera da druga strana bude obradovana i zadovoljna. Nagrada je sreća na licu bračnog druga. Darovi su uvijek znak prijateljstva i ljubavi. Ima li itko više prava na takove znakove no oni koji su najveći prijatelji: muž i žena.

Sretni prihvaćaju zahtjeve i mane

"U svakoj sretnoj vezi ima zahtjeva i mana. Mudri supružnici odnose se prema njima s mudrošću i taktom. Jednome je i drugome jasno, da dobre strane potiru slabosti. Oboje se raduje vesele onom pozitivnom, nego da vezu upropaštavaju prekomjernim bavljenjem nekim negativnim stvarima. To ne znači kako neće nitko nikada i nikoga zamoliti da promjeni svoje ponašanje (u čemu se nekada uspije, a nekada ne). Teškoće se međutim ne smiju precjenjivati, jer to znatno umanjuje bračnu sreću."

* * *

ALKOHOLIZAM UZROK BRAČNIH RASTAVA

Alkohol ključni problem koji utječe na veliki broj rastava. "Jedan od ključnih problema koji utječe na veliki broj rastava i nebrigu za djecu je alkoholizam. Istaživanja koja su vršena u raznim krajevima diljem cijelog svijeta, pokazuju da je alkohol veliki krivac za razvode brakova. O tome nema sumnje jer su istraživanja vršena na znanstvenom nivou i kroz duži vremenski period." O teškim posljedicama takova stanja izvještavaju brojni članci u dnevnom tisku u nas i u svijetu.

Ljubav preko sjekire

"Rat spolova natopljen alkoholom osvane i u crnoj kronici, ali ono što papir može podnijeti je prelomljeno na leđima ljudskog bića. Ponekad osim masnica ostavlja tragove i u sudnici, ludnici pa i u mrtvačnici. Kad muž opijen alkoholom i kočoperenjem gazde u kući, bespoštedno premlati ženu i djecu, biti će poziva u pomoć. Međutim njemu bi zasigurno trebala pomoć "Klinike za alkoholizam i druge ovisnosti", a oboje pomoć "Centra za kritična stanja". No stvar najčešće svršava na policiji.

Ružne riječi, ružna djela

Pod tim naslovom novinar iznosi besprimjerenu zloću onih koji zaluđeni alkoholom, počinjaju u obitelji nevjerojatne zločine. Šezdesetogodišnji S. zaslužio je samo pet godina robije za slijedeće zločine: utvrđeno je da je nasilnu smrt žene prouzročilo gušenje zalogajem hrane, ali je prema liječničkom nalazu otkriven cijeli niz povreda na tijelu i glavi.

Toj mučnoj smrti prethodio je cijeli niz batina podijeljenih drvenom štakom i drugim sredstvima. Tijelo je bilo od nožnog palca do na silu ošišane glave puno modrica. Naime u jednom pijanom naletu ludila, muž je usred zime na dvorištu ošišao svoju ženu, a potom joj dobro oprao glavu četkom za ribanje podova. Sve je svršilo tragičnom smrću napaćene žrtve." - Novinar veli sarkastički da je dobio samo pet godina. Kazna za tko će znati koliko godina maltretiranja i ponižavanja vlastite žene, koja ga unatoč svemu nije ostavila sve dok nije nastupila smrt. - Drugi muškarac odsjedit će u zatvoru osam godina. On je kroz godine mlatio svoju nevjenčanu ženu, dok je nije napokon i umlatio. Novinar piše: Njegov je život počeo tako, prema sudskom zapisniku, što mu je majka kao vrlo malenom davala vino da zaspi. Ženu je najprije tukao drvenim drškom metle, a potom ju bacio na beton o koji je udarila glavom, dok ju je on nastavio tući rukama i nogama. Tom divljanju je navodno prethodila svađa i provociranje jednako pijane žene." *(Vjesnik 1990. g.)*

Veoma vremenski blizu, a tako nevjerojatno, kao da se desilo negdje davno u divljem vremenu lišenom trunka humanosti i osnovne kulture. Ovdje su provedene rastave - bez zapisnika: smrću bračnog druga, koju je prouzročio drugi bračni drug. Tome izvještaju u nastavku pridolaze i druge vrlo tamne sjene, koje niču u obitelji gdje vlada alkohol. "

"Alkohol", piše dalje "nije uvijek i isključivo razlog ratovanja između muškarca i žene ali je vrlo često. Oznojen, neopran i neobrijan muškarac, iz kojega se isparava alkohol, obavijen oblakom ukiseljenog

znoja i ustajalog zadaha duhana, ne može nikako proizvesti snošljivost i razumjevanje kako žene, tako djece. Mnogi i mnogi primjeri ukazuju na to, da svađa podgrijana alkoholom, započinje kao obična, a završava u bolnici, u sudnici, a ne rijetko u ludnici ili mrtvačnici." *(Vjesnik 1990. g.)*

Alkohol i bračna tragedija

"Nakon kriminalističke obrade u Zagrebu, F.S. 56 godina star, koji se tereti za ubojstvo svoje supruge Barice, priveden je u Istražni centar Okružnog suda u Zagrebu. Na prvom saslušanju on je priznao ubojstvo supruge. Nju je ubio, kako sam kaže zbog prepirke oko gledanja prvog ili drugog programa. Saraga je rukama udavio svoju ženu. Kako je taj beznačajni povod mogao utjecati na takav zločin, jasno je ako se zna da su se supružnici često svađali. Krivac je prema izvještaju alkohol." - Ne mora svaka svađa uzrokovana alkoholom, svršiti ubojstvom pa niti batinama, ali provoditi život kroz godine, u društvu prljavog, neobrijanog i duhanom zapahnutog muža, kako i novinar veli, ne znači ništa drugo doli životnu nesreću i za ženu i djecu. Takovi pak bračni drugovi doživljavaju gorku sudbinu radi muškarca koji u takovo stanje zapada radi toga što živi u alkoholiziranom stanju i to možda kroz desetke godina.

BRAKOVI MALOLJETNIKA - UZROK MNOGIH RASTAVA

Brakovi maloljetnika

Među problemima koji muče suvremenu Ameriku, ističe se i problem maloljetničkih brakova. S mnogih strana se diže uzbuna. Traži se preciznije ili strože zakonodavstvo.

Poznato je da se u SAD postotak rastava neprestano povećava te dosiže već više od 50 posto, a prema nekima i 60 posto od sklopljenih brakova. Ta pojava nije nova, ali je sve češća, sve negativnija, a ustanovljeno je da je u porastu upravo zato, što se sve više brakova sklapa među maloljetnicima. U većini od pedesetak američkih država, zakon je o braku vrlo liberalan. Za brak nije potreban pristanak roditelja, ako je muškarac navršio 21 godinu (zakon prije 30), a djevojka 18 godina. Nu ima država u kojima je za sklapanje braka, i to bez pristanka roditelja, dovoljno da partneri imaju 18, odnosno 16 godina.

F. Bol sveučilišni profesor u Filadelfiji, napisala je knjigu "Zašto brakovi loše svršavaju?" u kojoj je zastupljena teza da bi brakovi bili sretniji kad bi ih kontrolirali roditelji. Bilo bi manje razvoda, kada bi Amerikanci donekle nasljedovali Indijance među kojima je razvod gotovo nepoznata pojava, i to zato što roditelji sudjeluju u izboru

bračnog druga ili drugarice svoje djece, a i kad je brak sklopljen, roditelji nad njim neprestano bdiju. Jedna od triju djevojaka koje se u SAD prvi puta udaju ima manje od 18 godina, a najveći broj brakova sklapaju djevojke između 18 i 19 godina, a mladići između 21 i 22 godine. Brakovi su jednom riječju u prosjeku nezreli. Sveučilišni profesor Lendis je ustanovio anketom da je broj razvoda šest puta veći među onima koji su ušli u brak prije 21 godine, nego među onima koji su se oženili kasnije. Potrebno je naglasiti da su ti svi podaci, koji su zaista potresni, plod znanstvenog istraživanja nekoliko sveučilišnih profesora. Nadzor roditelja, što treba podvući, ne može ići dotle da oni biraju bračnog partnera svojoj djeci, ali je očito koliko je važno savjetovanje mladima koji još nisu zreli za brak psihički, kao i zbog manjka životnog iskustva.

Brakovi maloljetnika skraćuju život

"Nakon višegodišnjeg ispitivanja u jednom od krajeva bivše države gdje se mladi žene čak u dobi od oko 14 godina, otkriveno je da veliki broj žena umire u dobi između 50 i 60 godina, kad bi se kako kažu 'morale veseliti plodovima svojega rada kao i svojim unucima'. S druge stane je kod žena visoki postotak raka u zrelim godinama. Neki liječnici tvrde da se žena razvija sve do 24 godine života, pa se tako normalni fizički i psihički razvoj prekida preranom udajom. Slijedeći ta otkrića, liječnici vele da 'udavače' u ranim godinama, kada bi se još trebale igrati s lutkama, stupaju nezrele u svakom pogledu u brak. Rano počinju rađati djecu, što ih radi njihove nezrelosti teško opterećuje, ili pak truju svoj organizam kontracepcijskim sredstvima ili pak pobačajima."

Gorki računi bračne matematike

"Jedan je svjetski tjednik donio poodavno točnu statistiku kako broj rastavljenih maloljetnika ide savršenim matematičkim slijedom. Najviše je rastavljenih onih koji su sklopili brak sa osamnaest ili manje godina, pa onda parovi sa 19, 20, 21 godinu i tako slijedom. Brojke su neumoljive, kako se kaže, i tu nema ništa da se mudruje, nego treba s time računati i rano se s tim činjenicama upoznati, nebi li se spriječili maloljetnički brakovi."

Mladost

"Brakovi maloljetnika zabrinjavaju iz još jednog razloga. Kada naime brak muža i žene koji su živjeli dugo u bračnoj zajednici propadne, oni imaju već odraslu djecu koju su školovali i izveli na životni put. Kod maloljetnika, uz sve ostale nedaće kada se razori bračno gnijezdno,

dolaze u pitanje djeca koja su tek ugledala svijet ili istom prohodala." Eto još jednog i te kako velikog i bolnog problema.

Stanje u Kini

"U jednoj jedinoj godini u Kini se razvelo 370.000 parova, što je najviše daleko unatrag. Brakovi se razvode najviše što su bili skopljeni na brzinu ili su supružnici za vrijeme sklapanja braka bili premladi." Kod nas je zavladala česta pojava gdje mladi dolaze i izražavaju želju da "sklope brak na brzake", navodeći mnoštvo razloga bez ikakove vrijednosti u biti. Tako se ispunjava ona prastara: "Poznaju se tri dana, vole se tri mjeseca, a onda se mrze i svađaju do kraja života." Danas se međutim takovi slučajevi riješavaju razvodom sa svim pratećim zlima koja iz toga proizlaze.

Mađarska. "Prema podacima zadnjih godina u Mađarskoj ima danas 700.000 razvedenih muškaraca i žena, i 380.000 djece koja žive s jednim ili drugim roditeljem. Razlog? Radi se o supružnicima koji su stali mladi pred matičara."

Francuska; 10.000 rastava godišnje.

"Porast rastava i paralelno porast samuobojstava." To je podnaslov jednog žalosnog naslova. Prema službenim statistikama Francuzi stupaju u brak vrlo mladi, pa se u tom pogledu Francuska nalazi odmah negdje iza Turske gdje se stoljećima unatrag mladi rano žene. No, ako se Francuzi rano žene, oni se i vrlo rano razvode. Stručnjaci tvrde da je jedan od vrlo značajnih uzroka prerano stupanje u brak."

Maloljetne majke

"Znoj me probio dok su ta djeca rađala", piše jedan liječnik govoreći o ranom porodu mladih žena. "Poslije sam morao intervenirati iglom i koncem. Pa kako djeca mogu normalno rađati djecu? Nikako mi to ne ide u glavu, kako to mogu dopustiti roditelji kada ih u toj nježnoj dobi šalju u brak." Ljutito govori ginekolog. I nastavlja: "Zadnjih su godina tisuće postale majke prije nego su postale punoljetne. Djeca rađaju djecu, a već poslije tridesete godine mlade žene postaju babe, a mladi ljudi djedovi." "Mladi starci" i "stari mladići" kao da je poteklo iz narodne mudrosti. Zaključak je jedne od mladih majki: "Nikada se više ne bi usudila roditi!" Svim navedenim zlima dolazi još jedno - bijeg od poroda.

Drugi ginekolog jadikuje s pravom: "Brojna su čedomorstva maloljetnica koje stupaju vrlo rano u "divlji brak", jer im vlasti ne daju dozvolu za ženidbu radi znatnog manjka dobi. On veli: "Prerano stupaju u brak, abortiraju, rađaju, a sve uz pomoć nestručnjaka... ubijaju svoje djetinjstvo, dijete rađa dijete, a razvode se i po nekoliko

puta u djetinjoj dobi, kada nisu niti fizički niti psihički zrele za život. Morao sam se često boriti da spriječim čedomorstvo." Tako plemeniti liječnik koji mjesto roditelje pa i društva savjetuje, pomaže i spašava.

Zreli biološki ali ne i emocionalno

"Mladi sklapaju brak biološki zreli, ali ne i emocionalno, pa se vrlo lako odlučuju na rastavu. Nisu spremni da nose teret svakodnevnih obaveza, jer nisu ni emocionalno ni socijalno zreli, pa se bez mnogo razmišljanja rastavljaju." Jedan poznati sineasta u svojem filmu stavlja u usta jednom glumcu: "Brak je danas godinu dana vatre i plamena i pedeset godina pepela!

Dok stariji ljudi još uvijek smatraju rušenje bračne zajednice kao tragediju, mladi ljudi svoj brak koji nije uspio lako otpisuju. No ne mogu otpisati sve tragične posljedice koje radi toga slijede i po bračne drugove i po djecu, a dakako i po cijelu zajednicu.

RODITELJI I RODBINA KRIVCI ZA RASPAD BRAKA

Punice krivci

Peking. "U toj velikoj zemlji prema službenim statistikama, raste broj rastava brakova iz godine u godinu. Pri ispitivanju uzroka te pojave, statističari su ustanovili, da su glavni krivci rastave brakova - punice." Rastava braka je sama po sebi zlo, no kada to skrivi punica, onda to zlo dobiva posebnu zloću. Čovjek bi očekivao da će ženina ili muževa majka pridonijeti braku mladih najviše dobra, no oni postaju uzrokom najvećeg zla - propasti bračne sreće. To se najčešće dešava kada mladi ostanu nakon vječanja u zajednici sa starima, dolazi do međusobnih zadjevica neslaganja, ali je sigurno da se radi mješanja u brak mladi rastaju.

Tast - punac

"Pretukao tasta na smrt. U jednom baranjskom selu 31 godišnji S.P. ubio je svojega tasta P.K. Ubio ga je udarajući ga rukama i nogama po glavi i tijelu dok nije izdahnuo." Kratka vijest koja govori o luđačkoj mržnji prema ocu svoje žene. Na sudu je izjavio da ga je vrijeđao u obitelji, ponižavao i pleo se u obiteljske poslove. Ubojstvo nije dakako opravdanje, ali isto tako postupak starca koji je prouzročio takovu nesreću.

Kamikaza zbog punice

"Pilot Mauro M. survao se sa svojim taxi-avionom na jednu zgradu. Poginulo je 15 osoba, teško ranjeno 13, a poginuo je i pilot. Mnogi su gledajući ostake poginulih padali u nesvjest. No nije se radilo o nesreći.

To jutro je pilot rekao svojem prijatelju da će se "obrušiti" na hotel svoje punice u susjednom gradu. Razlog: punica je u bračnim zadjevicama uvijek podržavala kćerku i primila je kad je ova pobjegla od muža. Međutim promašio je kuću punice i izazvao strašnu katastrofu." Tako je jedna bračna katastrofa izazvala drugu u kojoj su stradale tolike nevine žrtve.

Zadavio punicu

"Učinio je to radnik iz okolice Zagreba, a kao razlog je naveo neprijateljstvo stare žene prema njemu. Sudski zapisnik veli: Slučaj se desio nakon jedne od porodičnih prepirki u kući u kojoj su zajedno živjeli." Nije dakle bila jedina prepirka. Zajednički život u kući, kako se tumači, može biti uzrokom međusobnih nesporazuma, svađa, pa i takvih prepirki koje završavaju ubojstvom kao u ovom slučaju. Nije poznato kakove su naravi bile te prepirke, ali da su bile veoma ozbiljne nema sumnje. Kada bi na to mislile punice i zetovi, mnogo zla, mržnje i zlodjela bilo bi spriječeno u brojnim obiteljima.

* * *

Mamizam-sveopća pojava u SAD kao uzrok rastave braka.

"Okrivljene su opet žene, ovaj puta majke muževa. Skupljeni podaci o toj temi, po opsegu daleko nadmašuju "gijehe" punica. Svekrve se daleko više optužuju naprosto stoga, što mlade žene dolaze u kuće gdje njihovi muževi žive sa svojim roditeljima. Tako svekrve imaju mnogo više prilike da postanu "sukrivci" u kućnim svađama, nemirima, pa i rastavama.

Mamizam, već sama riječ to označuje, sastoji se u tome, da majke žele nad svoji sinovima i nakon njihove ženidbe zadržati stalan nadzor, pa i više od toga. Muževi postaju "mamini sinovi" u djetinjstvu, a mame žele da to, u zlom smislu riječi ostanu do kraja života. Ta je pojava tako česta, kao što se tiče pojava punica u Kini, obzirom na mješanje u brak mladih. Tako mamizam u SAD predstavlja masovnu pojavu koja uzrokuje nemire u kući, svađe i neslaganja što opet uzrokuje česte pojave rastava braka, a ponekad i krivična djela ubojstva.

Radi majke ubio ženu

On je bi ugledan činovnik na visokom položaju u društvu. Sretno se oženio i imao dvoje djece, a bilo je očito da se izvrsno slaže sa svojom suprugom. Zato je iznenadna smrt mlade žene koja se survala s automobilom u provaliju i poginula, izazvala sućut kod prijatelja i znanaca. Muž je bio tako slomljen da nije moglo biti nikakve sumnje u

njegovu eventualnu krivnju za tu nesreću. No baš to je bilo uzrok nesreće. On je izazvao, kako su stručnjaci ustanovili, kvar na kočnici automobila i to je bi uzrok teške nesreće. Nakon dugog ispitivanja mladi je muž priznao da je on auto onesposobio. Na sudu je gorko plakao, a za sve je okrivio svoju majku, koja od početka nije prihvatila svoju snahu, zahtjevala da se sin od nje rastavi, i napokon skrivila smrt mlade žene. Majka nije mogla opovrgnuti navode sina, pa je drsko izjavila kako je njezina snaha "otela" srce njezina sina. Oboje su svršili na dugogodišnjoj robiji."

Ta pojava je česta u svim djelovima svijeta, tako da postoje i mnoge narodne priče u kojima svekrve progone svoje snahe i uzrokuju njihovu smrt.

Kuća užasa

"Netrpeljivost između snahe i svekrve zavila je jednu obitelj u crno. Najmlađi član obitelji, mala trogodišnja Snježana, izgubila je život od bakine ruke, a njezina majka je u posljednji trenutak spašena iz ruku razbješnjele žene. Njastrašnije je u svemu tomu, što svi susjedi govore sve najbolje o mladoj ženi, a najmonstrouoznije je to što je baka ubila unučicu jer je sličila na svoju majku, nevoljenu snahu. "Kuća užasa" odgovara tom naslovu, no postoje kuće užasa u kojima svekrve uz toleriranje sina, godinama progone svoje snahe, uzrokuju teške patnje, raspad braka, pa i zločine raznih vrsta.

* * *

Velika nesreća velikog čovjeka. Einsteinov brak upropastila majka.

Otkriveno je 50 pisama velikog fizičara iz kojih je štošta razjašnjeno o njegovom braku koji se raspao. New York. (AFP). Brak Alberta Einsteina i Vojvođanke Mileve Marić bio je nesretna ljubavna priča u kojoj je vjerojatni krivac za razvod bila njegova majka. To barem proizlazi iz nedavno otkrivene korespondencije između učenjaka i njegove buduće supruge, čije je dijelove objavio "New York Times". U dosad nepoznatim pismima najviše je prostora posvećeno problemima mladog fizičara, suočenog s konstantnim protivljenjem majke protiv buduće snahe. "Tom vezom" pisala je njegova majka - "Ti upropaštavaš svoju budućnost, a tvoj život ide putem koji vodi u ćorsokak. Prigovarala je i tome što je Mileva bila nešto starija od Alberta. Iz pisanja se saznaje i malo više o nepoznatoj sudbini djevojčice rođene iz Albertove i Milenine veze prije braka. Mala Lieserl rođena je 1903. godine, i po svemu sudeći nije uopće živjela sa

svojim roditeljima. Mileva i Albert su kasnije u braku dobili sinove Hansa, Alberta i Eduarda. Razveli su se 1919. godine. Einsteina ubrajaju među najveće genije na polju nauke, pa je stoga veoma potresno da je njegov život upropastila primitivna žena i svojem sinu prouzrokovala nesretan svršetak braka.

Krivnjom svekrve propao brak

Rastavljena žena piše psihologu i moli za savjet: "Ja i moj muž svađali smo se često samo radi njegove majke, s kojom smo živjeli u zajednici. Znala je šutjeti po nekoliko tjedana, a da ja nisam znala zašto. Radi toga smo se ja i muž često sukobljavali. Tako je išlo sve do raspada braka, jer ja to više nisam mogla izdržati. Muž je njoj uvijek, bez razlike davao za pravo, navodeći kako sam ja mlađa pa "moram slušati". Nakon rastave sam se češće sretala sa svojim mužem. On je uvijek isto ponavaljao: "Promijenit ću i sto žena ako treba, ali majku neću ostaviti." Baš o tome govore prve stranice svetog Pisma: "Ostavit će muž oca i majku, i prionuti će uz svoju ženu." Brak je zajednica koja mora biti sačuvana uz sve uvjete, a on propada često krivnjom one, koju je muž morao ostaviti radi žene koju je odabrao.

Opaka majka - vjernica

Za nju je bilo sigurno da je vjernica, katolikinja u velikoj većini Britanije koja pripada anglikanskoj zajednici. Sin joj je oženio ženu anglikanske vjere, ali je ona iz ljubavi prema mužu prihvatila muževljevu vjeru i njegovu Crkvu. No svekrva nikako da prihvati snahu. Bila je to žena koja se kretala u visokim društvenim krugovima a vječno prisustvovala i brojnim pobožnostima i "visila" u crkvi. Svoju snahu mrzila je iz dna duše. Nije bilo mjesta, okolnosti, i društva koje ne bi iskoristila da je ponizi, uvrijedi i ismije na najpodliji način. Mlada se žalila mužu koji ju je iskreno volio, ali je on bio suviše vezan uz svoju majku da bi išta poduzeo. Molio ju je uporno da se žrtvuje. Jednoga dana su našli mladu ženu obješenu. U oproštajnom pismu je navela: "Patnje koje sam u ovoj kući trpjela više ne mogu podnositi. U vjeri nisam naročito poučena, muž mi nije sigurni oslonac, i ja sam prisiljena da smrću skratim nepodnošljive muke koje mi je zadavala moja svekrva." Kakove užasne smrti i potresne ispovijedi. Kakova lika starice impregnirane tobož vjerom, ali i neljudskom mržnjom koja je natjerala nesretnu ženu u smrt.

Tu pokraj nas

"Vjerujte mi", priča mlada žena svećeniku "da više ne znam dokle ću moći izdržati u braku. Udala sam se iz ljubavi, muža volim i on mene, ali me moja svekrva tako mrzi, da mi od jutra do večeri predbacuje za

sve što reknem ili učinim. No najteže mi je bilo što mi je neprestano ponavljala: "Da znaš, nećeš ostati u mojoj kući! Ja ću vas rastaviti kad tad." I po načinu govora i po obilatim suzama bilo je očito da govori istinu. S velikim jadom je završila. "Nisam susrela u životu ženu s toliko pakosti i zlobe u srcu kao što je moja svekrva. Svaki dan je u crkvi svaki dan na Pričesti, krunica joj je uvijek u ruci, a jedini razlog njezinoj mržnji je u tome, jer sam došla u kuću protiv njezine volje. Vrijeđa mene i moje roditelje, jer smo porijeklom iz Bosne a ne iz Slavonije." - Ova priča je potresna u jednom posebnom vidu. Radi se o svekrvama koje su religiozne, koje znaju da je brak nerazrješiv, znaju kakova je obaveza ljubavi prema svakoj osobi, a nekmoli prema ukućanima, a da sve to ne može uništiti bezrazložnu mržnju prema nevinim žrtvama, pa ma kako bile teške posljedice.

Potresi joj kuću dinamitom

"N. N. nije odobravao izbor svoga sina u ženidbi, našao je kriminalca kojemu je rekao: "Potresi joj sobu dinamitom, platit ću ti koliko hoćeš." - I potresao je, na sreću bez žrtava. Međutim dinamit mržnje je najstrašnije sredstvo koje razara veliki broj brakova, s velikim brojem žrtava.

Snahe krive za rastavu. Da krivica za rastavu nije samo na svekrvama, da su nerijetko krive i snahe, govore mnoge životne priče. Matija Antun Reljković, prije više od dva stoljeća, kada su postojale velike seljačke zadruge prekorava Slavonce za mnoge negativne stvari. No posebno se obara na one snahe koje unose u kuću nered i podstiču na raspad zadruga. On pjeva:

"Tako pojedini muž treba da
Upita rad ženine zlobe
pak već odmah traži i diobe.
Jer to vridno razdilenja pobro,
i rasutja promisli se dobro!
Jer ti ženu i sam ne pokara
Da drugi put kućane ne vara? Tako će biti u tvojoj kući, ako stane svaki sebi vući,
A ne ima jednog gospodara, ne teče se, nego se obara.
A nesloga uzrokuje zlobu. Zatim zloba i boj i diobu.
A dioba što je neg rasulo?"

Reljković je začetnik teorije o tome kako su snahe u kući glavni uzročnici nesloge i diobe. One su tada imale svoj dio, miraz koji nisu davale u kuću (danas "osebujak"), pa su svoje uštede i prihode stavljale

na stranu, davale svoj bližoj rodbini bez znanja muža, a imale su mogućnost potkradanja zadružne hrane kada su bile "reduše".[1]

U našim selima nakon drugog svjetskog rata, uvriježio se običaj, da snaha kada dođe u kuću svekra i svekrve, neko vrijeme miruje, a onda stvarajući u kući sitne svađe, ili podnoseći manje ili veće nepravde sa strane starijih, "utekne od muža". Na taj način su silile muža da napusti svoje roditelje i osnuje svoju obitlj u vlastitoj kući. Još i danas, iako rijetko, nađe se u istoj kući uz starce i po dva mlada para. U takvim okolnostima dolazi do nemira kako između mladih i starih, tako i između oba mlada para. Može se reći da je sreća ako se u miru razdijele, no u takvim prilikama dolazi i do rastave braka. Osuđujući miješanje staraca u brak mladih, ne može se prešutjeti one slučajeve, koji nisu rijetki, gdje mladi, naročito snahe, unose u kuću nemir, neprestanu svađu, ponižavanje starijih, čije posljedice su i teške i žalosne.

Prastara priča iz Francuske

Majka ostala rano udovica sa sinom jedincem. S ljubavlju ga odgajala sve do ženidbe. Ali sa ženidbom su započeli teški dani za majku. Snaha ju je mrzila, progonila, uskraćivala čak i hranu i uporno tražila od sina da se riješi majke. Sin je volio majku, ali je bio zaslijepljen ljubavlju prema ženi, i na njezine zahtjeve da je se riješi odgovarao je: "Pa kako ću svoju rođenu majku otjerati? Kuda ću s njom?"

Konačno opaka žena stavi mužu uvjet: "Ili ja ili majka" Tražila je od njega kada pođe u šumu po drva da povede i majku sa sobom, da je tamo ubije, a za dokaz da donese njezino srce. Sin se danima užasnut skanjivao, no napokon, kako je bio slabić učini ono što je žena tražila. Majku u šumi ubije, otvori joj grudi, izvadi srce i onda prestravljen vlastitim zločinom bježi kući. Putem se spleo u granje, posrne i padne na zemlju. Majčino srce se otkotrljalo u travu, a sin je začuo iz njega glas: "Sine moj, jesi li se jako udario?" Priča je upravo nevjerojatna. Sigurno ima malo sinova koji su u stanju tako nešto učiniti. No, isto je tako sigurno da mnogi sinovi, slabići, dopuštaju da im žene probadaju majčino srce najtežim uvredama, sve do njihovog završetka života. A da ima i danas teških zločina prema roditeljima, na jezovit način svjedoči priča iz naših dana.

Djeco, nemojte me ubiti, ja bih još živjela

"U malom mjestu S. desio se strašan događaj. U ormaru, među haljinama našli su obješenu staricu. Istražni organi su ustanovili samoubojstvo. A što bi drugo i moglo biti? Sin je na ukopu bio satrven. Znali su svi da je majku volio, no znali su i to da snaha nije trpjela

1. REDUŠA: JEDNA OD SNAHA KOJA JE BILA NA REDU ZA PRIPREMU HRANE I RUČKA KROZ TJEDAN DANA U ZADRUGI.

svekrvu. U kući se svaki dan čula vika, prijetnje i plač jadne žene. Znala je po svjedočanstvu susjeda zaprijetiti: "Nećeš ti dugo!" jer je starica bila mirna i staložena žena, počelo se sumnjati u njezino samoubojstvo. Istražni organi potaknuti sumnjičenjem mnogih, poveli su ponovno istragu. Pritisnuta izjavama svjedoka snaha je na kraju priznala: "Mi smo je objesili ja i moj muž, jer smo mislili da će svi povjerovati u samoubojstvo. Sin je izvan sebe od stida, pa i boli otkrio da ga je žena dugo vremena progonila zahtjevom da usmrti majku. Priča o zadnjim časovima nesretne majke, kako je majka videći da će je objesiti, sva uplašena molila: "Djeco, nemojte me ubiti, ja bih još malo živjela!" Snaha nije pokazivala nikakove znakove kajanja. Prkošljivo je izjavila: "Stara mi je dojadila tako da je više nisam mogla gledati. Htjela sam je ukloniti da bih i ja 'malo poživjela'. Starica je morala umrijeti da se želja opake žene ispuni." No i ona je umrla, jer je osuđena na smrt, a sin otišao na dugotrajnu robiju. Tako se i taj brak "razveo" na najstrašniji način.
Kao što smo osudili postupke svekrva i punica, tako valja s ogorčenjem osuditi postupke mladih koji zadnje godine života ogorčavaju svojim roditeljma, odnosno roditeljima vlastitog muža. Upravo je monstrouzno ponašanje, možemo reći, u mnogim obiteljima mladih, koji nisu u stanju shvatiti da i njih čeka starost, a možda i gorka sudbina kakovu su oni priredili najbližima u obitelji.

\+ + +

RAĐAJTE SE I PLODITE I NAPUNITE ZEMLJU

Rađanje djece svrha ženidbe

II Vatikanski Sabor govoreći o ženidbi, naziva obitelj nekom vrstom Crkve u domu. To je zato što se u njoj rađaju novi građani Crkve i svijeta, a roditelji postaju prvi svjedoci i vjesnici vjere svojoj djeci. Prihvaćanjem djece, i njihovim odgojem te prenošenjem na njih svoje kršćanske orijentacije, vjernici u braku pridonose izgrađivanju Crkve i zajedničkog poslanja cijelog Božjeg naroda. "Oni - kaže Konstitucija, "čine Božji narod trajnim kroz vjekove. Kršćanska je Crkva odlična škola apostolata laika, gdje kršćanska vjera prožimlje sav način života i svaki ga dan sve više preobražava." (LG 35,3).
Od roditelja traži Konstitucija da pomažu svojoj djeci odabrati zvanje, pa i sveto zvanje, ako ih ono privlači. "Roditelji ne odlučuju nego pomažu izabrati zvanje i dužni su stvoriti takav obiteljski ambijenat, prožet ljubavlju i odanošću prema Bogu i ljudima, koji će pogodovati punom osobnom i društvenom razvoju djeteta." (GE 3,1). Tako

ckrveni Sabor. Na brojnim sastancima, raspravama, i predavanjima unutar Crkve veoma često se govori o žalosnoj pojavi koja se sastoji u izbjegavanju rađanja, o sredstvima protiv rađanja kao i o velikom zlu ubijanju nerođene djece.

Biskupi govore

"Bog je čovjeka obdario uzvišenom moću, da poklanja život, koji je sam primio iz ruku Stvoriteljevih. Nedvojbeno je da se radi o izričitoj zapovijedi, danoj prvom čovjeku i prvoj ženi: 'Plodite se i množite i napunite zemlju' (Post 1,28). Riječ Božja ističe da je život vrijednost u sebi. Život je u čovjeku. Štoviše sv. Pismo vidi puninu života u Bogu samom. Bog je Stvoritelj života... Taj ljudski život počinje začećem djeteta i predmet je posebne Božje ljubavi. Mnogi biblijski tekstovi govore o životu djeteta već u majčinom krilu. Tako npr. Psalam 139: "Ti si me stvorio... i satkao u krilu majčinu. Hvala ti što sam stvoren tako čudesno!"
Svakako da rađanje djece počevši od odluke da mu život dadnu, pa sve preko trudnoće i rađanja i savjesnog odgoja kroz mnogo godina, jest briga oca i majke, njihova ljubav i njihovo prihvaćanje. Nu, sama odluka da djetetu poklone život, kao i čvrsta volja da taj život nakon začeća podrže, ovisi nažalost često i od okoline: roditelja, bračnih drugova, rodbine, zananaca i prijatelja koji znadu direktno ili indirektno stavljati poteškoće, većinom još mladim supružnicima, no nerijetko i starijim - plašeći ih njihovim godinama, ljudskim obzirom i slično."

Sinoda posvećena brizi za život

Radi se o Sinodi u Rottenburgu koja govori o istim gorućim pitanjima. Briga za život i cjelovito prihvaćanje partnera, temelj je prihvaćanju života koji ljudi prenose. Život je temelj naše egzistencije, preduvjet ostvarenja svih drugih dobara i moralnih vrednota... Osobito poštovanje osjeća Sinoda prema roditeljima koji su spremni prihvatiti više djece. Istodobno žali zbog podcjenjivanja obitelji s brojnom djecom i zahtjeva za njih, uz izdašnu materijalnu potporu, podizanje njihove vrijednosti i priznanje u javnosti i u našim crkvenim zajednicama.
Sinoda zahtjeva diskusije o pravu na život, i temeljnim ljudski vrijednotama... Obzirom na veliki broj pobačaja u državi (Njemačka), Sinoda se odlučno zalaže, da dijete u majčinoj utrobi treba štititi od samog početka. Ono treba biti zaštićeno u atmosferi ljubavi i prihvaćanja. U međusobnom odnosu muža i žene dijete dobiva svoj glas time što se o njemu govori, i za njega brine, i razmišlja o njegovoj budućnosti. Služenje životu zahtjeva da se zdravlje majke štiti i

održava kako bi roditelji mogli snositi zajedničku odgovornost. Psihološke studije iznose spoznaje o odvijanju trudnoće i pokazuju koliko je prihvaćanje života važno za nesmetani razvitak i duševno zdravlje djeteta i majke. Crkva se odlučno zalaže i za pravo nerođenog djeteta na život, ali isto tako i za društvene uvjete koji svakom biću omogućuju zaštitu i životnu perspektivu.
Županske zajednice su prvenstveno pozvane da se založe za poboljšanje materijalnih uvjeta. Župe se moraju pojačano truditi oko promjene shvaćanja, kako žene udate ili neudate, ne bi morale svoje dijete doživljavati kao nepodnosivi teret. Stoga treba u roditelja, rodbine, susjeda, razbijati predrasude zbog kojih se žene ne usude roditi. Muškarci često žene napuštaju u teškom položaju, ili čak vrše pritisak na njih sileći ih na pobačaj. Takovima treba neprestano objašnjavati zajedničku odgovornost za omogućavanje i razvitak života. Roditelji, rođaci, prijatelji žena u trudnoći, i poteškoća u vezi s tim, a i suradnici u savjetovalištima, imaju presudnu ulogu, oni moraju ohrabrivati i stvarati atmosferu solidarnosti u kojoj majka i dijete imaju prednost pred obzirom na tobožnju čast obitelji."
Sinoda, kao i naši crkveni poglavari govore o neprijateljskoj atmosferi u kojoj se često društvo nalazi, kada se radi o rađanju djece. "Veoma velik broj nerođene djece radi utjecaja bliže i dalje okoline ne ugleda svijet." Kako to izgleda u svakodnevnom životu, govore brojni primjeri.

Borba za tuđe živote

Pripovijeda postarija žena sa suzama u očima o nesreći koju je doživjela radi opake okoline. Imala je već petero djece, a prešla je četrdesetu godinu. Zanijela je opet, i kako kaže, rodila bi dijete, da se nisu našle žene, i to ne jedna, koje su je danima napadale radi toga. Govorile su kako ima već dosta djece, kako je to opasno po zdravlje, a i sramota rađati u tim godinama, savjetovale da izvrši pobačaj i slično. Kratko rečeno, ona je klonula i uklonila dijete. Sama kaže kako se kaje radi toga, i da ju savjest godinama progoni, te ne može nikako naći svoj mir. No, to ju je gorko iskustvo poučilo koliko opasnosti vreba na majku i dijete za vrijeme njezine trudnoće, pa bi čim je saznala da koja mlada žena očekuje porod, pošla u pohode i pričala joj o svojoj nevolji, potičući je da se ne boji dati djetetu život. Kako je već obudovjela i živila sama u kući, imala slobodnog vremena, nudila je porodiljama i svoju pomoć i materijalnu i pomoć oko djeteta. Tako je radila godinama i bila uvjerena da je spasila život više mališana kojima je prijetila nemila smrt. Tako se u toj istoj priči otkriva opakost jednih i plemenitost drugih.

Najjača ženina potpora

Nikola i Eva su se uzeli iz ljubavi. Imali su veoma skladan brak. Ona kuhala, prala, prela i tkala vodeći cijelo kućanstvo, a on je obrađivao zemlju i vršio službu šumarskog "škribana". Djeca su se rađala jedno za drugim, dok ih se nije u kući našlo jedanaestero. Bili su nekima na porugu. Evi nije bilo lako, ali ju je Nikola hrabrio: "Ne boj se, Eva, ja ću ti u svemu pomoći!" Znao je uzeti dijete u naručaj i izaći s njim na ulicu, što kod Slavonaca baš nije bio običaj, jer je djecu volio. Nekoliko je djece umrlo u nježnoj dobi, a od onih koji su preostali na životu, kćerke su se dobro udale, sinovi zauzeli svoje mjesto u društvu, dok je jedan od njih pošao u sjemenište za svećenika izvanredno napredovao, mnogo radio s mladima u Osijeku i od pretjerana rada izgubio zdravlje. Umro je na glasu svetosti, a nakon gotovo sto godina od njegove smrti, seljani se mole na njegovu grobu. Svega toga ne bi bilo, da Eva nije imala snažnu podršku u svojem Nikoli.

Previše usta

Mlada i bogata Slavonka udala se za mladog doseljenika - Bosanca. Nakon godinu dana već se našlo dijete u obitelji. Ženina majka je bila zlovoljna jer "nije trebalo odmah na početku dijete". Kada je došlo drugo, ljutila se i prigovarala, kod trećega je vikala po kući, a kada je zatrudnjela mlada s četvrtim, došla je kući vikala u bjesu na kćerku i teško izvrijeđala zeta. Zaključak je bio: "Kako ćete živjeti kada u kući ima toliko usta? Mladi muž je slušao, a onda otišao u dvorište i vratio se sa sjekirom u ruci. Starica je osupnuta gledala kako ide prema noj, a on je mirno rekao: "Kažeš da u našoj obitelji ima previše usta, ako je tako, ti si se već naživila, pa ćemo jedna usta zatvoriti - tvoja. Žena je iskolačila oči od užasa, počela se povlačiti, no mladi čovjek joj dobaci: "Nemoj se bojati! Neću svoje ruke kaljati krvlju jedne starice. Vidiš kako se bojiš za svoj život, a toliko si puta nagovarala moju ženu da ubije moje dijete, iako si se nauživala života." Kada se začelo peto dijete, punica je donijela nekoliko dukata, a kada se rodilo šesto, prosula je u kolijevku sve svoje zlatnike. Preselila se zetu i kćeri i s ljubavlju ljuljala, hranila i kupala svoju unučad.

Otac protiv djece

Dobar brak, bračna sloga na visini, dok nije žena najavila petu trudnoću. On je poludio od srdžbe. Zaredale su svađe svaki dan, dok joj jednog dana nije protisnuo kroz zube odlazeći na posao: "Otići ćeš danas u bolnicu i riješiti se djeteta." Kada su sjeli za stol o ručku, dok je žena rezala kriške kruha upitao ju je: "Da li si bila u bolnici?" Mirno je rekla: "Nisam i neću. "Tresnuo je tanjur o pod, iskolačio oči i vikao kao

da je sišao s uma. Žena ga je nekoliko trenutaka gledala, a onda je podigla veliki nož kojim je rezala kruh,i upitala ga ledenim glasom: "Koje ću?" uperivši nož prema djeci. Sada se on prepao misleći da je žena sišla s uma i kriknuo:" Je si li poludila?" Ona je spustivši nož na stol mirno odvratila: "Nisam luda je, nego ti, kada ne znaš da je ovih četvero oko stola naše, kao i ono peto u mojem krilu." Iza toga više nije bilo nemira, vike niti svađe .

Pobjeda žene patnice

Pričala je župniku da se nalazi u trećem mjesecu trudnoće. Došla je utučena (i natečena od batina) i izjavila: "Tuče me kao životinju, urla po kući i ponavlja: "Ići ćeš na čišćenje, ili ću te dotući." Jadnica je pitala za savjet što da učini. Rekao joj je da ga poplaši tužbom. Uzvratila je da će dobiti još više batina. Slijedio je drugi savjet: "Recite mužu da za to već zna cijelo selo, pa da je saznao i župnik te će doći do velike sramote."Mrmljao je nekoliko dana, ljut hodao po kući, ali se napokon smirio. Dijete se rodilo - mala djevojčica. Dvije godine nakon toga župnik čuje iza zastora na ulici neki govor. Otvorio je prozor i vidi oca djevojčice kako ju vodi za ručicu. Nježno joj je tepao, a dijete ga je gledalo s ljubavlju. Pri prvom susretu žena je ispričala: voli malenu bez mjere. Vodi je sa sobom i u gostionicu kada ide na čašicu." Ljubi joj ruke i noge, tako da sam mu se i nasmijala. Ogovorio je svaki puta: "To je moja curica!" Jednom sam mu rekla ne misleći zlo: "Vidiš, a htio si da je ubijem!" Skočio je prema meni i viknuo: "Još jednom mi to spomeni, ubit ću te!" Žena je završila svoju priču: "Ne znam hoću li ikada imati snage i reći svojoj kćerki da joj je život spasio savjet jednog svećenika.

Djeca blagoslov Božji

Tako se je nekoć govorilo. No da su djeca znak blagoslova Božjeg o tome govori sveto Pismo: Psalam 128.

Blago svima koji se boje Gospodina,
Koji njegovim hode stazama.
Plod ruku tvojih ti ćeš uživati, blago tebi dobro će ti biti.
Žena će ti biti kao plodna loza u odajama kuće tvoje.
Sinovi tvoji kao mladice masline oko stola tvoga.
Evo, tako će biti blagoslovljen čovjek koji se boji Gospodina!"

Boje se Gospodina oni koji vrše njegove zapovijedi. Svih deset zapovijedi dao je Gospodin Bog na gori Sinaju. No prije svih deset zapovijedi Bog je dao još u raju zemaljskom svoju prvu zapovijed: "Plodite se i množite i napunite zemlju." U cijelom Starom savezu proroci su izraeskom puku prijetili teškim kaznama ako ne budu vršili

zapovijedi Božje. Ova zapovijed iz zemaljskog raja je temelj svih ostalih, jer bijeg od rađanja, od potomstva, nije ništa drugo doli uništavanje naroda Božjeg.

Djeca najjača veza u braku

Poznati su sadržaji iz jedne ankete iz čega se vidi da se najviše rastavlja brakova bez djece: nešto preko 49 posto. Brakova s jednim djetetom se rastavlja oko trideset posto, a s dva djeteta nešto oko 13 posto, dok je veoma mali procenat brakova s troje ili više djece koji se rastaju. I po zakonima fizike četiri kopče su jače od tri, dvije pa još više od jedne. Na temelju razgovora kojim je obuhvaćeno 10.000 muževa postavljeno je neke vrste pravilo: "Poznato je odavno da djeca uvelike 'cementiraju' bračnu zajednicu." "Poznato je," veli se "da muškarci imaju daleko razvijeniji očinski instinkt, nego što se obično misli." S tim se hoće naglasiti da muškarci, možda skloni rastavi od žena, radi djece nastoje sačuvati brak. Pri anketiranju brojnih bračnih parova, mogle su se čuti izjave kao ova: "Sve je bilo spremno za rastavu braka, no našlo se je dijete. Čekali smo zajednički rođenje, ali nas je to dijete tako povezalo da smo ostali njime povezani u našoj bračnoj zajednici."

Od čega boluje današnji brak? Pod tim je naslovom napisao cijelu knjigu dr. Hamilton iz SAD. On tvrdi da je brak "teški bolesnik". Tvrdi to, kako veli, iz zastrašujućih brojki rastavljenih brakova u SAD i u Europi. Razlog? Glavni razlog, veli znanstvenik dolazi iz toga, što se brak želi pošto-poto pretvoriti u instituciju seksualnog iživljavanja, a sve manje u obitelj. Najviše literature govori o braku pod vidom seksa, a premalo pod vidom rađanja i odgajanja djece.

Previše se tumače različiti načini sprečavanja, začeća pod zajedničkim imenom kontracepcije. Svi su ti načini protuprirodni, protumedicinski i protupsihološki. Oni u sebi nose otrov nezadovoljstva i otrov bolesti i smrti. Brak nije samo seksus. Brak je još manje varanje prirode. Seksualni život traži kao naravni plod djecu. Priroda traži djecu. I, ako se jedno traži bez drugoga, tj. spolno zadovoljstvo bez djece, taj brak ide nužno u propast." O pobačaju, kontracepciji od istog autora su izašle tri knjige: "Porođaj, pobačaj, pilula, "Razapeta domovina", i "Tri velika zla: Pobačaj, pilule, spirala", pa se u ovoj knjižici na te probleme kratko osvrćemo.

Djeci trebaju braća i sestre

"Djeci su potrebni roditelji" tvrde psiholozi, "ali istodobno su im potrebna braća i sestre." Profesor Pechstein uz to napominje da su brojne obitelji od prastarih vremena njegovale tradicionalne vrijednosti naše suvremene civilizacije. Obitelj s troje djece, sretnija je od obitelji

s jednim djetetom, pa i od onih s dva djeteta". Znanstvenik nastavlja: "Reklo bi se da su se pedijatri, psiholozi i pedagozi urotili protiv modernog shvaćanja o maloj obitelji. Međutim, oni su toliko sigurni u svoje stavove da iznose kako budućnost društva dolazi u pitanje, radi neprijateljskog stava bračnih drugova prema brojnijoj obitelji. Savjetuje da se prvo dijete rodi između 21 i 25 godina, a da između ostalih ne bude veći razmak od 18 mjeseci. Znanstvenici traže da se na sve načine pruži pomoć roditeljima spremnim da se žrtvuju da bi podizali brojnije obitelji."

Glavna bolest danjašnjeg braka. Misli su to dra Hamiltona koje iznosi nakon četverogodišnjeg ispitivanja nekoliko stotina parova. On tvrdi: "Glavna je bolest današnjeg braka, izvor većine nesklada u tome što izbjegavaju rađanje djece. Istom djeca unose u brak potpuno novi oblik. Brak se po djeci razvija u obiteljsku zajednicu. Djeca svojim tijelom i svojom dušom potvrđuju unutarnji smisao i vječnu vrijednost bračnog žiovota. Ona svojom dušom daju pečat i vrijednost njihovim bračnim činima koji se uzdižu do stvoriteljske sfere. Djeca nisu samo simbol, nego i stvarni znak bračne ljubavi. Neophodni uvjet bračne sreće su djeca. Istom po djeci dobivaju zakoniti muž i žena kvalifikacije bračnih drugova. Muž postaje ocem, žena postaje majkom. Svi ginekološki priručnici kažu da žena tek po djeci - fiziološki gledano - postaje prava žena. Trudnoća, djeca, su ženi potrebna. Ženi, da bi doista postala prava žena, u punom smislu riječi, potrebna su njezina vlastita djeca."

Čitajući stručne "nalaze" liječnika, ginekologa, do kojih je došao ispitivanjem onih koji imaju jedino pravo govoriti o bračnoj sreći ili nesreći, možemo bez poteškoća zaključiti, da nitko drugi ne može tako vjerno i iscrpno prikazati svrhu i smisao ženidbe.

TJELESNI ŽIVOT U BRAKU DAR BOŽJI

Biblijski riječnik

"Ženidba je u naumu Stvoriteljevu. Postoje dva izvještaja o stvaranju, a oba završavaju prizorom koji utemeljuje ustanovu ženidbe. U prvom izvještaju (Post 2) Božja je nakana jasno izražena ovim riječima: "Nije dobro da čovjek bude sam: načiniti ćemo mu pomoć kao što je on." Čovjek viši od svake životinje može naći tu pomoć samo u onoj koja je "meso od mesa njegova", koju je Bog stvorio za njega; stoga će čovjek ostaviti oca i majku i prionuti uza svoju ženu iz ljubavi, te će oboje postati samo jedno tijelo (Post 2,11). Tako spolnost nalazi svoj smisao prenoseći u tjelesnost jedinstvo dvaju bića što ih Bog poziva da pomažu jedno drugome, u uzajamnoj ljubavi. Spolnost je izuzeta iz svakog osjećaja srama u prvotnoj neporočnosti (2,25), ali će poslije grijeha postati izvor nemira (3,7), a život ljudskog para odsada će vrebati patnja i napast strasti, ili volja za gospodovanjem (3,16). No usprkost tome za majku svim živim (3,20) plodnost će ostati trajno Božje dobročinstvo. Drugi izvještaj iznosi: Čovjek je stvoren na sliku Božju da sebi podloži zemlju, i da je napuči, u stvari - ljudski par (1,26). Plodnost se tu pokazuje kao sama svrha spolnosti, koja je po sebi nešto izvrsno, kao i svekoliko stvorenje (1,31)

"Apostol u poslanici Korinćanima."

Riječ Apostola Pavla

"Dobro je za čovjeka da ne dira žene. Ali zbog pogibli bludnosti, neka svaki ima svoju vlastitu ženu i svaka svoga vlastitog muža. Neka muž vrši svoju (bračnu) dužnost prema ženi, a isto tako žena prema mužu. Žena nije gospodar svoga tijela, nego muž; isto tako nije ni muž gospodar svoga tijela, nego žena. Jedno drugome nemojte uskraćivati (bračni dug), osim možda po dogovoru, za neko vrijeme, s nakanom da se posvetite molitvi; zatim se opet sastajte da vas ne bi sotona zbog vaše slabosti u uzdržljivosti uveo u napast. Ovo što velim nije kao dopuštenje, nego kao zapovijed. Ja bih htio da svi budu kao ja; međutim svatko ima od Boga svoj dar; jedan ovakav, drugi onakav. Neoženjenima i udovicama ipak velim da je za njih dobro ako ostanu kao i ja. Ali, ako se ne mogu uzdržati, neka se žene i udaju, jer je bolje ženiti se nego gorjeti od strasti." - Apostol govori jasno o bračnim dužnostima, imajući pred očima svrhu radi koje je brak Stvoritelj ustanovio - umnažanje ljudskog roda.

Riječ pravnika

Rađanje i odgajanje potomstva je objektivna svrha ženidbe. Bog je utemeljio ženidbu kao izvor žiovota da po njoj održi i umnoži ljudski rod. Ženidba nije, dakle, utemeljena radi dobra pojedinca, nego radi dobra vrste, tj. radi dobra ljudskog roda. Utemeljena je radi održanja vrste, a ne radi održanja pojedinca. Otuda i tako snažni spolni nagon i želja za djecom po samoj naravi." (N. Škalabrin - "Ženidba").

Kultura seksualnosti

Već spomenuta Sinoda u Rottenburgu iznosi među ostalim: "Razvitak ljudskog dostojanstva uključuje kulturu seksualnosti. Tjelesno i seksualno zajedništvo jest nešto veliko i lijepo. No ono je samo onda u punom smislu dostojno čovjeka, kada je integrirano u osobnu vezu, priznatu od građanske i crkvene zajednice... "Ne može se samo na

probu živjeti, ne može se tek na probu umrijeti, niti samo na probu prihvatiti nekog čovjeka u tjelesnom životu."
"Kultura seksualnsti zahtjeva, dakle, kriterij ljudskog dostojanstva. Ljudi nisu ni u braku jedno drugom sredstvo seksualnog samoostvarivanja. Oni moraju u zajedničkoj odgovornosti, koja se izražava u otvorenom razgovoru, međusobno otkrivati i uvježbavati tjelesni govor ljubavi. I o ovom se u svetom Pismu nalaze riječi pouzdanja i radosti: "Neka je blagosloveljen izvor tvoj, i raduj se sa ženom tvoje mladosti: neka ti je ona kao mila košuta i ljupka gazela... a njezina ljubav neka te zatravljuje bez prestanka" (Izr 5,18 -19). U Pjesmi nad pjesmama uključila je Biblija u povijest vjernika taj erotski govor, i gleda kao znak Boga koji se raduje ljudskoj ljubavi. A prorok govori: "Kao što se ženik raduje nevjesti, tvoj će se Bog tebi radovati" (Izr 62,5 b). Ljudske vrednote prihvaćanja i zaštićenosti, nježnosti i vjernosti, odgovaraju humanizmu braka za koji se zalaže Crkva. Taj se humanizam može po vjeri u braku dublje razvijati" (Usp GS 15).

Etika i spolni život

"Civilizirani čovjek naučen je kontrolirati svoje prirodne nagone (glad, žeđu, i druge). I što se tiče spolnog nagona u čovjeku, moramo naglasiti da je priroda čovjeka uvijek pod nadzorom njegove svijesti. Stoga spolni odnos nije samo običan događaj, nego je on čin za koji smo odgovorni. Čisti nagon za spajanjem tjelesnim s osobama drugog spola u biti je nemoralan i takav se nagon nalazi u nezrelih ljudi, duševnih bolesnika i kriminalaca" (Dr. Kerep-Vikend-1979. g.) Lijek takvom neljudskom načinu života je savjet Apostola: "Neka svaki muž ima svoju ženu, i žena svojega muža" jer "Bolje je ženiti se nego gorjeti od strasti."

Ne samo seksualnost. "Dr. Louis Termaine koji je proučavao 792 braka, ustanovio je da se mnogi sretni supruzi nisu seksualno slagali. Profesor Leidis je proučio povijest 409 bračnih parova koji su proveli dvadeset i više godina u skladnom braku, i otkrio je da se svaki sedmi par nije nikada potpuno seksualno slagao." Opet jedan vid bračnog života, koji niječe preveliko naglašavanje seksualnsti u braku. E.T.Krueger piše: "Zadovoljavajući seksualni odnosi mogu da obogate brak, i da ga učine čvršćim, ali osnovna mana u pogledu ličnosti i karaktera ne može se popraviti, niti se osnovne suprotnosti između supružnika mogu riještiti samo preko usklađenog seksualnog života, bez obzira koliko se budu oni u tome slagali. Seksulani odnos nije i ne može biti nadoknada za zrelost, karakter, mentalno zdravlje ili obostranu suglasnost u osnovnim pitanjim." Ovih nekoliko činjenica

koje čine pravu osnovicu sretnog bračnog života, u jednom negiraju pretjeranu komponentu tjelesnog života, pa i usklađenog među bračnim drugovima.

DOBROČINITELJI ZAJEDNICE

Dobročinitelji Crkve

"Toliki ljudi kroz stoljeća poklanjahu Crkvi" piše jedan duhovni pisac "imanja, nadarbine svake vrste, zlato, dragocjeno kamenje, skupocjena odijela za crkvene obrede, podizahu crkve. No to nisu najveći dobročinitelji. Nego? Oni koji su poklanjali Crkvi junake, heroje ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Neki su od njih podignuti na čast oltara, no mnogi su brzo zaboravljeni. Na njih će se primjeniti ona svetopisamska: "Pravednici će sjati kao sunce u kraljevstvu nebeskom." Sve je njih dobila Crkva kao poklon od herojskih majki. Evo pokojeg primjera:

Majka s desetero djece

U Portugalu u mjestu Robordoes živjela je obitelj da Silva. Rodili su i odgojili šest sinova i četiri kćeri. Svih šest sinova postali su svećenici družbe Isusove. Od šest sinova trojica su postali misionari: jedan u Africi, drugi u Indiji, a treći u Kini. Od kćerki: dvije su u Africi, a dvije služe siromašnoj djeci u domovini." Nigdje ne piše da svaka obitelj mora imati desetero djece, nitko, pa ni Crkva ne može ih obvezati na takovu žrtvu, no može li dobri Bog a da ne nagradi one roditelje koji su poklonili i Europi, i Africi i Indiji i Kini djecu dobročinitelje?

Majka heroja

U Francuskoj je majka biskupa iz Meauxa, gospođa Dobry, dobila od Francuske vlade naziv "majka heroja". Imala je pet sinova, i svi su postali "narodni heroji". Prva su četiri sina dobila taj naslov radi junaštava u ratu za obranu domovine, radi naročitog junaštva koje su pokazali tokom cijelog rata. Sin - biskup dobio je naslov narodnog heroja radi brige za brojne progonjene tokom rata. Jedni su bili borci za slobodu domovine, a biskup se borio ljubavlju za braću u domovini koja su teško trpjela. Predavajući odlikovanje biskupu, predsjednik francuske vlade slavio je najviše majku koja je domovini rodila junake." Narodna poslovica veli "Žena rodi rđu i junaka." Sigurno da ih nije rodila i za heroje odgojila, vlada ne bi imala kome podijeliti najviša odlikovanja. Nije teško zamisliti kako će vladar nad vladarima, odlikovati herojsku majku i herojske sinove u vječnoj domovini.

Vladarica i majka. Govor je o Mariji Tereziji koja se udala za lotaringijskoga vojvodu Franju, udarivši tako temelj novoj vladalačkoj dinastiji. Taj političko-dinastijski brak, bio je i znak ljubavi supružnika, osobito što se tiče Marije Terezije. Njezina ljubav i odanost nominalnom suvladaru nije jenjala ni oslabila. Njihov brak je bio blagoslovljen djecom: njih dvoje izrodilo je šesnaestero djece - deset sinova i šest kćeri." - Tako u jednom članku. Ne uzimajući u obzir pozitivne ili negativne strane vladarice jedno je sigurno. Veoma bogati i položajem istaknuti brakovi su uvijek u velikoj većini izbjegavali brojnu djecu. Ova žena i vladarica je volila djecu što joj se sigurno mora uračunati u dobre strane.

Medalje za majke

U želji da poveća priraštaj, francuska je vlada još poodavno, uz ostale mjere, uvela i **medalje za majke sa više djece**. Medalja predstavlja čast, a donosila je i pravo na materijalnu pomoć države. Što znači "više djece?" Određeno je da to bude barem petero. Majka je dobivala medalju nakon rođenja petog djeteta.

Izgleda da je medalja imala utjecaja: bilo je godina kada je podjeljeno i po nekoliko tisuća medalja. Na žalost, vele statističari, više nije tako. Sada se dodjeljuju godišnje samo osam do deset tisuća medalja, koje dobivaju već majke sa troje djece. Žalosno, ali istinito.

Zasluga državnika

General, pobjednik u ratu, višegodišnji predsjednik Francuske De Gaulle u svojim patriotskim govorima je često poticao Francuskinje da domovini podare brojnu djecu. Govorio je da zemlja u kojoj prosječna obitelj nema barem četvero djece, ide prema umiranju. Toliko je djelovao na javnost da je za njegove uprave podignuto više od deset tisuća školskih prostorija radi velikog porasta nataliteta. Netko je rekao da domovinu ne sačinjavaju rijeke i planine, more i doline, nego ljudi koji govore istim jezikom. Žalosna je ljubav prema domovini, ako nema ljubavi prema djeci koja tu domovinu sačinjavaju i predstavljaju njezinu budućnost.

U koga se ona uzda

Francuskinja je rodila dvadeset prvo dijete i po zakonu ima pravo na posebne povlastice. Svakom desetom djetetu kumuje predsjednik države i majka ima pravo na državnu pomoć. Kada su došli predstavnici vlasti i najavili kumstvo predsjednika i zakonsku pomoć ona je odgovorila: "Velika je čast za mene i moje dijete da mu kumuje poglavar države, ali je daleko veća moja sreća i ponos, jer moje dijete

ima za oca Gospodina Boga. Zahvalna sam i za pruženu pomoć, ali je moje pouzdanje obzirom na budućnost mojeg djeteta, činjenica da se nalazi na platnom spisku nebeskog Oca."

Jedan maršal i jedan biskup

Maršal Montgomery, jedan od vojskovođa u prošlom ratu je nakon posjeta njemačkog biskupa dra Emanuela Izidora rekao biskupu: "Ponosim se što potječem iz zdrave, brojne obitelji." Biskup je odvratio: "Ja sam jedanaesto dijete koje je moja majka rodila u 46 godini života. Pokazao mu je svoj biskupski prsten koji je zapravo prepravljeni vjenčani prsten njegove majke.

Papa i njegova majka

Papa Pijo X. sveti, postavši biskupom ostao je nakon svečanosti svoje posvete sam sa majkom. U djetinjoj nježnosti pokazao je biskupski prsten majci i u šali rekao: "Vidiš majko kako sam lijep prsten dobio." Njegova majka, siromašna žena iz puka, pruži ruku i pokaže mu svoj siromašni vjenčani prsten od srebra uz riječi: "Da nije bilo ovog mojeg prstena ne bi bilo ni toga tvojeg biskupskog." Jednostavno, kratko i mudro. Bez majki nema ni biskupa ni pape ni maršala.

Nadbiskup i brojna obitelj

Na kraju misija u jednoj župi, misionari su zamolili nadbiskupa te dijeceze da rekne nekoliko riječi o natalitetu, jer je župa bila na izumiranju. Nadbiskup je ovo rekao svima koji su se našli u crkvi: "Da je moja majka mislila kao tolike majke danas, ja ne bih bio na ovome svijetu. Ja sam, naime, trinaesto dijete svojih roditelja." Brat njegov ima četrnaestero djece. Najmlađe mu se rodilo kada je imao 49 godina, a kaže da je i najbistrije od sve djece.

Ministrica na poroditeljskom dopustu

Danska ministrica trgovine, gospođa Lis Groes, nastupila je dvomjesečni dopust, jer se nalazi pred porođajem svojeg desetog djeteta. Ona je žena direktora danskog potrošačkog saveza, a preuzela je ministarstvo trgovine kada je već imala devetero djece." Tako kratka vijest. Nekoliko mjeseci kasnije: "Nakon govora ministrice u parlamentu o tekućoj temi, mnogi su joj u znak odobravanja pljeskali. Dodaju novinari. I njezina brojna djeca na galeriji za slušače." Katkada se može primjetiti podrugljivi smijeh kada se iznose takovi primjeri. No nije teško zaključiti tko je vrijedan sažaljenja. Roditelji bogati djecom ili oni koji pate od siromaštva u tom pogledu.

Od čega su živjeli kompozitori?

Čuveni kompozitor, Johan Sebastijan Bah ubraja se među najveće u povijesti glazbe, uzdržavao je sebe i svoje 24 djece od svojih pogrebnih skladbi koje su bogataši naručivali. Kad je umro, prodali su njegove bakrene ploče sa njegovim kompozicijama nekom staretinaru, dok je njegova žena otišla u sirotište". - Pa ipak je Bach bio čovjek koji je obogatio svijet glazbe izvanrednim skladbama jer se već više od dva stoljeća izvode na udivljenje slušatelja. Siromah koji je svijet obogatio. Veliki među najvećima, kako to kritičari kažu, ali i velik u ljubavi prema potomstvu.

Plemenita želja

Supruzi Friman iz Tamperea u Finskoj, već petnaest godina žele sina. Dosada su se rađale samo djevojčice. No ni nakon desetog porođaja kad im se opet rodila kćerka, nisu klonuli duhom. Vjeruju da će jedanaesto možda, a svakako dvanaesto dijete, biti dječak. "Koliko plemenitosti kod muža i žene, i koliko pouke za one koji žele kao ideal: sina i kćerku.

Majka dvadesetšestero djece

Fotovijest iz našeg novinstva. Uz sliku majke piše slijedeće. "Ova žena po imenu Lucien Svar ima samo 47 godina a rodila je ništa manje nego 26 djece. Ovih je dana posljednji sinčić ugledao svijet. Majka je sa smješkom izjavila: "Mogu ih ja još roditi." Simpatična žena živi u Sant Davidu u Falerdeu u Kanadi, supruga je šumara koji ima 100 dolara plaće i 70 dolara dječjeg dodatka (Vjesnik - "Foto vijest"). Često se ističe da je siromaštvo uzrok nerađanja. Ovaj muž i žena zaista ne spadaju među imućne, ali su bogati najplemenitijim bogatstvom: ljubavlju prema djeci.

Nije bilo posljednje

U Manfredoniji u Italiji rođen je dječak težak oko tri kilograma. To ne bi bila nikakova vijest, da to dijete nije 21 dijete u braku supružnika Guerra. Školski nadzornik i njegova supruga izrodili su za 27 godina braka dvadeset jedno dijete. Kada im se rodila dvadeseta pretposljednja beba, a dali su joj ime Massimo, želeći da tim imenom označe da je došao kraj rađanju djece. Međutim ovih dana se rodio još jedan dječak. Uz smiješak su komentirali: "Vjerojatno je to posljednje." - Ne radi se o nekom neukom čovjeku. Otac brojne djece je školski nadzorni radnik koji vrlo dobro znade što je dobro za obitelj i za zajednicu.

Misionareva riječ

Kao pučki misionar obišao je dvjesto župa u našoj domovini i podijelio stotine tisuća odrešenja i brojne propovijedi održao. On je šesto dijete iz obitelji u kojoj je bilo desetero djece. bio je snažan i visok rastom, pa je u šali govorio. "Oni koji vele da su djeca iz brojnih obitelji slaba i kržljava, neka pogledaju mene. Doživio je lijepe godine. Mnogi ga i danas spominju. Majka mu je umrla vrlo rano, tako da je se i ne sjeća, a otac kada mu je bilo 9 godina. Uzela ga je kao siroče sebi starija sestra. Ona je uz njega rodila još 13 svoje djece. Dva očeva brata i tri sestre rodili su 31 dijete. Od toga je u jednom vremenu bilo na životu sedamdeset unuka i praunuka i ukupno 145 živih pripadnika obiteljskog "klana".

BLAŽENSTVO PORODA

Podaci iz Australije. Među ostalim piše jedna novinarka koja je vodila razgovore s mnogim ženama o pitanju trudnoće: Ponosne žene i danas otvoreno pokazuju svoju trudnoću. Otkrile su da su svojim zaokruživanjem tijela postale ljepše, što im potvrđuju i muževi.
"Tek kada sam ostala u drugom stanju otkrila sam svoje tijelo", izjavljuje jedna žena koja je nedavno rodila. "Počela sam ga osjećati. Manje sam gledala u zrcalo, a više osluškivala samu sebe. Osjećala sam promjene na tijelu koje je dosad bilo samo nešto što "funkcionira". Nije to neka nova "osjećajnost" već izraz pojačane samosvijesti, te prirodnog shvaćanja i osjećanje vlastitog tijela." Činjenica je da se broj porođaja zadnjih godina prepolovio ili čak još više umanjio. Prosječni brak danas u nekim zemljama (Njemačka) nema više od jednog i pol djeteta u prosjeku računajući brakove sposobne za rađanje.
Objašnjenje za taj manjak djece nalazi se možda u tome što radikalne feministkinje smatraju rađanje djece sputavanjem i što se mnogi parovi nerazumno mire s neprijateljskim stavom društva i pojedinaca prema djeci. Međutim što se manje djece rađa, to će s vremenom vjerojatno više porođaj i novorođenče izbiti u prvi plan zanimanja. Trudnoća i porođaj doživljavaju se sve svjesnije i odgovornije."

POROĐAJ POMLAĐUJE

Liječnici potvrđuju ovo otkriće koje će iznenaditi mnoge žene. Donijeti na svijet dijete znači podvrći svoje tijelo kuri pomlađivanja. Porođaj može da ih oslobodi raznih neugodnosti: glavobolje, oboljele jetre, loše probave, frigidnosti ili kratkovidnosti. Suprotno današnjem

mišljenju i vjerovanju žena, još grčki, rimski, i egipatski liječnici, tvrdili su da porođaj ne čini ženu starijom, već je, naprotiv, pomlađuje.
Sve počinje jednim jakim neprijatnim pritiskom koji je dobro poznat svakoj porodilji. Kada se jedan sat nakon velikog događaja, mlada majka zaljubljeno sagne nad kolijevku svoje bebe, odjednom osjeti da se njezin trbuh bolno grči. To je znak koji označava početak kure pomlađivanja, a bolni grčevi predstavljaju kontrakciju maternice.
"Neobični fenomen pomlađivanja ne ograničava se samo direktno povezano sa trudnoćom i rađanjem. Ovaj se fenomen osjeća u cijelom tijelu, u venama i arterijama, kostima, mišićima, nervnom sustavu! Sve stanice tijela vuku korist iz ovoga pomlađivanja. Kao što cvijeće i trava bujaju poslije kiše, tako i tijelo žene poslije porođaja pronalazi novu mladost. Rezultat ove kure pomlađivanja kojoj nema ravne u medicini, manifestira se u različitoj vremenskoj dužini. Šest tjedana ili dva mjeseca, deset tjedana ili duže, ali su stalno prisutni.
Mnoge mlade majke koje su trpjele od jetre, poslije porođaja neće doživljavati više krize, one koje su imale migrenu, neće više trpjeti od glavobolje, ili ako su se osjećale slabo poslije jela, neće više imati nevolja s probavom. I frigidnost, ukoliko je postojala kao psihička posljedica biti će pobjeđena ovim prirodnim liječenjem."

Velike tajne

"I druge bolesti iščeznut će kao nekom čarolijom. Žene koje su imale suviše masnu ili suviše suhu kosu, imati će sada normalnu, a onima kojima je kosa opadala, iznenadit će se kada opadanje prestane. Čak i kratkovidnost se može znatno popraviti poslije porođaja.
Kako se ovi događaji objašnjavaju? "To je jedna od najvećih misterija života," kaže profesor Mayer, koji obećava najveća otkrića u budućnosti." Odakle dolazi taj vitalni utjecaj?" "Za sada se moramo samo zadovoljiti konstatacijom o tom zbivanju, postojanju i snazi. Saznanje da nose u sebi devet mjeseci tu malu tvornicu visokog napona, koja se zove embrion, predstavlja, za mladu porodilju šansu pomlađivanja čiji će se utjecaj dugo osjećati."

ONI KOJI NE VOLE DJECU

Dirljiva je i pomalo zastrašujuća priča iz Evanđelja o nerodnoj smokvi. Isus ogladni i dođe do smokve da ubere plod sa nje. Lijepa, granata, lisnata, ali bez ploda. I kada ne nađe ploda na njoj, prokune je, i odmah se osuši. Znao je da nema na njoj ploda i prije nego je drvetu prišao. No znamo i mi da to nije slučajno učinio. Pouka za sve one koji, kada vrijeme dođe budu morali položiti račun, kada budu odgovarali zato što

su odigrali ulogu nerodne smokve. U prvom redu kada se radi o zapovijedi "plodite se i množite", jer bez vršenja te zapovijedi nema ni kraljevstva Božjega na zemlji, niti nastavka u nebu. Ne možemo sumnjati da će ono što Duh Sveti govori preko Apostola: "Žena će se spasiti rađanjem djece", ostati bez primjerene nagrade ili kazne.

"Nema živoga groblja"

Starica je sama živjela u maloj kućici. Svake godine o godišnjem pohodu - blagoslovu kuće, na pitanje: "Kako je bako?" davala je isti odgovor: "Nema živoga groblja da idem u njega!" Nikada prije ni poslije nisam čuo takav odgovor. Zadnje vrijeme života bolovala je od raka, pa sam je češće pohađao. Molio sam susjede da je ne ostave bez pomoći, no svi su odgovarali da su je uvijek pomagali. Pred smrt je rekla onima koji su je posjećivali: "Nisam luda da kažem popu koliko sam djece uklonila." Osvrnuo sam se na to, pripravila se za smrt i završila svoj mukotrpni život. Do groblja ju je otpratilo svega nekoliko dobrih duša. Susjedi su je rado pomagali na razne načine, a za uzvrat su molili da im pričuva djecu kada se nalaze na njivi. No djeca su vrištala kada bi je ugledala. Nitko nije shvaćao radi čega. No otkrili su tome razlog. Djecu koju su joj dovodili, štipala je i plašila, samo da ih ne mora čuvati. Kako bi voljela tuđu djecu, kada je mrzila svoju i grob im kopala po vlastitom priznanju. Nije čudo da je željela i živa u groblje radije nego žalosnu starost, kojoj je sama bila kriva.

Ugašene vatre na ognjištu

Jedan pisac piše prije podosta godina o doživaljavanju izumiranja svoga puka i gašenju vatra na ognjištima drevnih domova.
"Ognjište je simbol doma. Kada ono ugasne, propala je kuća. Bračna i roditeljska ljubav je vatra što plamti na ognjištu čovječnosti. Kada ona ohladi ozebe i čovječanstvo. Ako se ona ugasi strada cijelo ljudsko društvo. Žar vatre na obiteljskom ognjištu danas, nažalost, slabi, stalno opada. Gdje ste naša draga ognjišta, oko kojih je cičalo jato djece sa rumenim obraščićima, na kojima se zrcalila nevinost i sreća? Mjesto plamtećih očiju nevine mladosti, danas u vas zure ugasle oči djedova bez unuka. Zanijemili ste. Bijela vas je kuga otrovala.
Gdje ste nestala kršćanska ognjišta, na kojima su se grijali vjerni supruzi, sjedinjeni u ljubavi i slozi, okuženi vjencem dječjih glavica, koje žare srećom pod okriljem roditeljske ljubavi. Raspukla ste, razrovana, draga stara ognjišta neslogom, nevjerom i rastavom. Ugasila se je bračna ljubav, ugasila ste se i vi.
O dobra, nezaboravna ognjišta djetinjstva naših na kojima je plamsao badnjak zaliven vinom i uljem i koja ste odjekivala božićnom pjesmom

i zdravim mladenačkim smijehom. Badnjak je već davno dogorio, jer se ugasio plamen vjere a zajedno s njim i vi.
Ne bruje više oko vas Očenaši i ne čuje se zveckanje krunica, niti šapat molitava. Rasplinuo se zvuk bakinih pobožnih priča i djedovskih doživljaja. Utihunla ste i opustjela. Onoga časa kada se je ugasila u vama vatra kršćanske vjere, čeljad je osjetila studen, razišla se i napustila vas. Raspale su se drevne obiteljske zadruge, a bračni prstenovi leže polomljeni oko ugaslih i zapuštenih ognjišta. Staro, zaboravljeno raspelo visi začađeno negdje u kutu, a Gospina slika, požutjela i prašnjava, opletena je paučinom. Ne razabire se dobro da li ste ognjišta ili zgarišta, istrunule kolijevke ili grobnice...
O, sveta i draga naša ognjišta. Kako da sa vas razgrnemo pepeo, upalimo iskru vjere i ražarimo žar obiteljske ljubavi? Kako da vas oživimo dječjom cikom i majčinskim tepanjem?

Rode nad kućama

Netom smo pročitali tužaljku nad starim zapuštenim i ugaslim ognjištima. U nastavku opet jedna tužaljka nad gradovima i gradskim neboderima.
U Americi je kroz stanovito vrijeme kolala razglednica sa slijedećim sadržajem:
"Na slici se vidi bezbroj krovova jednog velegrada, koji je sav utonuo u studenu ali svijetlu noć. Nad kućama kruže cijela jata roda. Svaka u kljunu nosi zavežljaj s malim djetetom. Rode se trude na sve moguće načine, ne bi li kako spustile svoju bebu u koju od kuća, bilo kroz dimnjak bilo kroz prozor, ili kakvu luknju u krovu. Ali, badava im sav trud, jer iza dimnjaka u svakoj luknji i na svakom prozoru, stoji muž ili žena s puškom u ruci, pa pucaju na rode. Gone ih da ne bi spustile svoga tereta u kuće koje ih ne žele" - Uz taj članak dopisana je opaska: "U ovoj godini će najmanje milijun Amerikanaca izvršiti pobačaj. To je saopćenje saveza za planiranje obitelji u SAD, u kojem se također kaže da će vjerojatno 1000 žena tom prilikom izgubiti život. Predstavnik te organizacije je izjavio, da je u jednoj regiji na četiri žene jedna imala pobačaj. Prema njegovim riječima, pobačaji su u SAD dostigli epidemične razmjere, a time prouzrokuju ozbiljne zdravstvene probleme." *(Slobodna Dalmacija, 18.X. 1967).* A danas?

Tko je glup

Pripovijeda jedna medicinska sestra: "Prvih godina iza velikog rata, kada je natalitet bio prilično visok, nakon rasprave, koji je u jednom od sela tomu razlog, došao je liječnik da održi ženama predavanje o "planiranju obitelji". Bio je prepotentan i drzak. Nazvao je žene s

brojnom djecom da su zaostale i glupe. Digla se jedna žena sa šestero djece, inače Slavonka, i kratko odogovrila: "Kada rađamo djecu, rađamo zemlji i vojnike i porezne obveznike. Zar smo zato zaostale i glupe? stidite se!" Midicinska sestra se sjeća kako joj je taj "liječnik šapnuo: "Hajdemo odavde! Tu mi nemamo šta tražiti!" - Sada nekoliko godina nakon toga događaja čujemo neprestane žalopojke o izvanredno niskom natalitetu, o pravom izumiranju, o tome kako domalo neće biti dovoljno mladih da hrane stare i slično. Zaista nije teško odgovoriti na postavljeno pitanje: tko je, zapravo, glup?

Bogu se namolila, a djece se nije nadvorila

Bila je svima poznata u velikom slavonskom selu. Godinama je u crkvi predmolila i predpjevala i nedjeljom i radnim danom. A ona, baba Mara, glavarica trećoretkinja, sve je to vodila. Prije službe Božje, pobožne su žene predvođene svojom glavaricom nizale razne pobožnosti. Slavonke su pobožne, posebno u starosti. Netko je rekao: "U slavonskim crkvama kao i u samostanima, lijepo se moli i pjeva." Ali još nešto kao u samostanima - nema djece. Takvom svijetu je pripadala i baba Mara. Mlada žena idući iz crkve sastala se s pobožnom bakom. Mladoj ženi je umro muž, nakon što su imali sedmero djece. Dugo je kajala svojeg muža, onda na prekore svojih ukućana obukla svoju krasnu slavonsku nošnju. Prosili su je iz sela, čak i seoski učitelj, ali se ona nije radi djece htjela udati. Tomu se nadovezala baba Mara, pa ju je ožalila. Žalila ju je što je sama, što su je "posula" tolika dječica, pa se mora brinuti za njih petero koliko ih je ostalo na životu. Govorila je: "Pa kako ćeš s njima, hoćeš li to moći izdržati, pa morala si na to misliti prije kada su se djeca rađala jedno za drugim?" Mlada je snaša strpljivo odgovarala na sva zabadanja "pobožne bake". Ovoj to nije bilo pravo, pa zastavši na putu reče joj: "Eto, vidi mene! Djece se nisam nadvorila, Bogu sam se namolila, i krunica nanizala od zemlje do neba!"
Mlada žena povjeravajući svoje brige rođaku svećeniku uzdahnula je: "Nisam mislila da bi revna baba Mara bila u stanju izliti toliko jeda, govoreći o tuđim brigama. Svećenik se toga sjećao češće u svojem radu, jer je pred njim u njegovom radu prodefiliralo mnogo takvih baba Mara, u mnogim slavonskim selima. Iako su bile redovno u crkvenim klupama, s krunicama u rukama, nisu ništa shvatile od mnogih tumačenja, poziva i opomena upućenih cijeloj zajednici. Kao da nisu čule onu Gospodinovu: "Pustite malene k meni i ne priječite im ulaska u kraljevstvo nebesko." One su imale svoje vlastite poglede na život i smrt, rađanje i čuvanje od djece, pa su nerijetko bile najveći ratnici

protiv budućnosti svoje Slavonije. To su sve nastojale nadoknaditi u starosti molitvama i raznim pobožnostima, zaboravljajući na onu Isusovu: "Neće ući u kraljevstvo nebesko onaj koji mi govori: "Gospodine, Gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca mojega na nebesima!" Stvoritelj je izrazio svoju volju štaviše dao zapovijed na početku stvaranja ljudskog roda, kada je rekao: "Plodite se i množite i napunite lice zemlje." Hrvatski pisci su bijegu od potomstva dali naziv "bijela kuga". Počevši od Reljkovića, sve do naših dana, proliveno je more tinte u borbi protiv toga velikog zla. S kojim uspjehom? "Još malo" mnogi ponavljaju "neće biti dovoljno mladih da hrane stare."

NEVINA DJECA NAJVEĆE ŽRTVE RASTAVE

Razvod plaćaju djeca

"Zbog razvoda roditelja mnoga su djeca nesretna. Godine 1960. bilo je u SAD gotovo 3 milijuna djece od razdvojenih ili razvedenih roditelja. Procenat razvedenih u SAD jedan je od najvećih u svijetu". *(Svet, 26.XI.1963. g.)*

Punih sedamnaest godina kasnije novi izvještaj: "U SAD danas ima 12 milijuna djece razvedenih roditelja, a do kraja godine prema proračunima biti će punih 13 milijuna. Razvod je jedna od najsloženijih kriza i najozbiljnijih uzroka poremećaja mentalnog zdravlja, s čime su danas suočena djeca. Brojke ukazuju na obim ovoga zla. Od traume razvoda, vele dječji psiholozi, djeca se osjećaju najednom nezaštićena, prepuštena sama sebi. (12.II.1980). U nastavku piše: "Mnogi dječaci svoju frustriranost i ogorčenost prenose u školu i postaju siledžije, a djevojčice se povlače u sebe. Reagiranje djece ovisi obzirom na razvod, od njihova uzrasta. Mališani između dvije i četiri godine često nazaduju u razvoju i postaju zavisniji od okoline, traže da ih drugi hrane umjesto da sami jedu. Pelene se moraju opet upotrebljavati. Djeca između 6 i 8 godina, često smatraju da su krivi za razvod, a uz to se plaše da će biti gladni. Ovo je najkritičnije doba. U svakom slučaju broj razvedenih raste alarmantnom brzinom. Broj djece rastavljenih roditelja se zadnjih deset godina utrostručio, a možda čak i učetverostručio. Prema mišljenju Erla Godmana, razvod može biti veća trauma nego i sama smrt."

Kome djeca pripadaju nakon rastave braka?

Među mnogim manje ili više nesretnim sudbinama djece, sociolog prikazuje probleme koji se rađaju nakon propasti braka. Veoma često u drugom braku koji sklopi, muškarac neće djecu iz prvog braka svoje druge žene. Nu, isto tako žena neće djecu svojeg drugog muža iz

njegova prvog braka. U najboljem slučaju, veli se, djeca pripadnu djedu i baki, stričevima, ujacima ili tetkama. Druga djeca se prihvaćaju u domove tome namjenjene, no ni u jednom, ni u drugom slučaju riješenje nije zadovoljavajuće. Starci radi svojih godina nisu u stanju voditi djecu nakon puberteta čvrstim odgojem, a što se tiče ostale rodbine, pa i "uzornih" prihvatilišta, **ništa ne može nadomjestiti toplinu majčinog srca i čvrstu ruku očevu, što je tako važno u odgoju djece kako u ranim godinama tako i u kasnijim.**

Djeca bez orijentacije

"U času kada se kida bračna i obiteljska zajednica, sud odlučuje komu će pripasti djeca. Nije lako donijeti takovu presudu. Svaki od roditelja odlazi na svoju stranu. Javljaju se važni problemi: tko će se brinuti za djecu, tko će dobiti maloljetnike na čuvanje i odgoj? Hoće li dijete pripasti ocu ili majci, ili će zajednica biti prisiljena uzeti dijete na brigu da ga izvede na pravi put. Najvažnije je pružiti djetetu normalan i nesmetan razvoj od kojega zavisi njegova budućnost. Da li je to uvijek moguće?"

Koliko je taj problem osjetljiv, vidi se po brojnim izvještajima te vrste. Kaže se da je najvažnije djeci pružiti normalan i nesmetan razvoj. Nije li sigurno da je takav razvoj moguć gotovo isključivo u normalnoj zajednici koja se zove obitelj?

Muž protiv žene

Pogled na rastavu braka dječjim očima. "Kada se roditelji rastaju na djecu se ruši cijeli svijet" - riječi su psihologa. "Osmogodišnja djevojčica pripovijeda: "Sjedili smo za večerom, kad je rekao tata da nas napušta: mamu, sestru, mene, sve! Htjela sam viknuti, kriknuti: "Nemoj tatice!" No nisam mogla od užasa ni usta otvoriti." Tako nesretno dijete. Kada se roditelji razvode, na djecu se ruši cijeli svijet. Neka djeca isplivaju s manje ožiljaka na psihi, ali većina ne. Liječnici vele: Razvod braka teško razboljeva djecu." I psiholozi, i sociolozi očito više pate radi ostavljene djece, nego sami roditelji.

BORBA ZA ALIMENTACIJU - UZDRŽAVANJE DJECE

Potjera za očevima. Poslije rastave braka većina očeva zaboravlja svoju djecu. Mjesecima se otežu rasprave u sudu oko minimalne svote za uzdržavanje djeteta. Gotovo iza svakog rastavljenog braka u jednom od naših najvećih gradova ostaje jedno ili više djece. Ona najviše trpe uslijed roditeljske podvojenosti. Razumljivo, neko se i o njima mora brinuti, odgajati ih i školovati. Kome to prepustiti - ocu ili majci? Naši sudovi (u bivšoj državi) u 95 posto slučajeva djecu prepuste majkama.

Drži se da je majka nezamjenjiva. Na nju pada, dakle, breme u svakom vidu veoma teško: preuzima ulogu oba roditelja sa svim obavezama. Otac je istovremeno takvom presudom oslobođen mnogih dužnosti i briga. Jedino mu se sudski određuje koliko će novaca morati mjesečno davati za uzdržavanje djece. Sve ostale brige prelaze na majku.
"Razveo sam", piše sudac, "na tisuće brakova u Okružnom sudu našeg velegrada, ali bih mogao na prste nabrojiti očeve koji su se borili da dobiju djecu. Obično i onda kada imaju bolje uvjete za život (dobar stan, više prinose) očevi izbjegavaju djecu na sve moguće načine. Zbog nekog "nesporazuma" sa ženom, zaboravljaju djecu, samo da oni budu mirni i "žive svojim životom". Baš taj momenat, koji smo na početku naveli, ako je kriva žena što su kriva djeca, u visokom postotku, ukazuje i na nečasnost motiva za rastavu, kao i života nakon rastave. Veoma često prema izjavama sudskih stručnjaka, muževi napuštaju brak iz najnižih motiva - odlaze za mlađom ženom od sebe. U životinjskom carstvu je poznata velika ljubav i briga za potomstvo i kod mužjaka i ženki, i to kroz sve vrijeme dok ne postanu sposobni za samostalan život. Jedino je u ljudskom rodu na poseban, i to potresan način, izražena najteža briga za vlastitio potomstvo. Iz sudnice je poznat slučaj visokog oficira bivše društvene zajednice, koji je svakih šest mjeseci mijenjao svoje boravište, da ga u zakonskom roku ne stignu sudske odluke o plaćanju alimentacije.

Izbjegavanje obaveza

Podjela dužnosti. Podatak star deset godina. "Podjela dužnosti kada je riječ o alimentacijama i izbjegavanju njihova plaćanja, intelektualci svih vrsta, npr. virtuozi-umjetnici, su isto tako vitruozi upučeni u sve začkoljice kojima mogu zavarati svoj trag, a krivične prijave protiv takvih nesavjesnih očeva, prava su rijetkost." Tako podaci iz našeg sudstva. Nevjerojatna je u toj stvari činjenica da se radi o "raznim intelektualcima" od kojih bi čovjek baš očekivao da će najlakše shvatiti svoje obaveze i osjetiti potrebu da se povežu sa djecom koju su napustili. Nerazumne životinje bez ikakovih "intelektualnih svojstava" nikada to ne "zaboravljaju".

Klin se klinom izbija

Osigurala alimentacije

Žena nekog Conrada Herrbrotta, povela je protiv njega pravi rat za alimentacije u stilu terorizma. Ispuštala mu je zrak iz automobilskih guma - dok je još stanovao s obitelji, u njegovoj odsutnosti vadila je elektronke iz njegovih aparata, kada se vraćao kući po stvari, zaključavala je njegovu sobu a ključeve bacila u kanalizaciju, a

nekoliko puta ga je dobrano nalupala. Sada on - veli izvještaj - redovno plaća alimentacije ženi i djeci." - Tko bi preporučio takve sankcije protiv opakog muža? No isto tako bismo mogli pitati: tko ne bi s odvratnošću osudio takova nečasnog muža i oca.

Rat oko djece

Jedan naš tjednik bilježi: "Rastalo se dvoje mladih ljudi, nije važno radi čega. Ostalo im je ipak nešto zajedničko: dijete. Sada se zbog njega spore, nadmeću se za nj u 'silnoj ljubavi' a zapravo mu zagorčavaju život i mladost, što priznaje i sam otac, koji ga ne želi dati majci ni uz cijenu zatvora'. Zaista čudna ljubav."

Kada zataji umijeće ljubavi

"U procjepu između mržnje i ljubavi roditelja čije su se životne staze razišle, ostalo je dijete. Dok traje međusobna borba za minuse i plusove u registru dječje male psihe, zapravo je najmanje važno tko je u pravu: majka koja tobože ne dopušta da ga otac vidi, ili otac koji to pokušava na sve mile i nemile načine. Konačan je rezultat poznat: još jedna od malena pozlijeđena, i za puninu obiteljskog života prikraćena ličnost." - Ovo nekoliko redaka obuhvaća svu veličinu katastrofe koja se obrušava na dijete, i daje opet odgovor - negativan - da li je moguće djetetu rastavljenih roditelja, omogućiti da se "razvije u punu ličnost" - bez ljubavi i brige i oca i majke?

Jadni sudac

"Događaj predstavlja apsolutnu novost u francuskom pravosuđu, a sudac Lebrun je nakon procesa izjavio da se osjeća "pasji bijedno". Zašto pasji? Lebrun je nakon mnogo natezanja okončao raspravu dvoje rastavljenih supruga. Predmet rasprave je njihov pas Nelly, kojega je svaka strana nakon raspada brak nastojala zadržati za sebe. Napokon je pala presuda: od ponedjeljka do subote pas će živjeti kod bivše supruge, a svake subote ujutro će bivši suprug dolaziti da pas ide s njim u šetnju. Osim toga "tatica" će imati pravo da ljetuje sa svojim ljubimcem." (Vikend - 1981). - Naziv "tatica" je novinar prilijepio ljubitelju psa, jer se on tako nazivao tepajući psetu, što inače nije nikakova rijetkost u zapadnom objesnom društvu. Naziv "tatica" i "mamica" u odnosu prema životinji imao bi biti nadomjestak za ljubav prema djeci jer, kako smo već pročitali, u nekim zapadnim zemljama nemali postotak otvoreno izjavljuje da više voli životinje nego, ženu, novac i naročito djecu.

Pomirenje radi psa

"Rastaje se stariji par bez djece. Bogati su, imaju svega i svačega, ali je njihovo najveće blago njihov - pas. Za svu imovinu su se uspjeli dogovoriti dijeleći na dvije strane. Kako se nisu mogli dogovoriti kome će pripasti pas, sudac je bio na mukama kako će stvar riješiti. Na kraju je donio presudu: Neka oba bračna druga izađu pred sudnicu s psom, pa za kim pas pođe, njemu će pripasti. Gospodar je pošao na jednu stranu a njegova žena na drugu. Pas je potrčao za gospodaricom, ali kada je opazio da nema gazde, potrčao je k njemu. Razočarana dama ga je pozvala, a pas je pojurio za njom. Čuvši poziv gospodarev, opet je poletio k njemu. Kako se nije mogao nazrijeti svršetak toj ludosti, sudac je naredi mužu i ženi da se pomire - kako pseto ne bi "psihički trpjelo". - U toj zemlji se u isti mah razvode deseci tisuća parova, i bez ikakove grižnje savjesti, prepuštaju gorkoj sudbini svoje sinove i kćeri, i ne pitajući se koliko njihova djeca psihički trpe, jer za njih nema - u toj zemlji - toliko udruženja za zaštitu djece, koliko ima za zaštitu životinja.

DJEČJI APELI NA RODITELJE

Koliko se sluša opredjeljenje djece u slučaju rastave njihovih roditelja, također postoje svjedočanstva. - "Oba roditelja su imućna i obrazovana. Rastaju se bez ikakova pravog razloga. Popustljivi su pa su uspješno podijelili imetak. Nekom vikendica, nekom automobil, i tako redom. No nikako se nisu mogli složiti kome će pripasti petogodišnji sinčić. Sudac pokušava na sve načine da problem riješi, ali nije uspio. Na kraju, kako se to običava, pita dječaka "Koga više voliš? Tatu ili mamu? On odgovara: "I tatu i mamu". Pitanje je opet glasilo: "A s kim bi radije išao? S tatom ili s mamom? Mališan veli: "I s tatom i s mamom". Ali, nastavlja sudac oni više neće živjeti zajedno! Kako je stajao između mame i tate, uhvatio je i jedno i drugo za ruku i kroz suze rekao: "zašto nećete više biti zajedno?" Povlačeći ih za ruke zaplakao je: "Mama tata, idemo kući!" Komu je pripalo dijete u članku nije rečeno, ali je zaključak slijedeći: "Plače daktilografkinja, svjedoci, dok sudac zbunjen briše naočale, njih dvoje - ostadoše 'mrtvi hladni' - odoše svako na svoju stranu."

Drugi par na brakorazvodnoj parnici tvrdi da više nije moguć život radi trajnih svađa u kući. Mnoge optužbe padaju i oni uporno traže rastavu. Mali plače i moli: "Svađajte se svaki dan, ali se nemojte rastaviti, ja vas molim." Ni ovaj dječji glas nije djelovao na oca i majku. Rastali su se i "otišli u novi život".

Gdje je rješenje za te goruće probleme, to više što se zna da broj rastava raste iz godine u godinu. "Ostaviti će muž oca i majku i prionuti će uz svoju ženu." Pa opet "Što je Bog sastavio čovjek neka ne rastavlja!" A za svađe i raspre: "Žene pokoravajte se svojim muževima! Muževi, ljubite svoje žene i ne budite osorni prema njima." "Djeco slušajte svoje roditelje u svemu, jer je to milo gospodinu." "Očevi ne ogorčujte svoju djecu da ne klonu duhom!"

Savjeti koji čuvaju bračnu zajednicu, sreću i bračnih drugova i njihove djece.

SADRŽAJ:

Iz osvrta na autorova izdanja

»Zahvaljujem za Vaše pismo kojem ste priložili svoje dragocjene knjige«...

Zagreb, 13. 8. 1990. + Franjo kard. Kuharić, nadbiskup

»Primio sam knjigu o obitelji. Uvjeren sam da će svećenicima dobro doći i za propovijedi i za pouke jer je bogata podacima i primjerima...«

Zagreb, 23. 10. 1991. + Franjo kard. Kuharić, nadbiskup

»Primio sam Vaše dvije knjige: »Razapeta domovina« i »Blaženi čista srca«. Vaše su knjige vrijedne jer dotiču najvažnije probleme i donose svjedočanstva i statistike, što može dobro poslužiti u razmatranju takovih pitanja«

Zagreb, 9. ožujka 1993. + Franjo kard. Kuharić, nadbiskup

»Primo sam Vašu lijepu knjižicu o Svetoj Pričesti. Dobro je to naglašavati u vrijeme kada slabi vjera u Euharistijsko otajstvo...«

Zagreb, 8. 8. 1996. + Franjo kard. Kuharić, nadbiskup

»Primio sam Vaše knjige... Divim se Vašem radu i nastojanju. Posebno je krucijalna tema u knjizi »Raspeta domovina«...

Sarajevo, 13. 10. 1992. + Vinko Puljić, nadbiskup

»Zahvaljujem Vam na poslanoj knjizi »Roditelji odgojitelji«. Nadam se da će Vam biti zahvalni svi oni koji je budu čitali«...

Split + Ante Jurić, nadbiskup

»Zahvaljujem na poslanom letku »Nauka i predbračni život«. Svojim pisanjem pomažete braći svećenicima, jer su Vaše knjige utemeljene na zdravoj nauci vrsnih stručnjaka, na Božjoj Riječi koja ne prolazi, kao i na pastoralnim iskustvima kroz duge godine«.

Đakovo, 2. III. 1995. + Ćiril Kos, biskup đakovački

»Obradovali ste me svojom knjižicom »Čovjek protiv Boga«

Hvar, 6. VII. 1993. Slobodan Štambuk, biskup hvarski

»Radujem se izlasku Vaše knjige »Kristova Crkva i Kristovi svećenici« i brošuri »Mudar izbor sretan brak«. Zahvaljujem na darovanim knjigama...«

Zadar Marijan Oblak, nadbiskup

»Primo sam Vaš list i novoizašlu knjigu, te počeo odmah čitati, a čita se kao roman. Mnogo materijala iz života. Nadam se da će biti mnogima na korist«...

Opatija, 14. 12. 1991. O. Josip Badalić, D. I.

»Najljepše zahvaljujem na knjizi »Posljednje stvari čovjeka«, na Tvojoj »pučkoj eshatologiji«. Vrlo si uspio, čita se na dušak...«

Beč, 30. III. 1994. O. Predrag Belić D. I.

»Hvala na knjizi »Roditelji odgojitelji«. Čestitam«.

Krk, Božić 1990. Josip Bozanić, krčki biskup

»Hvala na poslanoj knjižnici »Dođi Duše Presvati«. Od srca čestitam«...

Sa svim poštovanjem P. Duda

»Zahvaljujem na poslanim knjižnicama »Blaženi čista srca«. Razveselio nas je priručnik s tom tematikom koja je toliko nedostajala na stolu današnje ponude širokom krugu čitalaca... Lagani stil, bogatstvo informacija i zanimljivost iznošenja građe, knjigu će zasigurno približiti mnogima«...

Đakovo, 17. IV. 1993. S. Veljka Zirdum, provincijalna poglavarica Sestara sv. Križa

»Primio sam od Vas lijepe i korisne knjige. Puno hvala! Hvala za svaku riječ, uputu, napomenu«...

Komiža Don Šime Vrsalović, župnik

»Prilažem Vam naznačenu svotu za Vaše dragocjene knjige...«

Podvinje P. Albert Tilmann, župnik

»Vaše mi se knjige posebno sviđaju, jer u sebi sadrže veliko duhovno blago...«

Tolisa Fra Andrija Živković

»Dobio sam na ogled Vašu lijepu knjižicu »Psovka - govor pakla«. Čestitam. Ljudi vole male i lijepe te praktične stvari«...

Poreč, 28. 2. 1997. P. Pahović, župnik

»Primio sam tvoju zadnju knjižicu. Čitajući prve stranice doživio sam Te kao govornika kome ne možeš poreći logičnost i zanimljivost... Ne sumnjam da će ova materija osvježiti nas starije, a biti otkriće za mlade...«

Šibenik Msgr. Slavko Mikelin

Ovo je kratki osvrt na brojne dopise, a na temelju 35 knjiga koje su dosada izašle u ukupnoj nakladi od 370.000 primjeraka. Neke su izašle u nekoliko izdanja. Sve knjige su rasprodane prema narudžbi svećenika iz nekoliko biskupija.